

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Sufinancira
EUROPSKA UNIJA

Slovenija – Hrvatska

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Sufinancira
EUROPSKA UNIJA

Slovenija – Hrvatska

I-PRODER

Interreg program Slovenija-Hrvatska 2021. – 2027.

Interreg program Slovenija – Hrvaška 2021 – 2027

SIHR00173 – I-PRODER

**KOMPARATIVNA ANALIZA REGIONALNIH,
NACIONALNIH I EU INSTRUMENTATA U BORBI
PROTIV ENERGETSKOG SIROMAŠTVA**

**PRIMERJALNA ANALIZA REGIONALNIH,
NACIONALNIH IN EU INSTRUMENTOV V BOJU Z
ENERGETSKO REVŠČINO**

Isporučevina D.2.1.3

Dosežek D.2.1.3

Datum: 21.3.2025.

Odgovorni partner: / *Odgovorni partner: Regionalna energetska agencija Sjever, Hrvatska*

Autor(i): / *Avtor(ji):*

MENEA – Anita Novak

REAS – Denis Premec, Ilija Stipić

LEASP – Milan Klemenc, Brigita Godec Bezjak

LEAP – Nina Kovač

Verzija: / *Različica: 2*

Razina diseminacije: / *Raven diseminacije: Javno*

Tip: / *Vrsta: Dokument*

Izjava o sufinanciranju / *Izjava o sofinanciranju*

Izrada dokumenta podržana je projektom I-PRODER, kojeg sufinancira Europska unija u okviru INTERREG programa Slovenija – Hrvatska 2021. – 2027. /

Nastanek dokumenta je podprl projekt I-PRODER, ki ga sofinancira Evropska unija v okviru programa INTERREG Slovenija – Hrvatska 2021 – 2027.

Izjava o odricanju odgovornosti / *Izjava o zavrnutvi odgovornosti*

Sadržaj ovog dokumenta odražava isključivo mišljenje autora i ni na koji način ne odražava mišljenje Upravljačkih tijela programa i Europske unije. /

Vsebina tega dokumenta odraža izključno mnenje avtorja in nikakor ne odraža mnenja organov upravljanja programa in Evropske unije.

SADRŽAJ / VSEBINA

1.	Uvod	1
2.	Pojam energetskega siromaštva	2
3.	Instrumenti Europske unije u borbi protiv energetskega siromaštva	5
3.1.	Programi	5
3.1.1.	Mehanizam za oporavak i otpornost	5
3.1.2.	REPowerEU	6
3.1.3.	Obzor (Horizon)	6
3.1.4.	InvestEU	7
3.1.5.	REACT EU	7
3.1.6.	LIFE – Prijelaz na čistu energiju	7
3.2.	Fondovi	8
3.2.1.	Europski fond za regionalni razvoj	8
3.2.2.	Kohezijski fond	9
3.2.3.	Europski socijalni fond Plus	10
3.2.4.	Inovacijski fond	11
3.2.5.	Modernizacijski fond	11
3.2.6.	Europski fond za energetske učinkovitost	12
3.2.7.	Socijalni fond za klimatsku politiku	12
3.3.	Inicijative	13
3.3.1.	EPAH – Savjetodavni centar EU-a za energetske siromaštvo	13
3.3.2.	ELENA - Europski instrument za lokalnu energetske podršku	14
4.	Nacionalni instrumenti u borbi protiv energetskega siromaštva u Republici Sloveniji	15
4.1.	EKO SKLAD	17
4.1.1.	Javni poziv ZER 2024 – Smanjiti energetske siromaštvo energetske siromašnih građana	17
4.1.2.	Besplatno savjetovanje u kućanstvu (ENSVET)	18
4.2.	Agencija za energiju	18
4.2.1.	Nužna opskrba ranjivih kupaca električnom energijom	18
4.3.	Ministrstvo rada, obitelji, socijalne politike i jednakih mogućnosti	19
4.3.1.	Izvanredna novčana socijalna pomoć	19
4.3.2.	Novčana socijalna pomoć	19
4.3.3.	Subvencija najamnine	19
5.	Nacionalni instrumenti u borbi protiv energetskega siromaštva u Republici Hrvatskoj	20
5.1.	Instrumenti za neposredno ublažavanje energetskega siromaštva	20

5.1.1.	Javni poziv za financiranje energetske obnove obiteljskih kuća za ranjive skupine građana u opasnosti od energetske siromaštva (2020.)	20
5.2.	Energetska obnova obiteljskih kuća	21
5.2.1.	Javni poziv za sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća (2020.)	21
5.2.2.	Javni poziv za sufinanciranje korištenja obnovljivih izvora energije za proizvodnju toplinske ili toplinske i rashladne energije u kućanstvima, za vlastitu potrošnju (2020.)	21
5.2.3.	Javni poziv za sufinanciranje korištenja obnovljivih izvora energije za proizvodnju električne energije u kućanstvima za vlastitu potrošnju (2020.)	22
5.2.4.	Javni poziv za sufinanciranje kupnje kondenzacijskih bojlera u okviru mjera ugradnje u zgrade/obiteljske kuće koje su oštećene u potresu od 22.3.2020. godine	22
5.2.5.	Javni poziv za nabavu kondenzacijskih bojlera i kondenzacijskih kotlova (EnU-1/21)	22
5.2.6.	Javni poziv za energetske obnovu obiteljskih kuća (EnU-2/21)	23
5.2.7.	Javni poziv za poticanje obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama (EnU-2/22)	23
5.2.8.	Javni poziv za energetske obnovu obiteljskih kuća oštećenih u potresu (EnU-3/22)	24
5.2.9.	Javni poziv za poticanje ugradnje fotonaponskih elektrana u obiteljskim kućama (EnU-4/23)	24
5.2.10.	Javni poziv za energetske obnovu obiteljskih kuća (EnU-1/24)	25
5.2.11.	Javni poziv za poticanje ugradnje fotonaponskih elektrana u obiteljskim kućama (EnU-2/24)	25
5.3.	Energetska obnova višestambenih zgrada	26
5.3.1.	Poziv na dostavu projektnih prijedloga „Energetska obnova višestambenih zgrada“ (2022.)	26
5.3.2.	Poziv na dodjelu bespovratnih sredstava „Energetska obnova višestambenih zgrada oštećenih u potresima“ (2023.)	27
5.3.3.	Poziv na dodjelu bespovratnih sredstava „Energetska obnova višestambenih zgrada“ (2024.)	27
5.4.	Naknade u sustavu socijalne skrbi	28
5.4.1.	Zajamčena minimalna naknada	28
5.4.2.	Naknada za troškove stanovanja	29
5.4.3.	Naknada za ugroženog kupca energenata	29
5.5.	Vladini paketi mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena	30
5.5.1.	Šesti paket mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena	30
5.5.2.	Sedmi paket mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena	32
6.	Regionalni i lokalni instrumenti u borbi protiv energetske siromaštva	34
6.1.	Instrumenti na području regije Pomurje	34

6.1.1.	Novčana pomoć općina	34
6.1.2.	Energetski pregledi	35
6.1.3.	Mjere u Lokalnim energetske konceptima i SE(C)AP-ima	36
6.2.	Instrumenti na području regije Podravje	38
6.2.1.	Strategije socijalne zaštite Grada Maribora 2024 - 2030	38
6.2.2.	Pomoć socijalno ranjivima u Gradu Ptuj	38
6.3.	Instrumenti na području Međimurske županije	40
6.3.1.	Instrumenti pomoći socijalno ugroženim građanima	40
6.3.2.	Instrumenti sufinanciranja povećanja korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama na području Međimurske županije	42
6.4.	Instrumenti na području Varaždinske županije	46
6.4.1.	Instrument jednokratne novčane pomoći Varaždinske županije socijalno ugroženim građanima	46
6.4.2.	Sufinanciranje troškova stanovanja mladih	46
6.4.3.	Instrument sufinanciranja troškova izrade projektne dokumentacije Varaždinske županije za energetske obnovu obiteljskih kuća	47
6.4.4.	Instrumenti jednokratnih novčanih pomoći i pomoći u naravi Općina na području Varaždinske županije	47
6.4.5.	Programi javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu gradova u Varaždinskoj županiji ⁴⁸	
7.	Usporedba i mogućnosti prijenosa postojećih instrumenata u prekograničnom području	51
7.1.	Pregled instrumenata na nacionalnoj razini	51
7.2.	Pregled instrumenata na regionalnoj i lokalnoj razini	51
7.3.	Mogućnosti prijenosa instrumenata u prekograničnom području	52
7.3.1.	Mogućnosti prijenosa instrumenata na nacionalnoj razini	52
7.3.2.	Mogućnosti prijenosa instrumenata na regionalnoj i lokalnoj razini	53
8.	Zaključak	54
9.	Prilozi	55
1.	Uvod	56
2.	Pojem energetske revščine	57
3.	Instrumenti Evropske unije v boju z energetske revščino	60
3.1.	Programi	60
3.1.1.	Mehanizem za okrevanje in odpornost	60
3.1.2.	REPowerEU	61
3.1.3.	Obzorje (Horizon)	61
3.1.4.	InvestEU	62

3.1.5.	REACT EU	62
3.1.6.	LIFE – Prehod na čisto energijo	62
3.2.	Skladi	63
3.2.1.	Evropski sklad za regionalni razvoj	63
3.2.2.	Kohezijski sklad	64
3.2.3.	Evropski socialni sklad Plus	65
3.2.4.	Sklad za pravičen prehod	66
3.2.5.	Sklad za inovacije	66
3.2.6.	Sklad za modernizacijo	67
3.2.7.	Evropski sklad za energetska učinkovitost	67
3.2.8.	Socialni sklad za podnebno politiko	67
3.3.	Pobude	68
3.3.1.	EPAH –Svetovalno središče za energetska revščino	68
3.3.2.	ELENA - Evropski instrument za lokalno energetska podpora	69
4.	Nacionalni instrumenti v boju z energetska revščino v Republiki Sloveniji	70
4.1.	EKO SKLAD	72
4.1.1.	Javni poziv ZER 2024 – zmanjšati energetska revščino v energetska revnih gospodinjstvih	72
4.1.2.	Brezplačno svetovanje na domu (ENSVET)	73
4.2.	Agencija za energijo	74
4.2.1.	Nujna oskrba ranljivih odjemalcev z električno energijo	74
4.3.	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	74
4.3.1.	Izredna denarna socialna pomoč	74
4.3.2.	Denarna socialna pomoč	74
4.3.3.	Subvencija najemnine	75
5.	Nacionalni instrumenti v boju proti energetska revščini v Republiki Hrvaški	76
5.1.	Instrumenti za neposredno blaženje energetska revščine	76
5.1.1.	Javni razpis za financiranje energetska obnove družinskih hiš za ranljive skupine občanov, ki jim grozi energetska revščina (2020.)	76
5.2.	Energetska obnova družinskih hiš	77
5.2.1.	Javni razpis za sofinanciranje energetska obnove družinskih hiš (2020)	77
5.2.2.	Javni razpis za sofinanciranje rabe obnovljivih virov energije za proizvodnjo toplote oziroma toplotne in hladilne energije v gospodinjstvih z lastno uporabo (2020)	77
5.2.3.	Javni razpis za sofinanciranje rabe obnovljivih virov energije za proizvodnjo električne energije v gospodinjstvih za lastno porabo (2020.)	78

5.2.4.	Javni razpis za sofinanciranje nakupa kondenzacijskih kotlov v sklopu ukrepov vgradnje v družinske hiše poškodovane v potresu 22.3.2020	78
5.2.5.	Javni razpis za nabavo kondenzacijskih boilerjev in kondenzacijskih kotlov (EnU-1/21)	78
5.2.6.	Javni poziv za energetske obnove družinskih hiš (EnU-2/21)	79
5.2.7.	Javni razpis za spodbujanje obnovljivih virov energije v družinskih hišah (EnU-2/22)	79
5.2.8.	Javni razpis za energetske obnove v potresu poškodovanih družinskih hiš (EnU-3/22)	80
5.2.9.	Javni razpis za spodbujanje postavitve sončnih elektrarn v družinskih hišah (EnU-4/23)	80
5.2.10.	Javni razpis za energetske prenove družinskih hiš (EnU-1/24)	81
5.2.11.	Javni razpis za spodbujanje postavitve sončnih elektrarn v družinskih hišah (EnU-2/24)	81
5.3.	Energetska obnova večstanovanjskih stavb	81
5.3.1.	Razpis za zbiranje projektnih predlogov „Energetska obnova večstanovanjskih stavb“ (2022.)	82
5.3.2.	Razpis za nepovratna sredstva „Energetska obnova večstanovanjskih stavb poškodovanih v potresu« (2023.)	83
5.3.3.	Razpis za nepovratna sredstva „Energetska obnova večstanovanjskih stavb“ (2024.)	83
5.4.	Nadomestila v sistemu socialnega varstva	84
5.4.1.	Zajamčeno minimalno nadomestilo	84
5.4.2.	Nadomestilo oz. pomoč za stroške stanovanja	85
5.4.3.	Pomoč socialno šibkim pri nakupu energentov	85
5.5.	Vladni paketi ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred podražitvami	86
5.5.1.	Šesti paket ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred rastjo cen	86
5.5.2.	Sedmi paket ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred podražitvami	88
6.	Regionalni in lokalni instrumenti v boju z energetske revščino	90
6.1.	Instrumenti na območju Pomurske regije	90
6.1.1.	Občinska denarna pomoč	90
6.1.2.	Energetski pregledi	91
6.1.3.	Ukrepi v Lokalnih energetskih konceptih in SE(C)AP-ih	92
6.2.	Instrumenti na območju Podravske regije	94
6.2.1.	Strategije socialnega varstva MO Maribor 2024 - 2030	94
6.2.2.	Pomoč socialno ranljivim v MO Ptuj	95
6.3.	Instrumenti na območju Medžimurske županije	96

6.3.1.	Instrumenti pomoči socialno ogroženim državljanom	97
6.3.2.	Instrumenti sofinanciranja povečanja rabe obnovljivih virov energije v družinskih hišah na področju Međimurske županije	98
6.4.	Instrumenti na področju Varaždinske županije	102
6.4.1.	Instrument enkratne denarne pomoči Varaždinske županije socialno ogroženim občanom	103
6.4.2.	Sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade	103
6.4.3.	Instrument sofinanciranja stroškov izdelave projektne dokumentacije energetske prenove družinskih hiš v Varaždinski županiji	104
6.4.4.	Instrumenti enkratne denarne pomoči in pomoči na ravni občin Varaždinske županije	104
6.4.5.	Programi javnih potreb na področju socialnega varstva in zdravstva v mestih Varaždinske županije	105
7.	Primerjava in možnosti prenosa obstoječih instrumentov na čezmejnem območju	108
7.1.	Pregled instrumentov na nacionalni ravni	108
7.2.	Pregled instrumentov na regionalni in lokalni ravni	108
7.3.	Možnost prenosa instrumentov v čezmejnem območju	109
7.3.1.	Možnost prenosa instrumentov na nacionalni ravni	109
7.3.2.	Možnost prenosa instrumentov na regionalni in lokalni ravni	110
8.	Zaključek	111
9.	Priloge	112

POPIS TABLICA

Tablica 1	Instrumenti na področju regije Pomurje	37
Tablica 2	Instrumenti na področju regije Podravje	39
Tablica 3	Instrumenti na področju Međimurske županije	44
Tablica 4	Instrumenti na področju Varaždinske županije	48

SEZNAM TABEL

Tabela 1	Instrumenti na območju pomurske regije.	92
Tabela 2	Instrumenti na območju podravske regije.	94
Tabela 3	Instrumenti na območju Međimurske županije	99
Tabela 4	Instrumenti na območju Varaždinske županije	104

SAŽETAK

Dokument komparativna analiza regionalnih, nacionalnih i EU instrumenata u borbi protiv energetske siromaštva na analitički način prikazuje pregled instrumenata te ukazuje na sličnosti i razlike između pojedinih instrumenata u četiri regije u prekograničnom području Slovenija – Hrvatska.

Nacionalni instrumenti u Republici Sloveniji:

- Javni poziv ZER 2024 – smanjiti energetske siromaštvo u energetske siromašnim kućanstvima,
- Besplatno savjetovanje u domu (ENSVET),
- Nužna opskrba ranjivih korisnika s električnom energijom,
- Izvanredna novčana socijalna pomoć,
- Novčana socijalna pomoć,
- Subvencija najamnine.

Nacionalni instrumenti u Republici Hrvatskoj:

- Javni poziv za sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća za ranjive skupine građana u riziku od energetske siromaštva (2020.),
- Javni pozivi energetske obnove obiteljskih kuća,
- Javni pozivi energetske obnove višestambenih zgrada,
- Naknade u sustavu socijalne skrbi,
- Vladini paketi mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena.

Prema rezultatima provedenog istraživanja, zaključeno je da u Hrvatskoj postoji nedostatak stručne podrške za građane u riziku od energetske siromaštva te da bi se po modelu Slovenske mreže ENSVET, koja uključuje kvalificirane energetske savjetnike, značajno olakšalo pristupanje javnim pozivima namijenjenim ovoj skupini građana. Slovenija bi po uzoru na Hrvatsku mogla proširiti svoje pakete mjera u zaštiti kućanstva i gospodarstva od rasta cijena.

Instrumenti na području regije Pomurje su Općinska novčana pomoć, besplatni energetske pregledi, obrazovanje i osvještavanje, energetska obnova višestambenih zgrada, ispitivanje pogodnih površina za uvođenje zajedničkih sustava na obnovljive izvore energije i aktivno promicanje priključenja na plinovodnu mrežu.

Instrumenti na području regije Podravje su jednokratna novčana pomoć, socijalni krediti, subvencioniranje najamnine, pomoć socijalno ugroženima.

Instrumenti na području Međimurske županije su jednokratna novčana pomoć, naknada za troškove stanovanja, sufinanciranje drva za ogrjev, sufinanciranje troškova stanovanja mladih, sufinanciranje povećanja korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama, poticaji za izradu toplinske fasade, sufinanciranje projekata solarne elektrane, sufinanciranje izgradnje solarne elektrane.

Instrumenti na području Varaždinske županije su jednokratna novčana pomoć, naknada za troškove stanovanja, naknada a troškove stanovanja mladih, sufinanciranje troškova drva za ogrjev, sufinanciranje troškova izrade projektne dokumentacije za energetske obnovu obiteljskih kuća, programi javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu.

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Sufinancira
EUROPSKA UNIJA

Slovenija – Hrvatska

Provedenom analizom instrumenata na regionalnoj i lokalnoj razini, identificirani su instrumenti koji se ističu u pojedinim regijama, a to su instrumenti za obrazovanje i osvještavanje te za aktivno promicanje priključenja na plinovodnu mrežu u regiji Pomurje kao i instrument socijalnih kredita u regiji Podravje koje nismo uočili u Hrvatskim regijama. U Hrvatskoj su identificirani instrument sufinanciranja troškova izrade projektne dokumentacije za energetske obnove obiteljskih kuća u Varaždinskoj županiji te poticaji za izradu toplinske fasade i sufinanciranje izrade projekata solarne elektrane u Međimurskoj županiji koji također predstavljaju primjer dobre prakse.

POVZETEK

Dokument Primerjalna analiza regionalnih, nacionalnih in EU instrumentov v boju z energetske revščino predstavlja analitični pregled instrumentov ter opozarja na podobnosti in razlike med posameznimi instrumenti v štirih regijah čezmejnega območja Slovenija-Hrvaška.

Nacionalni instrumenti v Republiki Sloveniji:

- Javni poziv ZER 2024 – zmanjšanje energetske revščine v energetske revnih gospodinjstvih,
- Brezplačno svetovanje na domu (ENSVET),
- Nujna dobava električne energije ranljivim uporabnikom,
- Izredne socialne pomoči,
- Denarna socialna pomoč,
- Subvencija najemnin.

Nacionalni instrumenti v Republiki Hrvaški:

- Javni razpis za sofinanciranje energetske obnove družinskih hiš za ranljive skupine prebivalcev v tveganju energetske revščine (2020),
- Javni razpisi za energetske prenove družinskih hiš,
- Javni razpisi za energetske prenove večstanovanjskih stavb,
- prejemki v sistemu socialnega varstva,
- Vladni paketi ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred rastjo cen.

Rezultati raziskave kažejo, da na Hrvaškem primanjkuje strokovne podpore prebivalcem, ki so na pragu energetske revščine. Dostop do javnih razpisov namenjeni tej skupini prebivalcev bi se lahko, po zgledu modela slovenske mreže ENSVET, ki vključuje usposobljene energetske svetovalce, bistveno olajšal. Slovenija bi lahko po vzoru Hrvaške razširila paket ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred rastjo cen.

Instrumenti na območju Pomurske regije so občinska denarna pomoč, brezplačni energetski pregledi, izobraževanje in ozaveščanje, energetska obnova večstanovanjskih stavb, proučevanje primernih območij za uvedbo skupnih sistemov na obnovljive vire energije ter aktivno spodbujanje priključitve na plinovodno omrežje.

Instrumenti v Podravski regiji so enkratna denarna pomoč, socialna posojila, subvencije najemnin in pomoč socialno šibkim.

Instrumenti na območju Medžimurske županije so enkratna denarna pomoč, nadomestilo stanovanjskih stroškov, sofinanciranje drv, sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade, sofinanciranje povečanja rabe obnovljivih virov energije v družinskih hišah, spodbude za izdelavo toplotnih fasad, sofinanciranje projektov in izgradnje sončnih elektrarn.

Instrumenti na območju Varaždinske županije so enkratna denarna pomoč, nadomestilo za stanovanjske stroške, nadomestilo za stanovanjske stroške mladih, sofinanciranje stroškov drv, sofinanciranje projektne dokumentacije za energetske prenove družinskih hiš, programi javnih potreb na področju socialnega varstva in zdravstva.

Z analizo instrumentov na regionalni in lokalni ravni so bili identificirani instrumenti, ki izstopajo v posameznih regijah. Med njimi so instrumenti za izobraževanje in ozaveščanje ter aktivno spodbujanje priključitve na plinovodno omrežje v Pomurski regiji ter instrument socialnega

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Sufinancira
EVROPSKA UNIJA

Slovenija – Hrvatska

posojila v Podravju, ki pa jih v hrvaških regijah nismo opazili. Na Hrvaškem so identificirali instrument sofinanciranja stroškov izdelave projektne dokumentacije za energetske obnove družinskih hiš v Varaždinski županiji ter spodbude za izdelavo toplotnih fasad in sofinanciranje razvoja projektov sončnih elektrarn v Medžimurski županiji, ki prav tako predstavljata primer dobre prakse.

1. Uvod

Cilj ovog dokumenta je na analitički način prikazati pregled regionalnih i nacionalnih instrumenata u prekograničnom području Slovenija – Hrvatska te EU instrumenata za suzbijanje energetske siromaštva te ukazati na sličnosti i razlike između pojedinih instrumenata. Svrha dokumenta je pripremiti dobra polazišta za planiranu izradu Akcijskog plana sprječavanja i suzbijanja energetske siromaštva s preporukama za donositelje odluka.

Analiza instrumenata s područja energetske siromaštva na prekograničnom području zahtijeva temeljito sagledavanje složenih interakcija između energetske sektora, socijalne skrbi i drugih područja. Energetske siromaštvo predstavlja društveni problem koji zahtijeva multidisciplinarni pristup kako bi se isti u potpunosti razumio i riješio. U prekograničnom području Slovenija – Hrvatska, kao i u mnogim zemljama u procesu energetske tranzicije, problem energetske siromaštva stvara ozbiljne izazove za kućanstva s nižim primanjima.

Instrumenti politika su konkretni alati, mehanizmi i mjere koji se koriste za implementaciju i postizanje ciljeva definiranih politikama. Oni su praktična sredstva pomoću kojih se politike provode u praksu.

Primjeri dobre prakse u borbi protiv energetske siromaštva uključuju programe subvencioniranja troškova energije za socijalno ugrožene skupine, kao što su programi iz različitih europskih zemalja. U tim programima, država ili lokalne vlasti osiguravaju financijsku pomoć za pokrivanje dijela troškova energije. Također, postoje inicijative za poboljšanje energetske učinkovitosti u domovima kroz energetske obnovu, modernizaciju sustava grijanja i uvođenje obnovljivih izvora energije. Dostupni instrumenti za rješavanje energetske siromaštva često uključuju subvencije za energente, programe energetske učinkovitosti i direktnu financijsku pomoć, budući da energetske siromašni pojedinci često žive u energetski neučinkovitim domovima, što dovodi do gubitaka energije i povećane potrošnje. Troškovi energije često predstavljaju velik dio kućnog proračuna, što dovodi do kompromisa između troškova energenata i osnovnih životnih potreba kao što su hrana i zdravstvena skrb. Ovakva situacija značajno utječe na kvalitetu života.

Analiza postojećih instrumenata ključna je za identifikaciju budućih potreba u borbi protiv energetske siromaštva. Ova analiza također treba osvijestiti potrebu za integriranim pristupom u definiranju problema i kreiranju budućih instrumenata koji bi efikasno adresirali ovu složenu problematiku.

2. Pojam energetskega siromaštva

Jedan od osnovnih problema s kojima se suočavaju stručnjaci koji se bave problemom energetskega siromaštva je da ne postoje jedinstvene definicije energetskega siromaštva na razini Europske unije, a većina država članica još nije usvojila jasnu definiciju pojma energetskega siromaštva na nacionalnoj razini.

Energetsko siromaštvo nije samo pitanje nedostatka pristupa energiji već kompleksan problem koji proizlazi iz socijalnih i ekonomskih faktora. Energetsko siromaštvo je situacija u kojoj kućanstva ne mogu zadovoljiti osnovne potrebe za energijom zbog niskih primanja ili visokih troškova energije u odnosu na dostupne prihode. Ovo je problem koji pogađa najranjivije skupine u društvu te stvara ozbiljne socijalne nejednakosti. Loši uvjeti stanovanja, zdravstveni problemi te smanjenje kvalitete života pogođenih pojedinaca i obitelji mogu ujedno biti i uzroci energetskega siromaštva, ali i posljedice života u energetskom siromaštvu.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku o pokazateljima siromaštva i socijalne isključenosti u 2023. godini¹, stopa rizika od siromaštva u Hrvatskoj je iznosila 19,3 %, a 20,7 % osoba živi u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti ili su u teškoj deprivaciji. Iz navedene statistike vidljivo je da su ranjivije osobe starije životne dobi i žene koje većinom žive u samačkim kućanstvima, odnosno nezaposleni te osobe koje žive u jednoroditeljskim obiteljima.

Prema podacima Statističkog ureda Republike Slovenije, stopa rizika od siromaštva u Sloveniji u 2023. godini bila je jednaka kao i 2022. godine. Energetski siromašnih kućanstava bilo je približno 7 %. Neke skupine stanovništva su energetski siromašnije, a to su prvenstveno jednočlana kućanstva, starije osobe (od 65 godina nadalje) te jednoroditeljske obitelji.

U usporedbi s 2022. godinom, u 2023. godini došlo je do promjene postotaka u zastupljenosti pojedinih uzroka energetskega siromaštva. Prema statističkim podacima smanjio se udio kućanstava koja su kasnila s plaćanjem stambenih troškova. S druge strane, povećali su se udjeli kućanstava koja su ispod praga energetskega siromaštva, kućanstava koja nisu financijski sposobna osigurati primjereno grijanje te kućanstava koja su živjela u neadekvatnim stambenim uvjetima.

U Hrvatskoj je 7. ožujka 2025. godine Vlada Republike Hrvatske objavila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energetskej učinkovitosti². Novim izmjena Zakona definiran je pojam energetskega siromaštva koji do tada Republika Hrvatska nije definirala. Prema Zakonu energetsko siromaštvo znači da kućanstvo nema pristup osnovnim energetskim uslugama, pri čemu se takvim uslugama osiguravaju osnovne razine i pristojan životni i zdravstveni standard, uključujući odgovarajuće grijanje, toplu vodu, hlađenje, rasvjetu i energiju za napajanje kućanskih uređaja, u relevantnom nacionalnom kontekstu, postojećim nacionalnim socijalnim politikama i ostalim relevantnim nacionalnim politikama, što je uzrokovano kombinacijom čimbenika, uključujući barem cjenovnu nepristupačnost, nedovoljan raspoloživ dohodak, visoke izdatke za energiju, loša energetska svojstva zgrada i lošu energetskej učinkovitost domova.

Definiranje energetskega siromaštva izazovno je zbog problema u mjerenju koji uključuje privatnost kućanstava, sezonske i geografske varijacije te kulturnu osjetljivost. Dodatni izazov leži

¹ Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2023., <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/77038>

² Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energetskej učinkovitosti (NN 40/2025), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_03_40_544.html

u postavljanju odgovarajućih standarda za energetske usluge, što je djelomično rezultat kulturnih razlika. Na primjer, isto kućanstvo može biti smatrano adekvatno zagrijanim ili osvijetljenim u jednom geografskom području, dok bi u drugim područjima s istim uvjetima možda bilo smatrano nedovoljno opskrbljenim. Iako se općenito prihvaća da je energetska siromaštvo nedostatak odgovarajućih energetske usluga, teško je tu definiciju pretvoriti u mjerljivu veličinu. Nemogućnost kvantifikacije energetske siromaštva na jedinstveni način predstavlja veliku prepreku u borbi protiv tog problema.

Svaki pristup identificira energetske siromašne građane na različite načine. Različito razumijevanje tko su energetske siromašni dovodi do različitih političkih odluka i, jasno, do različitih politika. Stoga, uz razinu energetske učinkovitosti kućanstava i količinu potrošnje energije, značajni su i društveni, ekonomski i geografski čimbenici kod energetske siromaštva. Međutim, trenutno u Hrvatskoj ne postoji nacionalni dogovor o minimalnim energetske potrebama kućanstava.

U Sloveniji je Ministarstvo za okoliš, klimu i energiju na svojoj internetskoj stranici 13. 10. 2022. objavilo vijest³ o donošenju **Uredbe o kriterijima za određivanje i procjenu broja energetske siromašnih kućanstava**⁴. Uredba je donesena na temelju Zakona o opskrbi električnom energijom, koji određuje kriterije za definiranje i procjenu broja energetske siromašnih kućanstava.

Cilj uredbe je doprinijeti kvalitetnijem planiranju i provedbi energetske i socijalne politike u području energetske siromaštva te tako omogućiti pravedniji prijelaz Slovenije na niskouglično društvo i održivo gospodarstvo. Uredba je objavljena u Službenom listu Republike Slovenije (dalje u dokumentu: RS) br. 132/2022.

Kućanstva će u potencijalnoj dokumentaciji natječaja ili javnih poziva morati dokazati da su energetske siromašna uz pomoć detaljnih dokaza, kao što su:

- materijalna ugroženost s rješenjem o zajamčenoj minimalnoj naknadi, rješenjem o naknadi za troškove stanovanja i energenata ili drugim dokazom kojim se potvrđuje da je prihod kućanstva niži od praga rizika od siromaštva,
- niska energetska učinkovitost stambenih prostora s energetske certifikatom ili drugim stručnim dokumentom koji neovisno dokazuje energetske učinkovitost stambenih prostora ili izjavom energetske savjetnika da je stan energetske neučinkovit,
- neodgovarajući stambeni uvjeti s fotografijom i izjavom kućanstva,
- velik udio izdataka za energiju u odnosu na raspoloživi prihod kućanstva s dokumentima koji dokazuju financijsko mjesečno stanje kućanstva.

Prema navedenoj uredbi, energetske siromaštvo je stanje u kojem se nalazi kućanstvo čiji je prihod ispod praga rizika od siromaštva i koje ne može zadovoljiti svoje osnovne potrebe po energiji zbog neodgovarajućih životnih uvjeta, nemogućnosti zadovoljavanja tih potreba po dostupnim cijenama ili zbog niske energetske učinkovitosti stambenog prostora. Osnovne energetske potrebe uključuju troškove grijanja, pripreme sanitarne vode, hlađenja, kuhanja i

³ Energetska revščina, <https://www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/energetska-revschina/>

⁴ Uredba o merilih za opredelitev in ocenjevanje števila energetske revnih gospodinjstev (Uradni list RS, št. 132/22), <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=URED8648>

I-PRODER

rasvjete. Energetsko siromaštvo je također stanje u kojem se nalazi kućanstvo čiji troškovi potrošnje energije predstavljaju velik udio izdataka u odnosu na raspoložive prihode tog kućanstva.

Iako su na razini Slovenije definirani kriteriji za utvrđivanje energetskog siromaštva Uredbom o kriterijima za određivanje i procjenu broja energetski siromašnih kućanstava, u Hrvatskoj takvi kriteriji nisu definirani. Zbog toga će primjeri postojećih instrumenata i mjera koje se provode u Sloveniji, kao i iskustva slovenskih partnera, biti ključni za razvoj jedinstvenog prekograničnog pristupa u prepoznavanju i pružanju pomoći kućanstvima koja žive u energetskom siromaštvu.

Trebat će uložiti i značajan napor u razvoj međunarodnog okvira za mjerenje energetskog siromaštva te uspostavu sustava prikupljanja podataka koji bi omogućio redovito izvještavanje o ovom problemu.

3. Instrumenti Europske unije u borbi protiv energetske siromaštva

Europska unija je poduzela niz mjera za suzbijanje energetske siromaštva i zaštitu ranjivih potrošača. Dok države članice slijede vlastite pristupe rješavanju ovog pitanja, Europska komisija posvetila je veću pažnju energetske siromaštva u kontekstu politika energetske učinkovitosti, dekarbonizacije i tranzicije prema čistoj energiji u posljednjim godinama. Nedavna energetska kriza i rastući računi za energiju također su usmjerili odgovorne osobe da obnove fokus na energetske siromaštvo i donesu odluke kojima će se poboljšati život ranjivih građana.

Unatoč postojanju brojnih smjernica i inicijativa, još uvijek ne postoji sveobuhvatni operativni plan za borbu protiv energetske siromaštva na razini Europske unije, dok po drugoj strani neke države imaju usvojene akcijske planove za suzbijanje energetske siromaštva, kao npr. Irska⁵ i Slovenija⁶, dok je Hrvatska 2021. godine usvojila ograničeni program za suzbijanje energetske siromaštva⁷. Ova tema zahtijeva pažljivo proučavanje političkih strategija i zakonodavnih okvira koji se primjenjuju kako bi se identificirali najučinkovitiji pristupi u rješavanju ovog izazovnog problema na različitim razinama te će za potrebe ovog projekta analiza biti provedena na tri osnovne razine (Europska unija, nacionalna razina, regionalna/lokalna razina).

3.1. Programi

Europska unija razvija je niz programa kojima se na različite načine suočava s problemom energetske siromaštva. Programi daju podršku povećanju energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije, potiču zelenu tranziciju, utječu na smanjenje troškova energije, osiguravaju pristup energiji svim građanima, a osobito najranjivijim skupinama te stvaraju bolje životne uvjete građanima Europe.

3.1.1. Mehanizam za oporavak i otpornost

Mehanizam za oporavak i otpornost⁸ (RRF) privremeni je instrument i ključan dio plana NextGenerationEU, koji ima za cilj omogućiti Europskoj uniji da izađe iz krize snažnija i otpornija. RRF predstavlja važan alat za rješavanje energetske siromaštva kroz poticanje zelene i uključive tranzicije. Ključne mjere uključuju povećanje energetske učinkovitosti, promicanje korištenja obnovljivih izvora energije i pružanje izravne podrške ranjivim skupinama, čime se doprinosi smanjenju energetske siromaštva u EU.

Komisija kroz ovaj instrument prikuplja sredstva zaduživanjem na tržištima kapitala kako bi podržala države članice u provedbi reformi i ulaganja koja su:

⁵ Energy Poverty Action Plan, 2022, <https://www.gov.ie/en/publication/159cb-energy-poverty-action-plan/>

⁶ Akcijski načrt za zmanjševanje energetske revščine za obdobje treh let, 2023, <https://www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/energetska-revschina/akcijski-nacrt-za-zmanjsevanje-energetske-revschine/>

⁷ Program suzbijanja energetske siromaštva na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi, 2021, https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/EnergetskaUcinkovitost/Program_suzbijanja_energetske_siromastva_do_2025.pdf

⁸ Mehanizam za oporavak i otpornost, https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_hr

- usklađena su s prioritetima Europske unije - stvaranje održivijih i otpornijih gospodarstava i društava spremnih za zelenu i digitalnu tranziciju,
- usmjerena na rješavanje problema identificiranih u preporukama po državama članicama u okviru europskog semestra za koordinaciju ekonomskih i socijalnih politika.

Ukupni financijski okvir Mehanizma za oporavak i otpornost sredinom listopada 2024. iznosio je 650 milijardi EUR. Taj iznos se sastoji od 359 milijardi EUR bespovratnih sredstava i 291 milijarde EUR zajmova.

3.1.2. REPowerEU

Mehanizam za oporavak i otpornost također ima ključnu ulogu u planu REPowerEU⁹, odgovoru Europske komisije na socioekonomske izazove i poremećaje na globalnom energetsom tržištu uzrokovane ruskom invazijom na Ukrajinu. Ovim planom dodatno se jačaju mjere energetske sigurnosti i održivosti, na način da pomaže Europskoj uniji da:

- štedi energiju,
- diverzificira izvore energije i
- proizvodi čistu energiju.

Komisija je mobilizirala gotovo 300 milijardi EUR za financiranje plana REPowerEU, čija glavna financiranja proizlazi iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

3.1.3. Obzor (Horizon)

Obzor Europa¹⁰ je glavni financijski program EU-a za istraživanje i inovacije. Prema odluci donesenoj u sklopu srednjoročne revizije Višegodišnjeg financijskog okvira, indikativni iznos financiranja za ovaj program u razdoblju 2021.–2027. iznosi 93,5 milijardi EUR. Program je usmjeren na borbu protiv klimatskih promjena, postizanje ciljeva održivog razvoja UN-a te unapređenje konkurentnosti i gospodarskog rasta EU-a.

Program Obzor doprinosi smanjenju energetske siromaštva kroz podršku inovacijama u energetske učinkovitosti, razvoj obnovljivih izvora energije, podupiranje inicijativa koje istražuju kako energetska tranzicija može biti uključiva za sve građane te razmjenu iskustava i najboljih praksi između zemalja EU-a.

Širom Europe, različiti projekti razvijaju inovativna rješenja za borbu protiv energetske siromaštva¹¹. Program Obzor 2020 je za energetske učinkovitost dodijelio oko 29.000.000,00 EUR za 16 projekata koji se bave energetske siromaštvom kroz svoje pozive u razdoblju 2014.–2020. Ovi projekti doprinijeli su razmjeni najboljih praksi među dionicima, jačajući lokalne zajednice i osnažujući potrošače u suočavanju s energetske siromaštvom. Popis s kratkim opisom tih projekata koji se provode na području Hrvatske i/ili Slovenije nalazi se u **Prilogu 1**.

⁹ REPowerEU, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en

¹⁰ Horizon Europe, https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

¹¹ Energy poverty, https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumers-and-prosumers/energy-poverty_en

3.1.4. InvestEU

Program InvestEU¹² temelji se na uspješnom modelu Investicijskog plana za Europu, koji je u razdoblju od 2015. do 2020. mobilizirao više od 500 milijardi EUR. S ciljem pokretanja novih investicija vrijednih više od 372 milijarde EUR u razdoblju od 2021. do 2027., InvestEU će poticati inovacije i stvaranje radnih mjesta u Europi, dok će 30 % tih ulaganja biti usmjereno na ciljeve vezane uz klimu.

Program InvestEU¹³ pruža Europskoj uniji ključna dugoročna financijska sredstva, kombinirajući privatna i javna ulaganja kako bi podržao održivi oporavak Europe. Pomaže mobilizirati privatna ulaganja za ostvarenje ključnih političkih prioriteta EU-a, uključujući zelenu i digitalnu tranziciju, inovacije, te socijalna ulaganja i razvoj vještina, čime utječe i na smanjenje energetske siromaštva. U okviru InvestEU osiguran je i poseban program za pravednu tranziciju koji će prema procjenama mobilizirati 10 – 15 milijardi EUR ulaganja uglavnom iz privatnog sektora.

3.1.5. REACT EU

REACT-EU¹⁴ (Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe) jedan je od ključnih programa u okviru novog instrumenta Next Generation EU, s ukupnim iznosom od 50,6 milijardi EUR. Sredstva će biti usmjerena na projekte koji jačaju kapacitete za oporavak od krize izazvane pandemijom, kao i na ulaganja koja potiču zelenu, digitalnu i otpornu obnovu gospodarstava.

Sredstva REACT-EU¹⁵ ključna su za sprječavanje nejednakosti i osiguranje ravnopravnog procesa oporavka. Ova sredstva omogućit će državama članicama da se usmjere na jačanje otpornosti zdravstvenih sustava, obnovu tržišta rada, pružanje potpore radnicima i poduzećima te rješavanje socijalnih posljedica krize.

Program REACT-EU kroz podršku zelenoj tranziciji promiče energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije, dok raznim socijalnim programima utječe na bolje životne uvjete ranjivih skupina građana čime pridonosi smanjenju energetske siromaštva.

3.1.6. LIFE – Prijelaz na čistu energiju

LIFE-ov pod-program Prijelaz na čistu energiju¹⁶, s proračunom od gotovo 1 milijarde EUR za razdoblje 2021.–2027., usmjeren je na poticanje energetski učinkovitog, temeljenog na obnovljivim izvorima energije, klimatski neutralnog i otpornog gospodarstva. Program pruža financijsku podršku koordinacijskim i potpornim aktivnostima diljem Europe, koje imaju visoku dodanu vrijednost na razini EU-a. Cilj je ukloniti tržišne prepreke koje koče socio-ekonomski prijelaz prema održivoj energiji, a projekti često uključuju suradnju malih i srednjih poduzeća, lokalnih i regionalnih javnih vlasti, neprofitnih organizacija te angažman potrošača.

¹² InvestEU, https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/investeu_en

¹³ InvestEU Programme, https://investeu.europa.eu/investeu-programme_en

¹⁴ REACT-EU, https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/react-eu_en

¹⁵ REACT-EU, <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/react-eu>

¹⁶ Clean Energy Transition, https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/clean-energy-transition_en

Projekti unutar pod-programa sufinanciraju se u pet ključnih područja:

1. Razvoj nacionalnih, regionalnih i lokalnih politika koje podržavaju prijelaz na čistu energiju.
2. Ubrzanje primjene novih tehnologija, digitalizacije, inovativnih usluga i poslovnih modela te jačanje profesionalnih vještina potrebnih na tržištu.
3. Privlačenje privatnih investicija za projekte održive energije.
4. Podrška razvoju investicijskih projekata na lokalnoj i regionalnoj razini.
5. Osnaživanje građana i njihovo aktivno uključivanje u prijelaz na čistu energiju.

Program LIFE, također obuhvaća projekte koji se fokusiraju na istraživanje mjera za ublažavanje energetske siromaštva¹⁷. U okviru projekata, razvojni partneri blisko surađuju s mrežama lokalnih dionika i kućanstvima pogođenim energetske siromaštvom, pružajući praktične informacije i savjete o rješenjima za energetske učinkovitost te intervencijama vezanim uz obnovu zgrada u ranjivim četvrtima. U **Prilogu 1** opisani su LIFE projekti usmjereni na borbu protiv energetske siromaštva koji se provode na području Hrvatske i/ili Slovenije.

3.2. Fondovi

Fondovima Europske unije pruža se financijska potpora za različite projekte koji povećavaju energetske učinkovitost i pristup održivim izvorima energije, smanjuju troškove energije i poboljšavaju stambene uvjete građana čime utječu i na smanjenje energetske siromaštva.

3.2.1. Europski fond za regionalni razvoj

Europski fond za regionalni razvoj¹⁸ (EFRR) ima za cilj smanjenje ekonomske, socijalne i teritorijalne razlike unutar Europske unije. Njegova misija je ispraviti neravnotežu među regijama kroz ulaganja usmjerena prema zelenijoj, pametnijoj, povezanijoj i društvenijoj Europi, koja je bliža svojim građanima.

EFRR financira programe temeljem zajedničke odgovornosti između Europske komisije te nacionalnih i regionalnih vlasti država članica. Odabir projekata za financiranje i svakodnevno upravljanje provode administracije država članica. Fond će za razdoblje 2021.-2027. ulagati u inicijative koje omogućuju da Europa i njezine regije postanu:

- Konkurentnije i pametnije – kroz poticanje inovacija, podršku malim i srednjim poduzećima, digitalizaciju i digitalnu povezanost.
- Zelenije i otpornije – s niskim emisijama ugljika.
- Povezanije – kroz poboljšanje mobilnosti i transportne infrastrukture.
- Društvenije – kroz poticanje zapošljavanja, obrazovanja, razvoja vještina, socijalne uključenosti i jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi, uz jačanje kulture i održivog turizma.
- Bliže građanima – kroz podršku razvoju vođenom od strane zajednice i održivom urbanom razvoju širom EU-a.

EFRR raspolaže s oko 226 milijardi EUR, što uključuje 9 milijardi EUR za europsku teritorijalnu suradnju i 1,9 milijardi EUR za dodjelu sredstava najudaljenijim i slabo naseljenim regijama.

¹⁷ Energy poverty, https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumers-and-prosumers/energy-poverty_en

¹⁸ European Regional Development Fund, https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en

Europska teritorijalna suradnja – Interreg

Interreg je ključni instrument Europske unije za poticanje suradnje među regijama i državama. Nova generacija Interreg programa, unutar i izvan granica EU-a, nastavit će razvijati zajedničke usluge i jačati solidarnost među sudionicima. Program osigurava financijska sredstva za projekte koji uključuju države članice, najudaljenije regije, države kandidatkinje za članstvo u EU-u i susjedne zemlje.

Tijekom novog financijskog razdoblja, Interreg će podržavati prekograničnu mobilnost i projekte usmjerene na zaštitu okoliša, hitne službe, kvalificirana radna mjesta i bolji pristup javnim uslugama, uz osiguranje pogodnosti za buduće generacije unutar EU-a.

Glavni fokus stavljen je na regije u nepovoljnom položaju s ciljem smanjenja gospodarskih i socijalnih nejednakosti kroz međusobnu suradnju i razmjenu dobrih praksi između tih regija. Uz promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u ranjivim skupinama te poticanje osnivanja energetske zajednice koje omogućuju pristup održivoj energiji, značajno se doprinosi smanjenju energetske siromaštva.

3.2.2. Kohezijski fond

Sukladno Uredbi (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁹, kohezijski fond osigurava financijsku potporu državama članicama EU-a čiji bruto nacionalni dohodak (BND) po stanovniku ne prelazi 90 % prosjeka EU-27, s ciljem jačanja ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije unutar Europske unije.

Fond podržava nacionalne i regionalne programe usmjerene na:

1. Zaštitu okoliša – uključujući projekte održivog razvoja i energije s posebnim naglaskom na obnovljive izvore energije.
2. Razvoj transeuropskih prometnih mreža (TEN-T) – s fokusom na prometnu infrastrukturu.
3. Tehničku pomoć – za jačanje kapaciteta provedbe projekata.
4. Informiranje, komunikaciju i izradu studija – koje podržavaju učinkovito upravljanje.

Kohezijski fond obuhvaća financiranja u sljedećim državama članicama: Bugarskoj, Češkoj, Estoniji, Grčkoj, Hrvatskoj, Cipru, Latviji, Litvaniji, Mađarskoj, Malti, Poljskoj, Portugalu, Rumunjskoj, Slovačkoj i Sloveniji.

Fond se provodi pod zajedničkim upravljanjem između Europske komisije te nacionalnih i regionalnih vlasti. Države članice preuzimaju odgovornost za odabir projekata, upravljanje i svakodnevnu provedbu. Države članice osiguravaju proporcionalnu raspodjelu ulaganja između područja zaštite okoliša i TEN-T infrastrukture, uzimajući u obzir specifične potrebe za ulaganja i infrastrukturne prioritete.

Cilj fonda je podržati države članice s nižim BND-om po glavi stanovnika kako bi se smanjile gospodarske i socijalne razlike, a istovremeno unaprijedila zelena tranzicija. Mjere kohezijskog

¹⁹ Uredba (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1058>

fonda ne samo da pomažu smanjiti troškove energije i energetska siromaštvo, već i jačaju otpornost zajednica, pružajući im pristup održivoj energiji i poboljšavajući im životne uvjete.

3.2.3. Europski socijalni fond Plus

Europski socijalni fond Plus²⁰ (ESF+) glavni je instrument Europske unije za ulaganje u ljude i podršku provedbi Europskog stupa socijalnih prava²¹. S proračunom od 142,7 milijardi EUR za razdoblje 2021.–2027., ESF+ igra ključnu ulogu u unaprjeđenju zapošljavanja, socijalne zaštite, obrazovanja i vještina, uključujući strukturne reforme. Također je važan za socioekonomski oporavak EU-a nakon pandemije korona virusa, koja je negativno utjecala na sudjelovanje na tržištu rada, obrazovne i zdravstvene sustave te povećala nejednakosti.

Kao dio kohezijske politike, ESF+ nastavlja podržavati gospodarsku, teritorijalnu i socijalnu koheziju u EU-u, smanjujući razlike među državama članicama i regijama.

U novom programskom razdoblju ESF+ objedinjuje četiri prethodno odvojena fonda:

- Europski socijalni fond (ESF)
- Fond za europsku pomoć najpotrebitijima (FEAD)
- Inicijativu za zapošljavanje mladih
- Europski program za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI).

EU i svijet suočavaju se s izazovima poput klimatskih promjena i rastućih troškova energije. ESF+ ima ključnu ulogu u osiguravanju ciljanog financiranja za najranjivije skupine tijekom tranzicije prema održivijim i čistijim tehnologijama.

Glavni ciljevi ESF+ odražavaju se kroz dvadeset načela Europskog stupa socijalnih prava, usmjerenih na pravednu, uključivu i perspektivnu Europu. Prema Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava²², jedno od tih načela je dostupnost osnovnih usluga koje podrazumijevaju pristup stanovanju čiji temelj djelovanja je smanjenje energetske siromaštva i poboljšanje kvalitete stanovanja, s posebnim naglaskom na kućanstva sa srednjim i niskim primanjima.

Fond za pravednu tranziciju

Fond za pravednu tranziciju²³ predstavlja ključni instrument za pružanje prilagođene podrške teritorijima najteže pogođenim tranzicijom prema klimatskoj neutralnosti. Provodi se u okviru zajedničkog upravljanja kao dio kohezijske politike. Fond raspolaže proračunom od 17,5 milijardi EUR (u cijenama iz 2018. odnosno 19,7 milijardi EUR u tekućim cijenama), što čini novu financijsku potporu za zelenu tranziciju. Cilj Fonda je smanjiti negativne socijalne i ekonomske posljedice za radnike i zajednice koje su ovisne o industrijama koje će biti ugrožene tijekom tranzicije.

²⁰ European Social Fund Plus, <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/what-esf>

²¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o uspostavi europskog stupa socijalnih prava, COM/2017/0250, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A52017DC0250>

²² Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava, <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/hr/>

²³ Just Transition Fund, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_en

Fond ublažava socioekonomske posljedice klimatske tranzicije kroz sljedeće aktivnosti:

- gospodarske diversifikacije i obnove pogođenih područja,
- osposobljavanja i prekvalifikacije radnika te
- transformacije ugljično-intenzivnih postrojenja.

Ukupne investicije predviđene u sklopu Fonda za pravednu tranziciju dosežu oko 30 milijardi EUR.

3.2.4. Inovacijski fond

Inovacijski fond²⁴ jedan je od najvećih programa financiranja za primjenu inovativnih tehnologija s niskim ili neto nultim emisijama ugljika. Fond pruža podršku inovacijama u svim državama članicama Europskog gospodarskog prostora (EEA) i predstavlja ključni instrument Industrijskog plana u okviru zelenog plana.

Sredstva Inovacijskog fonda dolaze iz prihoda ostvarenih dražbama emisijskih jedinica u okviru Sustava trgovanja emisijama EU-a (EU ETS). Procjenjuje se da će do 2030. godine fond raspolagati s približno 40 milijardi EUR. Njegov primarni cilj je potaknuti ulaganja u čistu energiju i razvoj tehnologija koje mogu pomoći u dekarbonizaciji europske industrije, istovremeno jačajući njezinu konkurentnost. Financiranje se dodjeljuje putem redovitih poziva na dostavu prijedloga te kroz natjecateljska nadmetanja poput aukcija.

Iako Inovacijski fond prvenstveno podržava EU u ostvarivanju ciljeva smanjenja emisije ugljikovog dioksida, mnoge od njegovih inicijativa također smanjuju energetske troškove za krajnje korisnike te poboljšavaju pristup energetskej učinkovitosti kućanstvima i zajednicama s niskim prihodima.

3.2.5. Modernizacijski fond

Modernizacijski fond²⁵ podržava modernizaciju energetske sustava i poboljšanje energetske učinkovitosti u 13 država članica EU-a s nižim prihodima, uključujući Hrvatsku i Sloveniju. Osnovan je 2018. godine, a odnosi se na razdoblje od 2021. do 2030. Cilj Fonda je pomoći tim državama da postignu svoje klimatske ciljeve i ispune zahtjeve Europskog zelenog plana, pružajući podršku ulaganjima u:

²⁴ Innovation Fund, https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/innovation-fund_en

²⁵ Modernisation Fund, https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/modernisation-fund_en

- obnovljive izvore energije,
- energetska učinkovitost,
- skladištenje energije i modernizaciju energetske mreže,
- pomoć kućanstvima s nižim prihodima u borbi protiv energetske siromaštva,
- pravednu tranziciju u regijama ovisnim o ugljiku.

Modernizacijski fond financira se prihodima od dražbi emisijskih jedinica unutar Sustava trgovanja emisijama EU-a (EU ETS).

3.2.6. Europski fond za energetska učinkovitost

Europski fond za energetska učinkovitost²⁶ (EEEF) podržava klimatske ciljeve Europske unije, promiče održivo energetska tržište i potiče zaštitu klime kroz suradnički pristup. Fond doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i kombinira privatni i javni kapital za ulaganja vezana uz klimu. EEEF ulaže u gradovima, regijama i zajednicama u državama članicama EU-a financirajući tehnologije u energetska učinkovitosti, obnovljivim izvorima energije i čistom urbanom prometu, utječući na smanjenje korištenja energije, a time i troškova kućanstava pomažući im u rješavanju energetske siromaštva. Ciljevi Fonda su:

- Doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prijelazu na otpornu, energetska učinkovitu i zelenu infrastrukturu - doprinosi poboljšanju energetske učinkovitosti i promicanju obnovljive energije. Svi projekti moraju ostvariti najmanje 30% godišnje uštede primarne energije ili smanjenja emisije stakleničkih plinova u odnosu na osnovnu vrijednost.
- Postizanje ekološke i ekonomske održivosti za Fond - nastoji ostvariti svoje ekološke ciljeve nudeći financiranje za projekte energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije.
- Izgradnja javno-privatnih partnerstava za financiranje klime - nastoji privući dodatni kapital u financiranje ublažavanja klimatskih promjena.

3.2.7. Socijalni fond za klimatska politiku

Novoosnovani Socijalni fond za klimatska politiku²⁷ će mobilizirati 65 milijardi EUR iz proračuna EU-a, uz ukupno više od 86 milijardi EUR potpore za najranjivije građane i mala poduzeća tijekom zelene tranzicije. Cilj Fonda je smanjiti nejednakosti, suzbiti energetska siromaštvo i osnažiti konkurentnost europskih poduzeća, pružajući prilike za sve i osiguravajući da nitko ne bude zapostavljen.

Osnovan u sklopu paketa Spretni za 55 %, Fond je zamišljen kao instrument koji će države članice koristiti za:

²⁶ European Energy Efficiency Fund, <https://www.eeef.lu/objective-of-the-fund.html>

²⁷ Provedba europskog zelenog plana, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_hr

- podršku mjerama i ulaganjima usmjerenima na smanjenje emisija u sektorima cestovnog prometa i zgrada, smanjujući tako troškove za ranjiva kućanstva, mikropoduzeća i korisnike prijevoznih usluga;
- financiranje privremene izravne pomoći za ranjiva kućanstva i korisnike prijevoza.

Prema Uredbi (EU) 2023/955 Europskog parlamenta i Vijeća²⁸ tri glavne skupine koje će Fond podržavati su:

1. Ranjiva kućanstva – uključuju energetske siromašna kućanstva s niskim ili nižim srednjim prihodima, koja nemaju sredstva za obnovu svojih zgrada.
2. Ranjiva mikropoduzeća – ona koja nisu u mogućnosti financirati obnovu zgrada, kupnju vozila s niskim ili nultim emisijama ili prijelaz na održive načine prijevoza, poput javnog prijevoza.
3. Ranjivi korisnici usluga prijevoza – pojedinci i kućanstva pogođeni siromaštvom u pogledu prijevoza, uključujući one s niskim ili nižim srednjim prihodima, koji nemaju sredstva za nabavu vozila s niskim emisijama ili za prelazak na održive oblike prijevoza.

Za provedbu Fonda u razdoblju od 1. siječnja 2026. do 31. prosinca 2032. predviđen je maksimalni iznos sredstava od 65 milijardi EUR u tekućim cijenama.

3.3. Inicijative

Inicijative Europske unije služe za pružanje tehničke, financijske, ali i političke podrške kod pripreme i osiguravanja financijskih sredstava za energetske obnove ili konkretne mjere za smanjenje energetske siromaštva na lokalnoj razini.

3.3.1. EPAH – Savjetodavni centar EU-a za energetske siromaštvo

Savjetodavni centar za energetske siromaštvo²⁹ (Energy Poverty Advisory Hub) ključna je inicijativa Europske unije koju vodi Europska komisija na zahtjev Europskog parlamenta. EPAH djeluje kao suradnička mreža dionika s glavnim ciljem suzbijanja energetske siromaštva i ubrzanja pravedne energetske tranzicije na lokalnoj razini diljem Europe.

Misija EPAH-a je postati stručno središte u području energetske siromaštva u Europi, namijenjena lokalnim vlastima i svim dionicima zainteresiranim za djelovanje u tom području. Kroz pružanje izravne podrške, organizaciju online treninga, dijeljenje rezultata istraživanja i izgradnju suradničke mreže, EPAH omogućuje konkretne korake u borbi protiv energetske siromaštva na području Europe.

EPAH je nadogradnja prethodnog Europskog opservatorija za energetske siromaštvo (EPOV), usmjerena je na praktične akcije koje omogućuju suradnju i razmjenu znanja, posebno za lokalne i regionalne vlasti koje razvijaju i provode mjere za suzbijanje energetske siromaštva, s krajnjim ciljem postizanja pravedne i inkluzivne energetske tranzicije.

²⁸ Uredba (EU) 2023/955 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o uspostavi Socijalnog fonda za klimatsku politiku i o izmjeni Uredbe (EU) 2021/1060, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0955>

²⁹ Energy Poverty Advisory Hub, <https://energy-poverty.ec.europa.eu/about>

3.3.2. ELENA - Europski instrument za lokalnu energetska podršku

ELENA³⁰ (European Local Energy Assistance) pruža tehničku podršku za projekte usmjerene na energetska učinkovitost, obnovljive izvore energije i inovativni urbani transport, s naglaskom na zgrade i održivu mobilnost. Ova inicijativa, koju zajednički provode Europska investicijska banka (EIB) i Europska komisija, dio je programa InvestEU.

Fondom ELENA upravlja tim stručnjaka iz područja energetike i transporta, uključujući iskusne inženjere i ekonomiste. Od osnivanja 2009. godine, ELENA je dodijelila više od 296.000.000,00 EUR potpore iz EU-a, omogućivši mobilizaciju procijenjenih ulaganja od oko 9,5 milijardi EUR do kraja 2023. godine.

Glavna područja djelovanja ELENA-e uključuju³¹:

1. Energetska učinkovitost – podršku projektima koji povećavaju učinkovitost zgrada i korištenje obnovljivih izvora energije.
2. Održivi transport – razvoj inovativnih i ekoloških rješenja u urbanim sredinama.
3. Stambeni sektor i zgrade – poboljšanje energetske učinkovitosti stambenih objekata.

Osoblje EIB-a pruža prijaviteljima podršku tijekom cijelog procesa, od početne pripreme do odobrenja bespovratnih sredstava od strane Europske komisije. Učinkovitost ELENA projekata mjeri se omjerom između ukupnih investicija i odobrenih bespovratnih sredstava.

Ova tehnička podrška ključna je za razvoj održivih investicijskih programa, što doprinosi smanjenju emisija stakleničkih plinova, energetska tranziciji i poboljšanju kvalitete života uključujući i najranjivije skupine građana.

³⁰ ELENA – European Local ENergy Assistance, <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>

³¹ ELENA Technical Assistance: Grant support to prepare sustainable investments, https://www.eib.org/attachments/lucalli/20240007_elena_technical_assistance_en.pdf

4. Nacionalni instrumenti u borbi protiv energetskega siromaštva u Republici Sloveniji

U području smanjenja energetskega siromaštva u skladu s NEPN-om, u akcijskom planu postavljena su **dva dugoročna cilja za 2030. godinu**³²:

- Glavni cilj u području energetskega siromaštva do 2030. godine je smanjenje udjela energetskega siromašnih kućanstava na vrijednost između 3,8% i 4,6%,
- Drugi cilj u području energetskega siromaštva do 2030. godine je najmanje 3.500 izvedenih ulaganja u području učinkovite uporabe energije (UUE) i iskorištavanja obnovljivih izvora energije (OIE) u energetskega siromašnim kućanstvima (nadogradnja programa ZERO500). Za smanjenje energetskega siromaštva postavljeni su i kratkoročni ciljevi do 2026. godine, koji se odnose na dodjelu poticaja energetskega siromašnima u povećanom obimu.

Za smanjenje energetskega siromaštva postavljeni su i kratkoročni ciljevi do 2026. godine, koji se odnose na dodjelu poticaja energetskega siromašnima u povećanom obimu.

Glavni cilj u razdoblju 2024–2026 je uspostava **sheme za smanjenje energetskega siromaštva**, koja predstavlja ključni skup mjera koje se provode istovremeno i međusobno podržavaju, jer samo se na sustavnoj razini može dugoročno osigurati cjelovit pristup smanjenju energetskega siromaštva. Shema se temelji na već postojećim mjerama (npr. program ZERO500, projekt ZERO itd.) i dosadašnjim iskustvima, koja će se s nadogradnjom provoditi u povećanom opsegu. U shemu su uključene sljedeće mjere:

- investicijske potpore za mjere ENU i OIE za energetskega siromašne, koje su ključna financijska mjera za smanjenje energetskega siromaštva,
- energetske savjetovanje za energetskega siromašne, koje pruža sveobuhvatnu podršku ovoj ciljnoj skupini pri provedbi mjera ENU i OIE,
- informiranje energetskega siromašnih putem aktera u neformalnoj mreži za informiranje i podizanje svijesti na regionalnoj razini,
- projektni ured s regionalnim savjetodavnim točkama za energetskega siromaštvo, koji osigurava sveobuhvatnu multidisciplinarnu pomoć (tehnička, socijalna i osobna pomoć) za energetskega siromašne na jednom mjestu.

Shema se nadograđuje s:

- ostale financijske mjere (sudjelovanje u energetskega zajednicama, novčana pomoć Centra za socijalnu skrb za mjere ENU i OIE),
- ostale nefinancijske mjere (dopuna pravne podloge, praćenje provedbe i ažuriranje akcijskog plana, uključivanje energetskega siromaštva u lokalne energetske koncepte i energetskega obrazovanje energetskega siromašnih)
- mjere za ublažavanje energetskega siromaštva (novčana pomoć Centra za socijalnu skrb za plaćanje troškova energije, dodatak za ublažavanje energetskega siromaštva, dodatak za poskupljenje).

³² Akcijski Načrt za smanjševanje energetske revščine, <https://www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/energetska-revscina/akcijski-nacrt-za-zmanjsevanje-energetske-revscine/>

Financiranje mjera iz akcijskog plana

Za provedbu akcijskog plana za razdoblje 2024–2026 predviđeno je 33.800.000 eura sredstava, od toga:

- 27.000.000 EUR za investicijske mjere EU i korištenje OIE
- 5.000.000 EUR za uključivanje energetski siromašnih u energetske zajednice
- 1.800.000 EUR za rad projektnog ureda s regionalnim savjetodavnim točkama i neformalnom mrežom za informiranje i podizanje svijesti.

Sredstva će pokriti troškove za:

- nastavak postojećih investicijskih poticaja za provedbu mjera,
- pilot fazu novog programa za smanjenje energetskog siromaštva,
- uspostavu punog djelovanja programa za razdoblje nakon 2026. godine,
- druge mjere iz akcijskog plana.

Do kraja 2026. glavni izvori sredstava bit će Fond za klimatske promjene (cca. 24.000.000 EUR) i Europski fond za regionalni razvoj (cca. 15.000.000 EUR).

Potporne organizacije:

Eko sklad

Eko sklad, javni sklad, osnovan je 1993. godine s ciljem poticanja ekoloških ulaganja. Prvobitno nazvan Ekološko razvojni sklad Republike Slovenije, u međuvremenu se nekoliko puta preoblikovao. Od 2008. godine naziva se Eko sklad, Slovenski ekološki javni sklad i osigurava financijske potpore za ekološke projekte, a ujedno potiče održivi razvoj u skladu s nacionalnim programom zaštite okoliša, nacionalnim energetskim programom, zajedničkom ekološkom i energetskom politikom EU te operativnim programima usvojenim na temelju tih politika. Potpore Eko sklada pozitivno utječu na javne financijske prihode, smanjuju udio sive ekonomije, otvaraju zelena radna mjesta, doprinose održivom razvoju građevinske industrije i upotrebi strateških resursa poput drva. Ti učinci predstavljaju važan doprinos u borbi protiv ekološke krize s jedne strane i protiv ekonomske krize s druge strane. S povećanjem sredstava i dodatnim aktivnostima, Eko sklad ima pozitivnu ulogu na putu prema zelenom društvu. Eko sklad postiže uštede energije pomoću tri sustava, i to kreditiranjem ulaganja u mjere učinkovite uporabe energije, dodjeljivanjem bespovratnih sredstava za provedbu mjera učinkovite uporabe energije i energetskim savjetovanjem za građane, koje se provodi u okviru mreže ENSVET u uredima označenim kao ENSVET u većim gradovima Slovenije.

Centar za Socijalnu skrb

Radna područja Centra za socijalni rad usko su povezana s poznavanjem osnovnog kriterija, koji može biti polazište za definiranje ugroženosti područja energetskim siromaštvom. Centri za socijalni rad (CSR) su središnja stručna institucija na području socijalne skrbi. Stručni radnici na CSR osiguravaju različite oblike pomoći svima koji se nađu u životnoj teškoći i trebaju stručnu pomoć.

Na CSR se također ostvaruju prava iz roditeljskog dopusta i obiteljskih naknada te prava iz javnih sredstava. Pri povlačenju sredstava koja su namijenjena energetski ugroženim stanovnicima ključni dokument je odluka Centra za socijalni rad. U većini slučajeva, podnositelji zahtjeva za ta sredstva moraju imati odluku CSR-a kojom dokazuju materijalnu ugroženost.

Crveni križ

Crveni križ Slovenije - savez udruga (RKS) je slovenska humanitarna organizacija, osnovana 1944. godine. Sjedište se nalazi u Ljubljani. Povezuje 56 regionalnih udruga i 916 lokalnih organizacija.

Jedan od temeljnih zadataka Crvenog križa Slovenije je pružiti pomoć najranjivijim pojedincima i skupinama. S programima socijalne djelatnosti, koji spadaju među najvažnije i najopsežnije, Crveni križ Slovenije ublažava teškoće nezaposlenih, beskućnika, starijih osoba, bolesnih, osamljenih te brojnih pojedinaca i obitelji u nevolji.

Spominjanje RKS u ovom dokumentu smatra se prikladnim zbog aktivnosti podjele humanitarne pomoći kućanstvima koja takvu pomoć trebaju. Pri tome smatramo da postoji izravna povezanost između ugroženosti i već konkretne problematike energetske siromaštva. Kućanstva koja trebaju paket humanitarne pomoći imaju i poteškoće u podmirivanju troškova za električnu energiju i grijanje. Tako se RKS svojim aktivnostima uključuje u rješavanje energetske siromaštva.

Slovenski Karitas

U Slovenskom Karitasu³³ pomažu ranjivim skupinama pri plaćanju računa, a većina tih sredstava bila je namijenjena za energiju. Instrument spada pod POMOĆ OBITELJIMA, jer su najveći problemi koji muče obitelji nezaposlenost, bolesti i psihičke teškoće. Karitas na temelju utvrđenog stanja i u suradnji s drugim socijalnim službama pomaže prvenstveno s hranom, osobnim potrepštinama i povremeno s plaćanjem osnovnih računa.

Slovenski Karitas pomaže i s pravnom pomoći te pri uređivanju prava, poput osnovnog osiguranja, socijalnog dodatka i izvanrednih pomoći. U Karitas dolazi sve više obitelji koje traže pomoć u prevladavanju emocionalnih teškoća, problema u međuljudskim odnosima, upravljanju stresom i postavljanju vlastitih granica.

4.1. EKO SKLAD

4.1.1. Javni poziv ZER 2024 – Smanjiti energetske siromaštvo energetski siromašnih građana

Predmet Javnog poziva³⁴ su bespovratne financijske potpore energetski siromašnim kućanstvima za investicije u mjere energetske učinkovitosti zgrada te korištenje obnovljivih izvora energije na području Republike Slovenije, u kućanstvima- ili višestambenim zgradama odnosno u stanu u višestambenim zgradama.

Ciljevi poziva:

- povećati energetske učinkovitost zgrada,
- povećati upotrebu obnovljivih izvora energije,
- poboljšati životne uvjete, zdravstveno stanje i socijalni status svih članova kućanstva,
- pridonijeti smanjenju onečišćenja zraka i time poboljšati kvalitetu vanjskog zraka,

³³ Slovenski karitas, <https://www.karitas.si/>

³⁴ Javni poziv ZER 2024 Nepovratne financijske pomoći za smanjenje energetske siromaštva, <https://www.ekosklad.si/prebivalstvo/pridobite-spodbudo/objava/javni-poziv-zer-2024-nepovratne-financne-spodbude-za-zmanjsevanje-energetske-revsine>

- podizati svijest građana o važnosti mjera energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije.

Prava na subvenciju imaju sve fizičke osobe koje ispunjavaju sljedeće uvjete:

- prijavljeno stalno prebivalište u Republici Sloveniji, stvarno živi na tom adresi i projekt će biti izveden na toj adresi,
- same ili zajedno s jednim ili više članova obitelji, vlasnici su ili suvlasnici najmanje polovice stambene zgrade ili pojedinog stana,
- same ili jedan od članova obitelji su materijalno ugroženi. Materijalnu ugroženost dokazuje se rješenjem Centra za socijalni rad i izjavom o imovinskom stanju,
- žive same ili zajedno s članovima obitelji u prostorijama s niskom energetsom učinkovitošću ili u neprikladnim životnim uvjetima .

Stručnu podršku pozivu pružaju savjetnici ENSVET-a, koji kandidatu prilikom posjeta u kućanstvu savjetuju kako smanjiti potrošnju i time troškove za energiju i vodu. Savjetovanje provode savjetnici mreže ENSVET, kojom upravlja Eko sklad.

4.1.2. Besplatno savjetovanje u kućanstvu (ENSVET)

Najstarija i ključna mjera za ublažavanje energetske siromaštva, koju u kućanstvu socijalno ugroženih građana provode energetske savjetnici mreže ENSVET³⁵. Savjetovanje je besplatno.

Građani koji primaju izvanrednu novčanu socijalnu pomoć, novčanu socijalnu pomoć i/ili financijski dodatak za pomoć, mogu se prijaviti za besplatan posjet energetske savjetnika putem stručnog djelatnika centra za socijalnu skrb, putem web stranice Eko Sklada ili sami poslati ispunjeni prijavni obrazac.

Tijekom posjeta kućanstvu, energetske savjetnik obavlja odgovarajuća mjerenja i izračune te savjetuje kako učinkovito smanjiti potrošnju energije i vode te posljedično troškove. Uz stručne savjete, korisnici također dobivaju paket jednostavnih uređaja za uštedu energije i vode, kao što su štedne žarulje, produžni kablovi s prekidačem za isključivanje, štedni uređaji za slavine i tuševe, brtvila za prozore itd.

Slijedeći savjete i koristeći primljene uređaje, godišnji troškovi za energiju i vodu mogu se smanjiti za oko 100 EUR. Najveća dodana vrijednost posjeta kućanstvu je ta da savjetnik, prema potrebi, pomaže i pri prijavi na različite javne pozive, preko kojih se mogu dobiti bespovratna financijska sredstva u Eko Skladu.

4.2. Agencija za energiju

4.2.1. Nužna opskrba ranjivih kupaca električnom energijom

Mjeru³⁶ uređuje Akt o kriterijima i pravilima za osiguravanje hitne opskrbe električnom energijom (Službeni list RS, br. 48/16 i 172/21 – ZOOE), a provode ga distributeri električne energije. Oni ranjivom kupcu (prema zakonskoj definiciji, to je kućanstvo koje zbog svojih imovinskih prilika,

³⁵ Subvencije i povoljni krediti za ekološke investicije, <https://www.ekosklad.si/>

³⁶ Nužna opskrba, <https://www.agen-rs.si/gospodinjstvi/elektrika/ali-lahko-ostanem-brez-elektricne-energije/nuzna-oskrba>

udjela troškova za energiju i drugih socijalnih okolnosti te uvjeta stanovanja ne može osigurati drugi izvor energije za kućnu upotrebu) ne smiju isključiti električnu energiju koja je, s obzirom na okolnosti (godišnje doba, temperaturne uvjete, mjesto stanovanja, zdravstveno stanje itd.) nužno potrebna kako ne bi došlo do ugrožavanja života i zdravlja krajnjeg kupca i osoba koje s njim žive.

4.3. Ministarstvo rada, obitelji, socijalne politike i jednakih mogućnosti

4.3.1. Izvanredna novčana socijalna pomoć

Izvanredne novčane socijalne pomoći³⁷ dodjeljuju Centri za socijalnu skrb, kojima pomažu ranjivim skupinama jednokratnim potporama. Pravo na pomoć imaju osobe odnosno obitelji koje su se našle u ugroženoj materijalnoj situaciji na koju ne mogu utjecati ili imaju izvanredne troškove povezane s osnovnim životnim potrebama, a koje ne mogu pokriti svojim prihodom. Korisnici su dužni sredstva iskoristiti u svrhu za koju su im dodijeljena, poput plaćanja ogrjeva, električne energije, plina. Također mogu zatražiti izvanrednu novčanu pomoć u slučaju nastanka prirodnih nepogoda.

4.3.2. Novčana socijalna pomoć

Novčana socijalna pomoć³⁸ ostvaruje se u Centrima za socijalnu skrb. Može je ostvariti osoba koja treba pomoć za zadovoljavanje minimalnih životnih potreba. To je osoba koja nema dovoljno sredstava za osnovne životne potrebe, uštedevine niti imovine koja bi joj omogućila osnovne životne uvjete. Također, ako osoba ne može osigurati sredstva za sebe i članove svoje obitelji u visini minimalnog dohotka iz razloga na koje ne može utjecati. Osim toga, osoba mora biti prijavljena u evidenciji nezaposlenih osoba ili osoba koje aktivno traže posao u Slovenskom zavodu za zapošljavanje. Pomoć se dodjeljuje na određeno vrijeme, ovisno o okolnostima koje su temelj za dodjelu i iznos novčane socijalne pomoći.

Osnovni uvjeti za ostvarivanje prava su:

- državljanstvo Republike Slovenije
- stranac s dozvolom za stalni boravak i stalnim prebivalištem u Republici Sloveniji

4.3.3. Subvencija najamnine

Subvencije se ostvaruju u Centru za socijalnu skrb. Pravo na subvenciju najamnine imaju najmoprincipi tržišnih stanova, neprofitnih i stambenih jedinica koji nemaju dovoljno sredstava za pokrivanje troškova najamnine. Subvencija najamnine određuje se između neprofitne najamnine i utvrđenog dohotka, umanjenog za minimalni dohodak i za 30% utvrđenog dohotka. Subvencija se dodjeljuje najviše do 85% neprofitne najamnine.

³⁷ Izvanredna novčana socijalna pomoć, <https://www.csd-slovenije.si/obvestila/nekaj-informacij-o-pravici-izredne-denarne-socialne-pomoci/>

³⁸Novčana socijalna pomoć, <https://www.gov.si/teme/denarna-socialna-pomoc/>

5. Nacionalni instrumenti u borbi protiv energetske siromaštva u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj postoji niz instrumenata koji izravno ili neizravno rješavaju ovaj problem ili pomažu kod njegova smanjenja. Najveći utjecaj na sprječavanje i smanjenje energetske siromaštva imaju instrumenti vezani uz energetiku poput energetske obnove obiteljskih kuća i energetske obnove višestambenih zgrada te instrumenti vezani uz socijalnu skrb poput naknada u socijalnoj skrbi i paketa vladinih mjera za zaštitu kućanstva od rasta cijena.

U trenutku nastajanja ovog dokumenta na stranicama Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost najavljen je plan poziva i natječaja za 2025. godinu. Pozivi iz plana koji imaju izravan ili neizravan utjecaj na energetske siromaštvo su sljedeći:

- **Javni poziv za energetske obnove obiteljskih kuća građana u riziku od energetske siromaštva.** Na ovaj poziv mogu se prijaviti fizičke osobe – građani, planirani iznos sredstava je 25.000.000. EUR a poziv je planiran u prvoj polovici 2025. godine. Pozivom će se financirati energetska obnova obiteljskih kuća u visini 100 % investicije
- **Javni poziv za poticanje ugradnje fotonaponskih elektrana u obiteljskim kućama.** Na ovaj poziv mogu se prijaviti fizičke osobe – građani, planirani iznos sredstava je 10.000.000. EUR a poziv je planiran u prvoj polovici 2025. godine. Pozivom će se sufinancirati do 50 % investicije i namijenjen je građanima koji će ugraditi fotonaponske elektrane u 2025. godini.

5.1. Instrumenti za neposredno ublažavanje energetske siromaštva

5.1.1. Javni poziv za financiranje energetske obnove obiteljskih kuća za ranjive skupine građana u opasnosti od energetske siromaštva (2020.)

Javni poziv za financiranje energetske obnove obiteljskih kuća za ranjive skupine građana u opasnosti od energetske siromaštva³⁹ bio je objavljen 25. lipnja 2020. godine te je bio namijenjen isključivo građanima ranjive skupine u opasnosti od energetske siromaštva. Prijavitelji su svoj status morali dokazati rješenjem o priznatom pravu na zajamčenu minimalnu naknadu i dodatno, preporukom nadležnog centra za socijalnu skrb da zadovoljavaju zadane socijalne kriterije.

Maksimalni iznos financiranja za radove i opremu iznosio je 26.544,56 EUR (200.000,00 kuna) s PDV-om, a opravdani su bili troškovi vezani uz zamjenu vanjske stolarije, toplinsku izolaciju elemenata ovojnice i ugradnju jednog od sustava za korištenje obnovljivih izvora energije. Stopa financiranja za sve prihvatljive aktivnosti energetske obnove obiteljskih kuća iznosila je 100%. Ukupna raspoloživa sredstva po Pozivu nisu bila utrošena zbog malog broja zaprimljenih Zahtjeva. Ovaj poziv primjer je instrumenta koji je usmjeren isključivo prema energetskom

³⁹ Javni poziv za financiranje energetske obnove obiteljskih kuća za ranjive skupine građana u opasnosti od energetske siromaštva, https://www.fzoeu.hr/docs/javni_poziv_za_financiranje_energetske_obnove_obiteljskih_kuca_za_ranjive_skupine_gradana_u_opasnosti_od_energetske_siromaštva_v2.pdf

siromaštvu. Pretpostavka je da je mali broj zaprimljenih zahtjeva pristigao zbog neinformiranosti i slabog znanja ciljane skupine građana o energiji i energetske učinkovitosti.

5.2. Energetska obnova obiteljskih kuća

Gotovo 65% stambenog fonda u Republici Hrvatskoj čine obiteljske kuće koje su odgovorne za čak 40% ukupne potrošnje energije na nacionalnoj razini. Većina obiteljskih kuća u Hrvatskoj izgrađena je prije 1987. godine, što znači da ili nemaju nikakvu ili imaju samo minimalnu toplinsku izolaciju te spadaju u energetske razred E i lošiji. S mjerama energetske učinkovitosti u takvim kućama koje troše 70% energije za grijanje, hlađenje i zagrijavanje vode, može se uštedjeti i do 60% potrošnje energije.

Program energetske obnove obiteljskih kuća⁴⁰ provodi Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti, a do lipnja 2024. godine putem svih natječaja obnovljeno je 20 000 obiteljskih kuća u Republici Hrvatskoj.

5.2.1. Javni poziv za sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća (2020.)

Javni poziv za sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća⁴¹ bio je objavljen 25. lipnja 2020. godine na mrežnoj stranici FZOEU-a te su se prijave zaprimale od 01. rujna 2020. godine, a interes građana bio je izrazito velik što je bilo vidljivo i po broju zaprimljenih prijava.

U okviru tog Javnog poziva ukupan iznos zatraženih bespovratnih sredstava za dodjelu bio je premašen u odnosu na ukupni raspoloživi iznos planiranih financijskih sredstava od 22.700.000,00 EUR (171.000.000,00 kuna) koji je tada povećan na 28.000.000,00 EUR (211.000.000,00 kuna). Stopa sufinanciranja iznosila je 60% opravdanih troškova za sve prihvatljive aktivnosti energetske obnove. Ukupno je zaprimljeno 7.386 zahtjeva na Javni poziv FZOEU-a iz svih krajeva Hrvatske, a njih najviše stiglo je s područja Osječko-baranjske županije, Zagreba i Vukovarsko-srijemske županije.

5.2.2. Javni poziv za sufinanciranje korištenja obnovljivih izvora energije za proizvodnju toplinske ili rashladne energije u kućanstvima, za vlastitu potrošnju (2020.)

Predmet Javnog poziva bila je dodjela sredstava za postavljanje jednog ili više novih sustava za korištenje obnovljivih izvora energije koji se odnose na proizvodnju toplinske ili rashladne energije, a podrazumijevaju:

1. kotlove na drvenu sječku/pelete ili pirolitičke kotlove na drva,
2. dizalice topline i
3. sunčane toplinske pretvarače.

Korisnicima su bila dostupna sredstva donacije do 10.000,00 EUR (75.000,00 kuna) po prijavi, za opravdane troškove nabave i ugradnje jednog ili više sustava sa stopom sufinanciranja od 80% za

⁴⁰ Energetska obnova obiteljskih kuća, <https://gov.hr/hr/energetska-obnova-obiteljskih-kuca/1272>

⁴¹ Javni poziv za sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća, https://api.gaussex.com/v1/media/download/285324/%5E1_0?hash=V7hICcn1c7K9eYLa74Xzt3WLFq75KTAIuGML154rnnn3~~207

korisnike na području posebne državne skrbi. Ukupna raspoloživa sredstva po Pozivu iznosila su 4.000.000,00 EUR (30.000.000,00 kuna).

5.2.3. Javni poziv za sufinanciranje korištenja obnovljivih izvora energije za proizvodnju električne energije u kućanstvima za vlastitu potrošnju (2020.)

Javni poziv⁴² bio je otvoren 24. kolovoza 2020. godine te je zabilježen velik interes građana. Predmet Poziva bio je dodjela sredstava građanima za postavljanje nove fotonaponske elektrane za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe, u samostalnom ili mrežnom radu na postojeće obiteljske kuće koje su minimalno energetskeg razreda C ili boljeg u kontinentalnoj Hrvatskoj te minimalno energetskeg razreda B ili boljeg u primorskoj Hrvatskoj.

Po korisniku je bilo raspoloživo sredstava donacije u iznosu od 10.000,00 EUR (75.000,00 kuna), sa stopom sufinanciranja za korisnike na području posebne državne skrbi od 80%. Zbog velikog broja zaprimljenih Zahtjeva, ukupan iznos zatraženih bespovratnih sredstava za dodjelu je premašen u odnosu na ukupni raspoloživi iznos planiranih financijskih sredstava od 1.300.000,00 EUR (10.000.000,00 kuna).

5.2.4. Javni poziv za sufinanciranje kupnje kondenzacijskih bojlera u okviru mjera ugradnje u zgrade/obiteljske kuće koje su oštećene u potresu od 22.3.2020. godine

Predmet Javnog poziva⁴³ bila je dodjela sredstava fizičkim osobama za sufinanciranje kupnje kondenzacijskog bojlera u okviru mjera ugradnje kondenzacijskih bojlera u obiteljske kuće, višestambene i stambeno poslovne zgrade koje su oštećene u potresu od 22. ožujka 2020. godine, a nalaze se na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko zagorske županije te su za sustav za grijanje prostora i potrošne tople vode koristili bojlere koji nisu kondenzacijski.

Ukupno raspoloživa sredstva po Pozivu iznosila su 5.440.000,00 EUR (41.000.000,00 kuna) te su se dodjeljivala prijaviteljima za pojedinačnu stambenu jedinicu, za kupnju jednog kondenzacijskog bojlera, u visini do 80% prihvatljivih troškova kupnje, a maksimalno do 1.062,00 EUR (8.000,00 kuna).

5.2.5. Javni poziv za nabavu kondenzacijskih bojlera i kondenzacijskih kotlova (EnU-1/21)

Predmet Poziva⁴⁴ bila je dodjela sredstava za zgrade na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije, Karlovačke županije i Krapinsko-zagorske županije, koje

⁴² Javni poziv za sufinanciranje korištenja obnovljivih izvora energije za proizvodnju električne energije u kućanstvima, za vlastitu potrošnju, https://api.gaussbox.com/v1/media/download/285336/%5E1_0?hash=K9T-p.TPDIr9kV5qH4qcUgTlBGT_pX0eV5WQ_qqSQQ2OG~~207

⁴³ Javni Poziv za sufinanciranje kupnje kondenzacijskih bojlera u okviru mjera ugradnje u zgrade / obiteljske kuće koje su oštećene u potresu od 22.ožujka 2020. godine, https://api.gaussbox.com/v1/media/download/285270/%5E1_0?hash=CZrenJ3iYm0tANtHjQrxIQ7847qF6rS_W1X.2UbQ.oY8t~~207

⁴⁴ Javni poziv za nabavu kondenzacijskih bojlera i kondenzacijskih kotlova (EnU-1/21), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/285677/%5E1_0?hash=L5P0GKiVcVQY000ESx3QsjCrN5_rZnavQpmJz4lCtfmDGv~~207

su bile oštećene potresima od 22. ožujka te 28. i 29. prosinca 2020. godine za sufinanciranje kupnje kondenzacijskih bojlera za pojedinačne stambene jedinice unutar obiteljskih kuća, višestambenih zgrada ili stambeno-poslovnih zgrada te za sufinanciranje kupnje i ugradnje kondenzacijskih kotlova za zajedničke kotlovnice višestambenih zgrada ili stambeno-poslovnih zgrada.

Ukupno raspoloživ iznos sredstava po Pozivu iznosio je 4.250.000,00 EUR (32.000.000,00 kuna). Sredstva su se dodjeljivala putem donacija i subvencija u iznosu do 80% opravdanih troškova i to:

1. za nabavu kondenzacijskog bojlera: maksimalno 1.062,00 EUR (8.000,00 kuna) po stambenoj jedinici,
2. za nabavu kondenzacijskog kotla: maksimalno 597,00 EUR (4.500,00 kuna) po stanu/poslovnom prostoru, odnosno maksimalno 39.817,00 EUR (300.000,00 kuna) po jednoj višestambenoj zgradi odnosno stambeno-poslovnoj zgradi.

5.2.6. Javni poziv za energetska obnovu obiteljskih kuća (EnU-2/21)

Javni poziv za energetska obnovu obiteljskih kuća⁴⁵ bio je otvoren 30. studenog 2021. godine, a njegov predmet bila je dodjela sredstava za neposredno sufinanciranje energetske obnove postojećih obiteljskih kuća neoštećenih u potresu.

Stopa bespovratnih sredstava po korisniku za opravdane troškove iznosila je ovisno o pojedinoj aktivnosti:

1. cjelovita energetska obnova – 60% do maksimalno 27.000,00 EUR (204.000,00 kuna),
2. povećanje toplinske zaštite vanjske ovojnice – 60% do maksimalno 16.000,00 EUR (120.000,00 kuna),
3. ugradnja sustava za korištenje obnovljivih izvora energije – 80% do maksimalno 9.689,00 EUR (73.000,00 kuna) za korisnike na područjima posebne državne skrbi, 60% do 7.267,00 EUR (54.750,00 kuna) na brdsko-planinskim područjima te 40% do 4.844,00 EUR (36.500,00 kuna) na preostalim područjima Hrvatske.

Ukupno raspoloživ iznos sredstava po Pozivu iznosio je 51.760.000,00 EUR (390.000.000,00 kuna). Prijave su se razmatrale prema rednom broju zaprimanja, a zaključno do 14.12.2021. godine zaprimljeno je ukupno 8495 prijava.

5.2.7. Javni poziv za poticanje obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama (EnU-2/22)

Javni poziv⁴⁶ bio je otvoren 28. rujna 2022. godine, a predmet je bila dodjela sredstava za neposredno sufinanciranje projekata korištenja obnovljivih izvora energije za vlastitu potrošnju odnosno mjera ugradnje sustava za korištenje obnovljivih izvora energije u postojećim obiteljskim kućama.

⁴⁵ Javni poziv za energetska obnovu obiteljskih kuća (EnU-2/21), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/285727/%5E1_0?hash=2SAGcUPUU58GTEoAuxFcX.44XyuSqxQQ0I0snraov7Jfs~~207

⁴⁶ Javni poziv za poticanje obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama (EnU-2/22), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/286161/%5E1_0?hash=oJDiuZ4Eqv4XHvE341NHl3GGP BkEaOvcZmhFyjAgakVTN~~207

Ukupno raspoloživ iznos sredstava po Pozivu iznosio je 12.608.666,80 EUR (95.000.000,00 kuna), dok su bespovratna sredstva po obiteljskoj kući iznosila do najviše 16.988,52 EUR (128.000,00 kuna), odnosno do 80% opravdanih troškova na područjima posebne državne skrbi.

Prihvatljive su bile sljedeće mjere ugradnje sustava za korištenje obnovljivih izvora energije s definiranim najvišim iznosom opravdanog troška:

1. kotao na drvenu sječku/pelete ili pirolitički kotao na drva za grijanje prostora ili prostora i potrošne vode – maksimalno 7.963,37 EUR (60.000,00 kuna),
2. dizalica topline za grijanje potrošne vode i grijanje prostora ili za grijanje potrošne vode i grijanje i hlađenje prostora – maksimalno 10.617,82 EUR (80.000,00 kuna),
3. sustav sa sunčanim toplinskim kolektorima – maksimalno 5.308,91 EUR (40.000,00 kuna),
4. fotonaponska elektrana za proizvodnju električne energije za vlastitu potrošnju – maksimalno 10.617,82 EUR (80.000,00 kuna).

Pristigle su ukupno 4.234 prijave, a odobreno je bilo njih 2.098 koje su se nalazile unutar trenutno dostupnog budžeta od 12.600.000,00 EUR.

5.2.8. Javni poziv za energetske obnovu obiteljskih kuća oštećenih u potresu (EnU-3/22)

Predmet Poziva⁴⁷ bila je dodjela sredstava za sufinanciranje energetske obnove postojećih obiteljskih kuća koje su oštećene u potresu na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije, Karlovačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Krapinsko-zagorske županije, a koje su bile pogođene potresima 22. ožujka 2020. te 28. i 29. prosinca 2020. godine.

Ukupno raspoloživ iznos sredstava po Pozivu iznosio je 13.272.280,84 EUR (100.000.000,00 kuna), dok su se bespovratna sredstva po obiteljskoj kući dodjeljivala u iznosu najviše do 80% opravdanih troškova, odnosno najviše do:

1. 48.841,99 EUR (368.000,00 kuna) za mjere energetske obnove,
2. 265,45 EUR (2.000,00 kuna) za uslugu pomoći tijekom prijave,

odnosno sveukupno u iznosu do najviše 49.107,44 EUR (370.000,00 kuna).

Prijave su se razmatrale prema rednom broju zaprimanja, a ukupno je 399 prijavitelja ostvarilo pravo na sredstva za energetske obnovu obiteljskih kuća oštećenih u potresu.

5.2.9. Javni poziv za poticanje ugradnje fotonaponskih elektrana u obiteljskim kućama (EnU-4/23)

Javni poziv⁴⁸ je objavljen 15. studenog 2023. godine, a bio je namijenjen sufinanciranju ugradnje fotonaponskih elektrana za proizvodnju električne energije za vlastitu potrošnju na krovovima

⁴⁷ Javni poziv za energetske obnovu obiteljskih kuća oštećenih u potresu (EnU-3/22), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/286131/%5E1_0?hash=Ifo2Hy1HmYE18Onz7PTT9qn5SFq2wIXEm1MfdQ6b88WQR~~207

⁴⁸ Javni poziv za poticanje ugradnje fotonaponskih elektrana u obiteljskim kućama (EnU-4/23), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/286493/%5E1_0?hash=QIlOuxos4tnlSoqFLtpd3l6_0yH14AphOfq6TUfn6Dg9n~~207

postojećih obiteljskih kuća ili na postojećim pomoćnim građevinama koje se nalaze uz obiteljsku kuću, pri čemu stupanj korisnog djelovanja ugrađenih fotonaponskih modula mora biti najmanje 18%.

Ukupno raspoloživ iznos sredstava po Pozivu iznosio je 12.425.000,00 EUR. Sredstva su dostupna za elektrane koje su ugrađene i puštene u pogon tijekom 2023. godine (od 1. siječnja), a kreću se najviše do 50% opravdanih troškova projekta, odnosno u visini od 600 EUR po kW nazivne snage ugrađene fotonaponske elektrane.

5.2.10. Javni poziv za energetska obnovu obiteljskih kuća (EnU-1/24)

Predmet Javnog poziva⁴⁹ bio je sufinanciranje projekata energetske obnove postojećih obiteljskih kuća oštećenih i neoštećenih u potresu.

Na raspolaganju su po Pozivu bila sredstva u iznosu od 120.000.000,00 EUR, a po prijavi su se dodjeljivala u visini do maksimalno 62.120,00 EUR sukladno prihvatljivim aktivnostima:

1. Cjelovita energetska obnova – do 77.400,00 EUR: 80% kuće oštećene u potresu, 60% kuće neoštećene u potresu;
2. Povećanje toplinske zaštite vanjske ovojnice – do 50.000,00 EUR: 80% kuće oštećene u potresu, 60% kuće neoštećene u potresu;
3. Ugradnja sustava grijanja/hlađenja i zagrijavanje vode korištenjem OIE – do 15.400,00 EUR: 80% kuće oštećene u potresu, 60% kuće neoštećene u potresu;
4. Ugradnja sustava za proizvodnju električne energije korištenjem OIE – do 12.000,00 EUR: 50% i za kuće oštećene i neoštećene u potresu;

dok se za pomoć tijekom prijave moglo ostvariti do 250,00 EUR: 80% kuće oštećene u potresu, 60% kuće neoštećene u potresu.

Posljednji natječaj zatvoren je 14. ožujka 2024. godine te je u tijeku postupak verifikacije 11926 zaprimljenih prijava.

5.2.11. Javni poziv za poticanje ugradnje fotonaponskih elektrana u obiteljskim kućama (EnU-2/24)

Javni poziv⁵⁰ otvoren je 4. studenog 2024. godine, a njegov Predmet je sufinanciranje fotonaponskih elektrana u obiteljskim kućama koje su ugrađene i puštene u pogon u razdoblju od 1. siječnja 2023. godine do 29. prosinca 2023. godine, sa stupnjem korisnog djelovanja najmanje 18%.

Ukupno raspoloživa sredstva po Pozivu iznose 4.880.000,00 EUR, a dodjeljuju se u visini od 600 EUR po kW nazivne snage ugrađene fotonaponske elektrane, maksimalno u stopi do 50% opravdanih troškova projekta.

⁴⁹ Javni poziv za energetska obnovu obiteljskih kuća (EnU-1/24), https://api.gausbox.com/v1/media/download/286537/%5E1_0?hash=d1LSwSkPrrCpfcuLePx-X4MS4a63QAofV.U6z.2UhlDFv~207

⁵⁰ Javni poziv za poticanje ugradnje fotonaponskih elektrana u obiteljskim kućama (EnU-2/24), <https://bit.ly/427RPIM>

5.3. Energetska obnova višestambenih zgrada

Pretpostavlja se da u Hrvatskoj ima oko 50 milijuna metara kvadratnih korisne površine višestambenih zgrada. Čak 65% zgrada nalazi se u kontinentalnom dijelu Hrvatske, dok se njih oko 35% nalazi u obalnom dijelu. Višestambene zgrade otprilike troše 200-250 kWh/m² toplinske energije za grijanje što je procijenjeno na temelju toga što je većina izgrađena prije 1987. godine. Potrošnju tih zgrada je primjenom mjera povećanja energetske učinkovitosti moguće smanjiti na 50 kWh/m².

Na temelju toga, donijet je prvi Program energetske obnove višestambenih zgrada (od 2014. do 2020. godine) kojeg je svojevremeno provodio Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, a na raspolaganju je imao 35.800.000,00 EUR (270.000.000,00 kuna) bespovratnih nacionalnih sredstava, nakon čega su se od 2016. godine sredstva za ovu namjenu počela povlačiti i iz Europskih fondova.⁵¹

Nakon što se sredstva osigurana iz Mehanizma za oporavak i otpornost u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti i Dodatka Nacionalnom planu oporavka i otpornosti iskoriste, nastavit će se sufinanciranje iz nacionalnih sredstava, a sve kako bi se osigurala kontinuirana energetska obnova višestambenih zgrada. Vlada je na sjednici održanoj 19. listopada 2023. godine, donijela Zaključak kojim se za energetska obnova višestambenih zgrada u 2024. i 2025. godini osigurava još 80.000.000,00 EUR iz nacionalnih sredstava FZOEU, što će se osigurati iz prihoda dobivenih od prodaje emisijskih jedinica u Republici Hrvatskoj.⁵²

5.3.1. Poziv na dostavu projektnih prijedloga „Energetska obnova višestambenih zgrada“ (2022.)

Poziv⁵³ je bio objavljen 17. svibnja 2022. godine, a njegov predmet je energetska obnova i korištenje obnovljivih izvora energije u višestambenim zgradama koje nisu oštećene u potresu.

Poziv je objavljen s ciljem podupiranja mjera energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije koje će pridonijeti godišnjim uštedama potrebne energije za grijanje (kWh/god) od minimalno 50% te smanjenju emisija CO₂ u odnosu na stanje prije energetske obnove.

Pozivom se podupiru mjere korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti koje će rezultirati uštedom godišnje potrebne toplinske energije za grijanje i primarne energije obnovljenih zgrada, uz istovremenu primjenu mjera povećanja potresne otpornosti zgrade, sigurnosti u slučaju požara i osiguranja zdravih unutarnjih klimatskih uvjeta te horizontalnih mjera.

Obnovom je obuhvaćeno nekoliko kategorija:

1. Integralna energetska obnova,
2. Dubinska obnova,

⁵¹ Energetska obnova višestambenih zgrada, <https://www.fzoeu.hr/hr/energetska-obnova-visestambenih-zgrada/7683>

⁵² <https://mpgi.gov.hr/vijesti-8/za-energetsku-obnovu-visestambenih-zgrada-u-obrazi-565-zaprimljenih-projektnih-prijedloga/17834>

⁵³ Poziv na dostavu projektnih prijedloga, <https://fondovieu.gov.hr/pozivi/4>

3. Sveobuhvatna obnova – obuhvaća integralnu energetska obnovu ili dubinsku obnovu te jednu ili više mjera za smanjenje rizika povezanih s djelovanjem potresa.

Ukupna bespovratna sredstva po Pozivu iznosila su 65.581.520,15 EUR, dok je minimalni iznos po prijavi iznosio 19.908,42 EUR, a maksimalni 2.919.901,79 EUR.

5.3.2. Poziv na dodjelu bespovratnih sredstava „Energetska obnova višestambenih zgrada oštećenih u potresima“ (2023.)

Poziv⁵⁴ je bio objavljen 22. svibnja 2023. godine, s namjenom sufinanciranja izrade projektne dokumentacije i energetske obnove višestambenih zgrada oštećenih u potresima koji su bili 22. ožujka 2020. godine te 28. i 29. prosinca 2020. godine na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije, Karlovačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Krapinsko-zagorske županije.

Poziv je objavljen s ciljem provođenja integralne energetske obnove, dubinske obnove ili sveobuhvatne obnove višestambenih zgrada koje su oštećene u potresima te će provedene obnove rezultirati uštedom godišnje potrebne toplinske energije za grijanje (kWh/god) na razini svakog projektnog prijedloga od najmanje 50% u odnosu na stanje prije obnove.

Zgrade upisane u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (kao dio kulturno-povijesne cjeline ili kao pojedinačno zaštićeno nepokretno kulturno dobro), a koje su oštećene u potresu, trebaju ostvariti uštede primarne energije na godišnjoj razini od minimalno 30% u odnosu na potrošnju energije prije energetske obnove.

Prema klasifikaciji uporabljivosti višestambenih zgrada oštećenih u potresima, energetska obnova višestambenih zgrada koja je bila prihvatljiva za sufinanciranje temeljila se na sljedećim kategorijama uporabljivosti:

1. U2 – Uporabljivo s preporukom,
2. PN1 – Privremeno neuporabljivo (u potpunosti ili djelomično),
3. PN2 – Privremeno neuporabljivo,
4. N1 – Neuporabljivo,
5. N2 – Neuporabljivo.

Ukupna bespovratna sredstva po Pozivu iznosila su 40.000.000,00 EUR, dok je minimalni iznos po prijavi iznosio 40 tisuća EUR, a maksimalni iznos 4.500.000,00 EUR.

5.3.3. Poziv na dodjelu bespovratnih sredstava „Energetska obnova višestambenih zgrada“ (2024.)

Poziv⁵⁵ je bio objavljen 29. ožujka 2024. godine, a njegov predmet je bio sufinanciranje izrade projektne dokumentacije i energetska obnova postojećih višestambenih zgrada koje nisu bile oštećene u potresima te onih koje su bile oštećene u potresima 22. ožujka 2020. godine te 28. i 29. prosinca 2020. godine na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije, Karlovačke županije i Krapinsko-zagorske županije, a koje su u međuvremenu već provele neke od mjera hitnih sanacija poput nekonstrukcijske ili konstrukcijske obnove.

⁵⁴ Energetska obnova višestambenih zgrada oštećenih u potresima, <https://fondovieu.gov.hr/pozivi/79>

⁵⁵ Energetska obnova višestambenih zgrada, <https://fondovieu.gov.hr/pozivi/109>

Svrha Poziva bila je provedba integralne, dubinske ili sveobuhvatne energetske obnove višestambenih zgrada, neovisno o njihovom oštećenju u potresima. Obnovom se nastoji postići minimalno 50% uštede u godišnjoj potrebnoj toplinskoj energiji za grijanje (kWh/god) po projektnom prijedlogu u odnosu na stanje prije obnove. Za zgrade koje su upisane u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, a ne mogu ispuniti navedeni uvjet, predviđeno je ostvarivanje godišnjih ušteda primarne energije od najmanje 30% po pojedinom projektnom prijedlogu u odnosu na stanje prije obnove.

Poziv podupire mjere korištenja obnovljivih izvora energije, energetske učinkovitosti, zatim mjere sigurnosti u slučaju požara, povećanja potresne otpornosti zgrade, osiguranja zdravih unutarnjih klimatskih uvjeta, osiguranja pristupačnosti osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti, a isto tako i mjere ugradnje elemenata zelene infrastrukture, elektromobilnosti i održive urbane mobilnosti.

Sveobuhvatna obnova mogla se sufinancirati za višestambene zgrade neoštećene u potresima, dok za višestambene zgrade koje su bile oštećene u potresima te su provele konstrukcijsku obnovu nije bilo moguće sufinanciranje sveobuhvatne obnove.

Ukupna bespovratna sredstva po Pozivu iznosila su 94.235.322,37 EUR, dok je minimalni iznos po prijavi iznosio 55.000,00 EUR, a maksimalni 6.500.000,00 EUR.

5.4. Naknade u sustavu socijalne skrbi

U Republici Hrvatskoj nisu zasebno definirane naknade koje se odnose na energetske siromašne građane, ali možemo izdvojiti neke konkretne naknade unutar sustava socijalne skrbi koje su propisane Zakonom o socijalnoj skrbi⁵⁶. Naknade koje se mogu povezati s energetske siromaštvom su:

1. zajamčena minimalna naknada,
2. naknada za troškove stanovanja i
3. naknada za ugroženog kupca energenata

Svaka od gore nabrojanih naknada može se priznati korisniku, ako ispunjava sljedeće uvjete:

- hrvatski državljanin s prebivalištem u Republici Hrvatskoj,
- stranac sa stalnim boravkom i dugotrajnim boravištem u Republici Hrvatskoj,
- osoba bez državljanstva s privremenim i stalnim boravkom i dugotrajnim boravištem u Republici Hrvatskoj te
- stranac pod supsidijarnom zaštitom, azilantu i strancu pod privremenom zaštitom te članovima njihove obitelji koji zakonito borave u Republici Hrvatskoj, kao i strancu s utvrđenim statusom žrtve trgovanja ljudima.

Osobi koja nema nijedan od gore navedenih uvjeta, može se priznati pravo na jednokratnu naknadu.

5.4.1. Zajamčena minimalna naknada

Zajamčena minimalna naknada odobrava se osobi koja ne raspolaže dovoljnim sredstvima za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, poput prehrane, smještaja i odjeće, te ih nije u

⁵⁶ Zakon o socijalnoj skrbi (Narodne novine broj 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23), <https://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>

mogućnosti osigurati vlastitim prihodima, od obveznika uzdržavanja ili putem najma, zakupa, prodaje pokretnina ili nekretnina. Prava korisnika zajamčene minimalne naknada uređuju se Zakonom o socijalnoj skrbi.

Pravo na zajamčenu minimalnu naknadu nije moguće ostvariti ako osoba:

- posjeduje registrirano vozilo čija vrijednost prelazi 2.654,46 EUR,
- ima sklopljen ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju,
- radno je sposobna (ili djelomično radno sposobna), ali nije prijavljena u evidenciju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje,
- otkáže ugovor o radu u roku od šest mjeseci prije pokretanja postupka za priznavanje ovog prava,
- posjeduje dovoljno vlastitih sredstava za pokrivanje osnovnih životnih potreba.

Osnovica za izračun zajamčene minimalne naknade iznosi 150 EUR. Ukupni iznos ovisi o kategoriji korisnika, uključujući status (samac ili član kućanstva), radnu sposobnost, dob te specifične okolnosti poput samohranog roditeljstva.

Iznosi zajamčene minimalne naknade prema kategorijama:

- Radno sposoban samac: 100% osnovice (150 EUR).
- Radno nesposoban samac: 130% osnovice (195 EUR).
- Kućanstvo s dvije radno sposobne osobe i jednim djetetom: svakom članu pripada 70% osnovice (105 EUR), ukupno 210% osnovice (315 EUR).
- Samohrani roditelj i dijete:
 - Radno sposoban roditelj: 120% osnovice (180 EUR).
 - Dijete: 90% osnovice (135 EUR).
 - Ukupno: 210% osnovice (315 EUR).
 - Radno nesposoban roditelj: 135% osnovice (202,50 EUR), ukupno za kućanstvo 225% osnovice (337,50 EUR).

Radno sposobni i djelomično radno sposobni korisnici dužni su aktivno tražiti zaposlenje i biti raspoloživi za rad prema propisima o zapošljavanju te prihvatiti ponuđeni posao. Neispunjavanje ovih obveza rezultira gubitkom prava na naknadu, a isto se ne može ponovno priznati šest mjeseci od dana prestanka prava. Osim toga, korisnici su dužni odazvati se pozivu lokalne ili regionalne samouprave za obavljanje radova za opće dobro, bez naknade, u trajanju od 60 do 90 sati mjesečno. Neodazivanje na poziv također dovodi do gubitka prava na zajamčenu minimalnu naknadu.

5.4.2. Naknada za troškove stanovanja

Naknada za troškove stanovanja dodjeljuje se korisnicima zajamčene minimalne naknade, s izuzetkom beskućnika koji borave u prenoćištu, prihvatilištu ili koriste uslugu smještaja u organiziranom stanovanju, kao i žrtvama obiteljskog nasilja i trgovanja ljudima kojima je osiguran krizni smještaj. Troškovi stanovanja obuhvaćaju najamninu, komunalne naknade, troškove grijanja, vodne usluge te izdatke nastale zbog radova na povećanju energetske učinkovitosti zgrade. Pravo na naknadu za troškove stanovanja u iznosu od najmanje 30% zajamčene minimalne naknade priznaje i financira jedinica lokalne samouprave.

5.4.3. Naknada za ugroženog kupca energenata

Pravo na naknadu za ugroženog kupca energenata ostvaruju:

- Korisnici zajamčene minimalne naknade i članovi njihovih kućanstava.
- Korisnici inkluzivnog dodatka (prva, druga ili treća razina potpore) i članovi njihovih kućanstava, ako nisu korisnici usluge smještaja ili organiziranog stanovanja.
- Korisnici osobne invalidnine i njihovi ukućani, uz uvjet da nemaju osiguranu uslugu smještaja ili organizirano stanovanje.
- Korisnici nacionalne naknade za starije osobe i njihovi ukućani.
- Korisnici novčane naknade za nezaposlene hrvatske branitelje iz Domovinskog rata i članove njihovih obitelji, kao i civilni stradalnici iz Domovinskog rata te članovi njihovih kućanstava.

Mjesečni iznos naknade propisan je Uredbom o mjesečnom iznosu naknade za ugroženog kupca energenata, načinu sudjelovanja u podmirenju troškova energenata korisnika naknade i postupanju Hrvatskog zavoda za socijalni rad⁵⁷. Prema trenutno važećoj Uredbi, naknada iznosi najviše 26,54 EUR, osim iznimno do najviše 70 EUR mjesečno do 31. ožujka 2025. godine.⁵⁸

HEP je u rujnu 2015. godine s Vladom Republike Hrvatske sklopio Sporazum o suzbijanju energetske siromaštva, temeljem kojeg u ime svojih kupaca plaća solidarnu naknadu. Sredstva koja HEP uplaćuje u državni proračun, a ne iskoriste se za naknade ugroženim kupcima energenata, usmjeravaju se u provedbu Programa suzbijanja energetske siromaštva⁵⁹ koji uključuje korištenje obnovljivih izvora energije u stambenim zgradama na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi za razdoblje do 2025. godine.

5.5. Vladini paketi mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena

Vlada Republike Hrvatske na šestomjesečnoj razini donosi paket mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena. U poglavljima u nastavku opisana su dva paketa mjera (6. i 7. paket mjera) Vlade koji se odnose na period od 1. travnja 2024. godine do 31. ožujka 2025. godine.

5.5.1. Šesti paket mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena

Paket⁶⁰ je vrijedio za razdoblje od 1. travnja 2024. do 30. rujna 2024., a njegova vrijednost bila je 503.000.000,00 EUR. Ovaj paket mjera osmišljen je kako bi ublažio udar inflacije i osigurao pristupačnost energije građanima Hrvatske.

Paket je podijeljen u dva glavna prioriteta:

1. *PRIORITET: ZADRŽATI NISKE CIJENE ENERGIJE (389.000.000,00 EUR)*

- **Zadržavanje niskih cijena struje**

⁵⁷ Uredba o mjesečnom iznosu naknade za ugroženog kupca energenata, načinu sudjelovanja u podmirenju troškova energenata korisnika naknade i postupanju Hrvatskog zavoda za socijalni rad (Narodne novine broj 31/22, 104/24), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_09_104_1803.html

⁵⁸ Naknade u sustavu socijalne skrbi, <https://socskrb.hr/djelatnosti/naknade-u-sustavu-socijalne-skrbi/>

⁵⁹ Program suzbijanja energetske siromaštva koji uključuje korištenje obnovljivih izvora energije u stambenim zgradama na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi za razdoblje do 2025. godine, https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/EnergetskaUcinkovitost/Program_suzbijanja_energetskog_siromastva_do_2025.pdf

⁶⁰ 6. paket mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena, https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2024/Ozujak/293_sjednica_VRH/6_paket_mjera_C.pdf

Cijene električne energije za kućanstva ostaju iste, dok se povećava polugodišnji prag s 2.500 na 3.000 kWh. Za potrošene količine do 3.000 kWh cijena ostaje 0,059EUR/kWh, a za dio iznad tog iznosa cijena je 0,088EUR/kWh. Ova mjera obuhvaća 2.214.236 korisnika i iznos od 86.000.000,00 EUR.

- **Zadržavanje niskih cijena plina**

Za kućanstva, javni sektor, toplinske sustave i distributere plina za gubitke se plaća nadoknada HEP-u kako bi se osigurale plinske zalihe. Cilj je osigurati stabilnost cijena i kontinuiranu opskrbu plinom.

- **Ograničenje cijene toplinske energije**

Cijena toplinske energije ostaje nepromijenjena za sve korisnike toplinskih sustava. Ova mjera pokriva 159.000 kupaca te 98% isporučene toplinske energije.

2. *PRIORITET: ŠTITITI OD INFLACIJE (114.000.000,00 EUR)*

- **Ograničene cijene osnovnih proizvoda**

Nastavlja se ograničenje cijena 30 osnovnih proizvoda kako bi se ublažili negativni učinci inflacije na kućanstva.

- **Naknade za troškove energije (23.000.000,00 EUR)**

- **Za ugrožene kupce energenata (21.000.000,00 EUR) – VAUČERI**

Pravo na podmirenje troškova energije ima 80.000 ugroženih kupaca energenata. Status ugroženog kupca energenata imaju primatelji osobne invalidnine, inkluzivnog dodatka prve, druge ili treće razine potpore kojima nije osigurana usluga smještaja ili organizirano stanovanje, korisnici zajamčene minimalne naknade, nacionalne naknade za starije osobe te novčane naknade za nezaposlene hrvatske branitelje iz Domovinskog rata i civilne stradalnike. Mjesečna naknada iznosi 70 EUR, a korisnici zajamčene minimalne naknade imaju pravo i na naknadu troškova stanovanja, komunalnih usluga, grijanja i vodoopskrbe.

- **Za pružatelje socijalnih usluga (2.000.000,00 EUR)**

Ova mjera namijenjena je financiranju pružatelja socijalnih usluga koji podržavaju ugrožene korisnike.

- **Potpora umirovljenicima (78.600.000,00 EUR)**

Jednokratne naknade dobit će 830 tisuća umirovljenika s mirovinama do 880 EUR, uključujući one koji primaju strane mirovine ili kombinaciju mirovine i prihoda od zaposlenja.

- **Podrška za javni prijevoz (11.000.000,00 EUR)**

Ova mjera osigurava financijsku potporu za održivost domaćeg javnog prijevoza.

- **Naknade nezaposlenim hrvatskim braniteljima (1.330.000,00 EUR)**

Oko 13.000 hrvatskih branitelja imat će pravo na jednokratne naknade u iznosu od 100 EUR kako bi ublažili rastuće troškove života.

- **Potpora studentima (8.000.000,00 EUR)**

Studentski centri će nastaviti pružati subvencionirane obroke po cijeni od 0,86 EUR, čime se sprječava povećanje cijena studentske prehrane u 25 gradova.

5.5.2. Sedmi paket mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena

Ovaj paket⁶¹ mjera vrijedi za razdoblje od 1. listopada 2024. do 31. ožujka 2025., a njegova vrijednost iznosi 248.000.000,00 EUR. Paket je donesen s ciljem rješavanja problema rastućih troškova energije za građane i poduzetnike, s posebnim naglaskom na ranjive skupine stanovništva.

Paket je podijeljen u dva glavna prioriteta:

1. *PRIORITET: ODRŽATI NISKE CIJENE ENERGIJE (165.300.000,00 EUR)*

- **Potpore za struju (102.000.000,00 EUR)**

Godišnji trošak za prosječno kućanstvo s potrošnjom od 3000 kWh je 584 EUR, dok se uz mjere Vlade smanjuje na 482 EUR, što predstavlja godišnju uštedu od 102 EUR. Ova mjera pokriva 2,2 milijuna kućanstava, 22 tisuće korisnika u javnom i neprofitnom sektoru, te 93 tisuće poduzeća.

- **Potpore za plin (35.300.000,00 EUR)**

Godišnji trošak za kućanstvo s potrošnjom od 12.000 kWh iznosi 680 EUR, a mjere Vlade omogućuju uštedu od 85 EUR godišnje. Ova mjera odnosi se na kućanstva, javni i neprofitni sektor te mala poduzeća koja ugovaraju plin na tržištu, uz mogućnost zadržavanja prava na javnu opskrbu od HEP-a.

- **Potpore za toplinsku energiju (2.000.000,00 EUR)**

Godišnji trošak za stan od 60 m² smanjuje se s 377 EUR na 315 EUR, uz uštedu od 62 EUR godišnje. Ova mjera obuhvaća 159 tisuća kupaca.

- **Naknade za troškove energije (24.000.000,00 EUR) - VAUČERI**

Ovom naknadom 88.500 osoba u statusu ugroženih kupaca energenata imaju pravo na podmirivanje troškova električne energije, plina ili toplinske energije. Ovaj status uključuje korisnike osobne invalidnine, prava na inkluzivni dodatak prve, druge ili treće razine potpore, kojima nije osigurana usluga smještaja ili organizirano stanovanje, korisnike zajamčene minimalne naknade, nacionalne naknade za starije osobe te novčane naknade za nezaposlene hrvatske branitelje iz Domovinskog rata i civilne stradalnike. Mjesečna naknada iznosi 70 EUR, a korisnici zajamčene minimalne naknade nastavljaju imati pravo na naknadu troškova stanovanja, komunalnih naknada, grijanja i vodoopskrbe.

- **Naknade za ublažavanje porasta troškova energije (2.000.000,00 EUR)**

Mjesečna naknada kreće se od 70 do 540 EUR, ovisno o broju korisnika. Na primjer, 80 EUR pružateljima usluga pomoći u kući, 70 EUR udomiteljskim obiteljima i između 140 i 540 EUR za

⁶¹ 7. paket mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena, https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2024/Rujan/22_sjednica_VRH/7_paket_mjera_rujan_2024.pdf

pružatelje usluga smještaja, organiziranog stanovanja i boravka. Ova mjera obuhvaća više od 500 pružatelja socijalnih usluga i 2.500 udomiteljskih obitelji.

2. *PRIORITET: ZAŠTITA NAJBRANJIVIJIH (82.300.000,00 EUR)*

- **Potpore umirovljenicima**

Jednokratne naknade (76.500.000,00 EUR) osiguravaju potporu za 760 tisuća umirovljenika s mirovinom do 840 EUR. Ova mjera podrazumijeva tri skupine korisnika i to umirovljenike koji primaju obvezno mirovinsko osiguranje, umirovljenike koji uz mirovinu iz Hrvatske primaju i mirovinu iz inozemstva ili samo inozemnu mirovinu te zaposlene umirovljenike čiji zbroj prihoda od mirovine i plaće ne prelazi 840 EUR.

- **Potpore studentima**

Potpore studentskim centrima (4.500.000,00 EUR) omogućuje da cijena obroka za 111 tisuća studenata ostane na 0,86 EUR. Mjera također sprječava poskupljenje studentske prehrane za 20% u 25 gradova u kojima je osigurana usluga prehrane.

- **Naknade za nezaposlene hrvatske branitelje**

Pravo na jednokratnu novčanu naknadu (sveukupno 1.330.000,00 EUR) imat će više od 13.000 hrvatskih branitelja. Naknada iznosi 100 EUR i namijenjena je braniteljima koji koriste novčanu naknadu za nezaposlene hrvatske branitelje iz Domovinskog rata, koriste zajamčenu minimalnu naknadu ili se vode u evidenciji nezaposlenih.

6. Regionalni i lokalni instrumenti u borbi protiv energetske siromaštva

Na regionalnoj i lokalnoj razini Slovenskih i Hrvatskih regija postoje različiti instrumenti koji na izravan ili manje izravan način utječu na rješavanje energetske siromaštva. Neki od instrumenata koji ublažavaju energetske siromaštvo na području 4 prekogranične regije su:

- Energetski pregledi
- Jednokratna novčana pomoć
- Socijalni krediti
- Naknada za troškove stanovanja
- Sufinanciranje troškova drva za ogrjev

Socijalno ugroženi građani često se suočavaju s problemom energetske siromaštva, što podrazumijeva nemogućnost pokrivanja osnovnih energetske potreba poput grijanja, hlađenja, tople vode i rasvjete. Na području 4 prekogranične regije, instrumenti su usmjereni na ublažavanje ovih problema i pružanje osnovne sigurnosti socijalno ugroženim osobama i kućanstvima.

6.1. Instrumenti na području regije Pomurje

U Pomurju su dostupni različiti instrumenti za ublažavanje energetske siromaštva, koji među ostalim uključuju subvencije za energetske obnovu zgrada, pomoć pri plaćanju energenata, podršku iz europskih fondova te poticanje mjera energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Ove mjere provode općine, regionalne vlasti i nevladine organizacije uz podršku nacionalnih programa i europskih sredstava.

6.1.1. Novčana pomoć općina

Općine pomažu svojim mještanima koji su se našli u financijskim poteškoćama. Mještani mogu putem ispunjene prijave zatražiti novčanu/socijalnu pomoć od svoje Općine, koja im tim putem može pomoći pri plaćanju računa za osnovne životne potrebe (električna energija, komunalne usluge, grijanje, itd.) ili pri kupnji energenata za grijanje.

Pravo na novčanu/socijalnu pomoć Općine imaju pojedinci ili obitelji koji su mještani određene općine, tj. imaju stalno prebivalište na području općine i ispunjavaju kriterij da nemaju dovoljno sredstava za podmirivanje životnih potreba, a nakon što su iscrpili sve druge mogućnosti za ostvarivanje sredstava pomoći za osnovne životne potrebe ili za prevladavanje socijalnih poteškoća.

Novčana/socijalna pomoć Općine za socijalno ugrožene pojedince i obitelji namijenjena je za prevladavanje trenutne materijalne ugroženosti ovih socijalno ugroženih kategorija. Novčana pomoć se obično dodjeljuje jednom godišnje.

6.1.2. Energetski pregledi

U Zakonu o učinkovitoj uporabi energije⁶² navedeno je da ministarstvo nadležno za energiju potiče izradu i provedbu energetskih pregleda u malim i srednjim poduzećima, dok velike tvrtke provode energetske preglede svake četiri godine. Energetski pregledi su vrlo preporučljivi i za kućanstva koja su socijalno ugrožena. Ta kućanstva mogu putem energetskih pregleda dobiti mnogo informacija o učinkovitoj uporabi energije i mogućnostima za uštedu energije, što je u praksi provedeno kroz nekoliko projekata u Pomurju.

Energetski pregled jedan je od najvažnijih alata u nastojanju da se kontroliraju troškovi energenata. Za kućanstva je prikladan pojednostavljeni energetski pregled, gdje su mjere koje se mogu poduzeti jednostavno vidljive.

Energetski pregled u kućanstvima provodi se u nekoliko koraka. Energetski ugrožena kućanstva mogu se prijaviti za besplatni pregled putem Crvenog križa, Centra za socijalnu skrb Murska Sobota, itd. Prvi posjet kućanstvu namijenjen je analizi stanja te pregledu potrošnje električne energije, energije za grijanje i vode. Na temelju dobivenih podataka energetski savjetnici izračunavaju na koji način može kućanstvo najučinkovitije uštedjeti energiju, nakon čega slijedi priprema skupa preporuka. Izvještaj o energetskom pregledu se zajedno s preporukama i savjetima za smanjenje potrošnje energije i vode kućanstvu predstavlja prilikom sljedeće posjete, kada savjetnici kućanstvu predaju paket proizvoda za uštedu energije i vode (štedne žarulje, brtve za prozore i vrata, štedni nastavci za slavine i tuš, itd.), a tom prilikom predstave im i specifične savjete za učinkovitu uporabu energije. Izbor proizvoda prilagođen je svakom pojedinom kućanstvu, a njihov učinak lako se može mjeriti u ušteđenim eurima i kWh. Cijela je usluga, zajedno s proizvodima, za kućanstvo besplatna.

Prema Ugovoru⁶³ o uspostavi i radu savjetodavnog ureda mreže ENSVET za besplatno savjetovanje građana, Eko Fond na temelju prvog i trećeg stavka članka 352. Zakona o energetske učinkovitosti organizira mrežu savjetodavnih ureda mreže ENSVET u suradnji sa zainteresiranim lokalnim zajednicama. Općina je dužna osigurati:

- Odgovarajući prostor koji omogućuje slobodan i jednostavan pristup svim građanima te parkirno mjesto za korisnike,
- U slučaju zajedničkog korištenja prostora, isti mora biti na raspolaganju savjetniku savjetodavnog ureda najmanje od 16:00 do 20:00 sati,
- Sve materijalne uvjete za rad savjetodavnog ureda (troškove pošte, grijanja, čišćenja, električne energije, telefona, interneta, suvremeno računalo s pisačem i pripadajućim softverom, potreban uredski materijal itd.),
- Naručivanje korisnika u vrijeme kada ured ne radi, na telefonski broj općine,
- Promociju savjetovanja i savjetodavnog ureda u općinskim glasilima, lokalnim medijima, na lokalnim događanjima i izložbama te na internetskoj stranici općine,
- Osiguravanje sadržaja godišnjeg programa rada u dijelu koji se odnosi na općinu,
- Usklađivanje i odobravanje godišnjeg programa rada,
- Obavještanje i informiranje savjetodavnog ureda o aktivnostima i natječajima općine u području koje pokriva ured,

⁶² Zakon o učinkovitoj uporabi energije (Uradni list RS, št. 158/20), <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO8136>

⁶³ Ugovor o uspostavi i radu savjetodavnog ureda mreže ENSVET, <https://ekosklad.si/uploads/101d0d98-73eb-4f94-ab02-d60ec770b981/Pogodba-prazna-2019.pdf>

- Stalnu komunikaciju između savjetodavnog ureda i općine,
- Pokrivanje putnih troškova za prijevoz savjetnika od mjesta prebivališta do izvanrednih događaja (prezentacije, predavanja, sastanci itd. prema uputama općine) sukladno godišnjem programu rada, u visini kilometraže sukladno važećim propisima,
- Pokrivanje svih troškova iz ovog članka.

Za rad savjetodavnog ureda, Eko fond osigurava:

- Odgovarajuće stručno osposobljavanje za energetske savjetnike,
- Stručno savjetovanje i provedbu edukacijskih aktivnosti za građane,
- Redovitu i pravovremenu dostavu materijala savjetodavnim uredima u području koje pokriva Eko fond ili mreža ENSVET, odnosno drugog relevantnog materijala,
- Pomoć savjetnicima prema potrebama općine u slučaju kada sudjeluju u dogovorenom rješavanju problema u području široke uporabe energije,
- Oznaku na ulazu u zgradu u kojoj se nalazi savjetodavni ured (logotip općine, mreže ENSVET i Eko fonda, raspored radnog vremena i kontakt brojevi),
- Pokrivanje svih troškova iz ovog članka.

Ovaj instrument, budući da se organizacijski provodi na nacionalnoj razini a operativno na lokalnoj razini, naveden je u poglavlju 4 nacionalni instrumenti u borbi protiv energetske siromaštva i u poglavlju 6 regionalni i lokalni instrumenti u borbi protiv energetske siromaštva.

6.1.3. Mjere u Lokalnim energetske konceptima i SE(C)AP-ima

U borbi protiv energetske siromaštva koriste se različiti instrumenti, koji su uključeni u Lokalne energetske koncepte (LEK) i Akcijske planove energetske (i klimatske) održivog razvitka (SECAP - Sustainable Energy and Climate Action Plan).

Jedna od ključnih mjera za smanjenje energetske siromaštva je **educiranje i podizanje svijesti**. Naglasak je na educiranju o učinkovitoj uporabi energije i korištenju obnovljivih izvora, što je važno za sve dobne skupine, uključujući roditelje, zaposlene i djecu kako bi se od malih nogu upoznali s ovom problematikom. To uključuje komunikaciju, podizanje svijesti i promotivne aktivnosti, koristeći različite informacijske strategije za dopiranje do lokalnog stanovništva.

Ključnu mjeru predstavlja i **energetska obnova višestambenih zgrada**, koja doprinosi većoj energetske učinkovitosti i smanjenju troškova energije stanovništva. Ova mjera uključuje niz tehničkih i infrastrukturnih poboljšanja poput poboljšanja toplinske izolacije (zidovi, krovovi, prozori), instalaciju energetske učinkovitih sustava grijanja (npr. dizalice topline) te uvođenje pametnih mjernih sustava za praćenje potrošnje energije. Energetska obnova ne samo da smanjuje troškove energije već i povećava udobnost stanovanja zato jer sprječava pregrijavanje ljeti i prekomjerno hlađenje zimi. Za stanovnike, osobito one u energetske siromašnim kućanstvima, to znači bolju kvalitetu života, a istovremeno i veću financijsku pristupačnost.

Proučavanje prikladnih područja za uvođenje zajedničkih sustava na obnovljive izvore energije predstavlja vrlo učinkovit način za osiguranje održive i cjenovno pristupačne energije u urbanim i prigradskim područjima, jer omogućuje učinkovitu uporabu energije u većim zajednicama. Ova mjera uključuje analizu i odabir prikladnih područja za instalaciju zajedničkih sustava, kao što su centralni solarni sustavi, zajedničke dizalice topline ili sustavi na biomasu. U takvim sustavima se obnovljivi izvori energije dijele među više kućanstava, što omogućuje veće uštede jer početna investicija za zajednički sustav može biti manja nego za individualne uređaje. Zajednički sustavi omogućuju veću energetske neovisnost, a istovremeno smanjuju emisije

stakleničkih plinova i ekološki otisak. To je posebno korisno u gradovima gdje nije uvijek lako pristupiti individualnim izvorima energije poput solarnih panela ili dizalica topline, te u slučajevima gdje se mogu postići veće sinergije i smanjenje troškova spajanjem energetske izvora.

Nadalje, važno je i **aktivno poticanje priključenja na plinsku mrežu**. U mnogim slučajevima pojedinačna kućanstva ili višestambene zgrade još uvijek nisu priključena na plinsku mrežu, što znači da za grijanje ili kuhanje koriste skuplje i često manje ekološki prihvatljive izvore energije, poput lož ulja ili električne energije. Aktivno poticanje stanovništva za priključenje na plinsku mrežu omogućava kućanstvima da pređu na pristupačniji i energetski učinkovitiji izvor energije. Plin je često cjenovno povoljniji i energetski učinkovitiji izvor za grijanje, a istovremeno omogućava kontroliranije i čišće sagorijevanje. Važno je da se ova mjera usmjeri prvenstveno na ona područja gdje postoje neiskorišteni priključci na plinsku mrežu ili na područja gdje je izgradnja mreže ekonomski opravdana. Osim toga, ovu mjeru treba podržati informiranjem stanovništva o prednostima plinskog grijanja i dostupnosti subvencija ili povoljnih uvjeta za priključenje, kako bi se potaknulo široko prihvaćanje priključenja i smanjenje troškova grijanja za kućanstva u energetske siromaštvu.

Okrupnjavanjem ovih mjera mogu Općine i lokalne zajednice učinkovito adresirati problem energetske siromaštva, poboljšavati kvalitetu života stanovnika te doprinijeti većoj energetske neovisnosti i održivom razvoju.

Tablica 1 Instrumenti na području regije Pomurje

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
Novčana pomoć općina	Lokalna	Općine	Pojedinci ili obitelji koji su mještani određene općine, tj. imaju stalno prebivalište na području općine i ispunjavaju kriterij da nemaju dovoljno sredstava za podmirivanje životnih potreba, a nakon što su iscrpili sve druge mogućnosti za ostvarivanje sredstava pomoći za osnovne životne potrebe ili za prevladavanje socijalnih poteškoća.
Energetski pregledi	Regionalna	Projektne partneri ili nevladine organizacije uz podršku nacionalnih programa i europskih sredstava.	Energetski siromašna kućanstva
Educiranje i podizanje svijesti	Lokalna	Općine	Sve dobne skupine, uključujući roditelje, zaposlene i djecu.
Energetska obnova višestambenih zgrada	Lokalna	Općine	Sva kućanstva, posebno ona u energetske siromaštvu.

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
Proučavanje prikladnih područja za uvođenje zajedničkih sustava na obnovljive izvore energije	Lokalna	Općine	Sva kućanstva, posebno ona u energetsom siromaštvu.
Aktivno poticanje priključenja na plinsku mrežu	Lokalna	Općine	Sva kućanstva, posebno ona u energetsom siromaštvu; područja gdje postoje neiskorišteni priključci.

6.2. Instrumenti na području regije Podravje

6.2.1. Strategije socijalne zaštite Grada Maribora 2024 - 2030

Pravo na razne vidove socijalne pomoći iz proračuna Grada Maribora imaju građani koji su bez prihoda ili ne premašuju minimalni dohodak za svakog člana obitelji.

Jednokratnu novčanu pomoć definira Pravilnik o postupcima i kriterijima za dodjelu socijalnih pomoći, koji je 2006. godine donijelo Gradsko vijeće. Jednokratna novčana pomoć i socijalni zajmovi namijenjeni su pojedincima ili obiteljima koji su se zbog određenih razloga, obično nastalih bez njihove krivnje, našli u situaciji u kojoj su trebali pomoć za pokriće osnovnih životnih troškova i nisu imali pravo na sve redovite socijalne usluge prema zakonu. O dodjeli pomoći odlučuje komisija (koju imenuje gradonačelnik) na temelju izrađenog opisa socijalne situacije uz obrazloženje namjene dodjele. Upravljanje zadatkom vođenja evidencije provodi Centar za socijalni rad Maribor.

Subvencioniranje najamnina: socijalna zaštita u stambenom sektoru predstavlja brigu za rješavanje stambenih potreba socijalno ugroženih građana. Iskustva i statistički podaci pokazuju da se broj korisnika socijalnih pomoći iz godine u godinu povećava, među njima posebno raste broj materijalno ugroženih odraslih osoba, prvenstveno starijih građana, stoga se na ovaj način pokušavaju ublažiti socijalne nedaće i problemi pojedinaca koji ne mogu osigurati vlastitu socijalnu sigurnost zbog okolnosti na koje ne mogu utjecati. Pri tome vrijedi načelo pristupačnosti, jer se samo na taj način može spriječiti socijalna ugroženost pojedinca, obitelji ili skupine stanovništva. 2010. godine usvojen je Zakon o ostvarivanju prava iz javnih sredstava, koji se za područje subvencioniranja stambenih najamnina počeo primjenjivati 1. siječnja 2012. godine. Ovim zakonom uspostavljena je jedinstvena regulacija svih socijalnih primitaka na koje pojedinac ili obitelj mogu imati pravo. Cilj zakona je pravedno dodjeljivanje prava iz javnih sredstava, pojednostavljenje sustava, veća preglednost, veća učinkovitost i manja mogućnost zlorabotrebne. Na temelju ovog zakona o svim pravima iz javnih sredstava odlučuju Centri za socijalni rad, a sredstva za ta prava i dalje osiguravaju općinski proračuni. Sukladno Zakonu o financijskom rasterećenju općina, država na zahtjev općinskih tijela nakon završetka kalendarske godine u cijelosti vraća potrošena proračunska sredstva za subvencioniranje najamnina.

6.2.2. Pomoć socijalno ranjivima u Gradu Ptuj

Grad Ptuj je objavio pravilnik o dodjeljivanju novčane socijalne pomoći na temelju kojeg ugrožene obitelji ili pojedinci mogu zatražiti pomoć. Pomoć je između ostalog namijenjena pokrivanju

troškova i izdataka za prevladavanje trenutne materijalne ugroženosti, a to uključuje pokrivanje troškova kao što su najamnina, električna energija, grijanje, voda, komunalne usluge itd. Pomoć je moguće koristiti i za uređenje minimalnih standarda stanovanja (kupnja opreme, namještaja itd.) te u slučajevima elementarnih nepogoda i požara.

Tablica 2 Instrumenti na području regije Podravje

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
Jednokratna novčana pomoć	Regionalno/Lokalno	Grad Maribor	Osobe ili obitelji koje su se zbog određenih razloga, obično nastalih bez njihove krivnje, u određenom razdoblju našle u situaciji u kojoj su trebale pomoć za pokriće osnovnih troškova i nisu bile prihvatljive za sve redovite socijalne pomoći prema zakonu.
Socijalni krediti	Regionalno/Lokalno	Grad Maribor	Osobe ili obitelji koje su se zbog određenih razloga, obično nastalih bez njihove krivnje, u određenom razdoblju našle u situaciji u kojoj su trebale pomoć za pokriće nužnih troškova i nisu bile prihvatljive za sve redovite socijalne pomoći prema zakonu.
Subvencioniranje najamnine	Regionalno /Lokalno	Grad Maribor / o svim pravima iz javnih sredstava odlučuju centri za socijalni rad, sredstva za ta prava i dalje osiguravaju općinski proračuni. Sukladno usvojenom Zakonu o financijskom rasterećenju općina, država na zahtjev općinskih tijela, nakon završetka kalendarske godine, u cijelosti vraća potrošena proračunska sredstva za subvencioniranje najamnina.	Socijalno ugroženi građani, među njima posebno raste broj materijalno ugroženih odraslih, prvenstveno starijih građana, stoga općina pokušava na taj način spriječiti socijalne poteškoće i probleme pojedinaca koji si socijalnu sigurnost ne mogu osigurati sami zbog okolnosti na koje ne mogu utjecati.

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
Pomoć socijalno ugroženima	Lokalno	Grad Ptuj	Ugrožene obitelji ili pojedinci. Pomoć je između ostalog namijenjena pokrivanju troškova i izdataka za prevladavanje trenutne materijalne ugroženosti, a to uključuje pokrivanje troškova kao što su najamnina, električna energija, grijanje, voda, komunalne usluge itd. Pomoć je moguće koristiti i za uređenje minimalnih standarda stanovanja (kupnja opreme, namještaja itd.) te u slučajevima elementarnih nepogoda i požara.

6.3. Instrumenti na području Međimurske županije

Socijalno ugroženi građani često se suočavaju s problemom energetske siromaštva, što podrazumijeva nemogućnost pokrivanja osnovnih energetske potrebe poput grijanja, hlađenja i rasvjete. Na području Međimurske županije, instrumenti pomoći usmjereni su na ublažavanje ovih problema i pružanje osnovne sigurnosti socijalno ugroženim osobama i kućanstvima. Fokus na smanjenje troškova energije i poboljšanje energetske učinkovitosti ključan je korak prema osiguravanju pristupačne i održive potrošnje energije za najranjivije skupine društva.

6.3.1. Instrumenti pomoći socijalno ugroženim građanima

Socijalno ugroženi građani često su suočeni s višestrukim izazovima koji ugrožavaju njihovu kvalitetu života, uključujući nemogućnost podmirivanja osnovnih životnih potreba poput režijskih troškova stanovanja (struja, plin, voda i ostale naknade). U takvim okolnostima, posebnu pažnju zahtijeva problem energetske siromaštva, koji dodatno opterećuje kućanstva niskih prihoda i značajno doprinosi njihovoj socijalnoj isključenosti. U nastavku su opisani instrumenti vezani uz davanje pomoći socijalno ugroženim građanima na regionalnoj i lokalnoj razini na području Međimurske županije.

Jednokratna novčana pomoć

Socijalno ugroženi građani imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć pod uvjetima definiranim Odlukom⁶⁴ Međimurske županije. Ovo pravo ne mogu ostvariti korisnici socijalne skrbi za potrebe koje u cijelosti pokrivaju nadležna tijela jedinice lokalne samouprave prema mjestu prebivališta ili boravišta korisnika, niti tijela javnog sektora sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi i drugim

⁶⁴ Odluka o uvjetima, načinu i postupku ostvarivanja prava na jednokratnu novčanu pomoć, <https://medjimurska-zupanija.hr/jednokratna-novcana-pomoc/>

važecim propisima. Odobreni iznos ovisi o obiteljskim, socijalno-ekonomskim i zdravstvenim okolnostima korisnika, visini prihoda, radnoj sposobnosti članova kućanstva te broju djece.

Namjene jednokratne novčane pomoći s maksimalnim iznosima pomoći:

1. Pokrivanje osnovnih troškova života (hrana, piće, odjeća, obuća i higijenske potrepštine) – samac do 400,00 EUR, kućanstvo do 800,00 EUR.
2. Podmirivanje režijskih troškova stanovanja (troškovi električne energije, plina, vode i drugih naknada) – samac do 400,00 EUR, kućanstvo do 800,00 EUR.
3. Sanacija štete nastale uslijed nesretnog slučaja (poplava, požar i sl.) – samac do 500,00 EUR, kućanstvo do 1.000,00 EUR.

Adaptacija stambenog prostora zbog izrazito loših stambenih uvjeta – samac do 500,00 EUR, kućanstvo do 1.000,00 EUR.

Također, sukladno Socijalnim planovima gradova i općina na području Međimurske županije, vidljivo je da jedinice lokalne samouprave još zasebno provode mjere jednokratne novčane pomoći za socijalno ugrožene osobe i umirovljenike.

Naknada za troškove stanovanja

Prema Socijalnim planovima općina i gradova na području Međimurske županije, troškovi stanovanja mogu se odnositi na najamninu, pričuvu, komunalnu naknadu, grobnu naknadu, naknadu za uređenje voda, troškove utroška plina, vode, električne energije i odvodnje, troškove odvoza komunalnog otpada te troškove koji su nastali zbog radova na povećanju energetske učinkovitosti zgrade.

Sufinanciranje drva za ogrjev

Korisnicima zajamčene minimalne naknade koji se griju na drva ostvaruju pravo na pokriće troškova ogrjeva sukladno Odluci⁶⁵ koju donosi Vlada Republike Hrvatske.

Općine i gradovi podnose Zahtjev Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike za mjesečnu doznaku sredstava, i to najkasnije do 15. dana u mjesecu za troškove iz prethodnog mjeseca.

Jedinstveni upravni odjel može donijeti posebno rješenje kojim odbija pravo na pomoć za socijalno ugroženo kućanstvo, uz mogućnost da jednom godišnje osigura određenu količinu drva za ogrjev.

Sufinanciranje troškova stanovanja mladih

Na temelju Provedbenog programa Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade u razdoblju od 2021. do 2024. godine i Odluke o raspisivanju i provedbi Pilot projekta javnog poziva jedinicama lokalne samouprave za financijsku potporu usmjerenu na sufinanciranje troškova

⁶⁵ Odluka o kriterijima i mjerilima za financiranje troškova stanovanja te iznosu sredstava za pojedinu jedinicu lokalne samouprave, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_11_131_1801.html

stanovanja mladim obiteljima i mladima u 2023. godini, raspisani su bili Javni poziv Općine Kotoriba⁶⁶ i Javni poziv Općine Sveti Juraj na Bregu⁶⁷.

Predmet je bila dodjela financijskih potpora usmjerenih na sufinanciranje troškova stanovanja mladih obitelji i mladih u 2023. godini s ciljem demografske obnove i izjednačavanja mogućnosti ostanka mladih obitelji i mladih u Republici Hrvatskoj.

Financijska potpora po korisniku iznosila je:

- Za mladu obitelj s djecom – 180,00 EUR mjesečno do najviše 2.160,00 EUR u trajanju od 12 mjeseci,
- Za mladu osobu i mladu obitelj bez djece – 120,00 EUR mjesečno do najviše 1.440,00 EUR u trajanju od 12 mjeseci.

6.3.2. Instrumenti sufinanciranja povećanja korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama na području Međimurske županije

Poboljšanje energetske učinkovitosti obiteljskih kuća i ugradnja sustava koji koriste obnovljive izvore energije ne samo da smanjuju troškove energije za kućanstva, nego i omogućuju veću energetska neovisnost koja osigurava opskrbu i dugoročno smanjuje ovisnost o nepredvidivim tržišnim kretanjima energenata. U nastavku su opisani instrumenti na području Međimurske županije koji olakšavaju pristup energetski učinkovitim rješenjima, osobito ranjivim skupinama, čime se doprinosi smanjenju troškova energije i rizika od energetske siromaštva.

Sufinanciranje povećanja korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama

Sufinanciranje povećanja korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama na području Međimurske županije odvijalo se putem dodjele bespovratnih financijskih sredstava fizičkim osobama – građanima, a obuhvaćalo je sljedeće mjere:

- M1. Izrada energetske certifikata i izvješća o energetskom pregledu
- M2. Izrada glavnog elektrotehničkog projekta fotonaponske elektrane
- M3. Ugradnja sustava za korištenje obnovljivih izvora energije
 - M3.1. Kotlovi na drvenu sječku/pelete ili pirolitički kotlovi na drva,
 - M3.2. Dizalice topline,
 - M3.3. Sustavi sa sunčanim toplinskim kolektorima,
 - M3.4. Fotonaponske elektrane za proizvodnju električne energije za vlastitu potrošnju.

U 2023. godini ukupno raspoloživa sredstva po Pozivu Međimurske županije⁶⁸ iznosila su 60.000,00 EUR od čega 10.000 EUR za mjere M1. i M2. te 50.000 EUR za skupinu mjera M3. Po obiteljskoj kući moglo se ostvariti sufinanciranje od najviše 1.200,00 EUR. Odobrena sredstva dodijeljena su 84 kućanstvima, u iznosu od 57.800,00 EUR.

⁶⁶ Javni poziv za sufinanciranje troškova stanovanja mladih u 2023. godini – Općina Kotoriba, <https://www.kotoriba.hr/article/javni-poziv-za-sufinanciranje-troskova-stanovanja-mladih>

⁶⁷ Javni poziv za sufinanciranje troškova stanovanja mladih u 2023. godini – Općina Sveti Juraj na Bregu, <https://www.svetijurajnaBregu.hr/2023/09/20/javni-poziv-za-financijsku-potporu-usmjerenu-na-sufinanciranje-troskova-stanovanja-mladim-obiljima-i-mladima-u-2023-godini/>

⁶⁸ Javni poziv za sufinanciranje povećanja korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama na području Međimurske županije u 2023. godini, <https://bit.ly/42nJHUK>

U 2024. godini, ukupno raspoloživa sredstva po Pozivu Međimurske županije⁶⁹ iznosila su 100.000,00 EUR. Po obiteljskoj kući moglo se ostvariti sufinanciranje od najviše 1.200,00 EUR. Odobrena sredstva podijeljena su na 129 kućanstava, u iznosu od 99.945,50 EUR.

Poticaji za izradu toplinske fasade

Prema Natječaju Općine Belica⁷⁰, pravo na poticaj za izradu toplinske fasade imaju vlasnici nekretnina koji ispunjavaju uvjete da imaju prebivalište na području Općine Belica na istoj adresi za koju traže poticaj te da je objekt za koji se traži poticaj zakonito izgrađen. Općina Belica je vlasnicima nekretnina koji su tijekom 2023. godine izradili toplinsku fasadu dodijelila poticaj u iznosu od 500,00 EUR, a odobreni iznos doznačen je na račun korisnika.

Sufinanciranje projekata solarne elektrane

Predmet svih Javnih poziva bio je dodjela bespovratnih sredstava za sufinanciranje izrade glavnog projekta solarne elektrane za proizvodnju električne energije namijenjene vlastitoj potrošnji u kućanstvima. Cilj poziva bio je potaknuti povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u kućanstvima, ušteda električne energije, jačanje otpornosti kućanstava na promjene cijena na tržištu, smanjenje emisija stakleničkih plinova te poboljšanje kvalitete života građana.

Prema Javnom pozivu Općine Belice⁷¹ u proračunu su bila osigurana financijska sredstva za ovu namjenu u ukupnom iznosu od 10.000,00 EUR, s maksimalnim iznosom bespovratnih sredstava po prijavi do 500,00 EUR.

Sukladno Javnom pozivu Grada Mursko Središće⁷² za realizaciju su bila osigurana financijska sredstva u iznosu od 5.000,00 EUR, pri čemu se po prijavi moglo ostvariti sufinanciranje od 250,00 EUR, a najviše do 50 % opravdanih troškova za instaliranu snagu do 10 kW.

Prvi Javni poziv⁷³ Grad Prelog imao je 2023. godine s ukupno raspoloživim sredstvima u iznosu od 4.000,00 EUR, a iznos bespovratnih sredstava koji se moglo ostvariti po prijavi bio je 225,00 EUR. Prema Javnom pozivu u 2024. godini⁷⁴ financijska sredstva za realizaciju bila su osigurana u ukupnom iznosu od 5.000,00 EUR, gdje je svaki prijavitelj mogao dostaviti samo jednu prijavu, a iznos bespovratnih sredstava bio je 250,00 EUR.

⁶⁹ Javni poziv za sufinanciranje povećanja korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama na području Međimurske županije u 2024. godini, <https://bit.ly/3EdvGyy>

⁷⁰ Natječaj za dodjelu poticaja za izradu toplinske fasade na području Općine Belica u 2023. godini, <https://www.belica.hr/wp/natjecaj-za-dodjelu-poticaja-za-izradu-toplinske-fasade-na-podrucju-opcine-belica-u-2023-godini/>

⁷¹ Javni poziv za sufinanciranje glavnog projekta solarne elektrane u kućanstvima u 2024. godini – Općina Belica, <https://www.belica.hr/wp/javni-poziv-za-sufinanciranje-glavnog-projekta-solarne-elektrane-u-kucanstvima-u-2024-godini/>

⁷² Javni poziv za sufinanciranje troškova izrade projektne dokumentacije sunčane elektrane u kućanstvima na području Grada Mursko Središće – 2024., <https://mursko-sredisce.hr/javni-poziv-za-sufinanciranje-troskova-izrade-projektne-dokumentacija-suncane-elektrane/>

⁷³ Javni poziv za sufinanciranje glavnog projekta solarne elektrane u kućanstvima u 2023. godini – Grad Prelog, https://www.prelog.hr/articlefiles/8043_52530_javni-poziv-za-sufinanciranje-glavnog-projekta-solarne-elektrane-u-kucanstvima-u-2023-godini.pdf

⁷⁴ Javni poziv za sufinanciranje glavnog projekta solarne elektrane u kućanstvima u 2024. godini – Grad Prelog, <https://www.prelog.hr/natjecaji/natjecaji-zakupi-i-javni-pozivi/javni-poziv-za-sufinanciranje-glavnog-projekta-solarne-elektrane-u-kucanstvima-u-2024-godini/a8635>

Sukladno Javnom pozivu Općine Strahoninec⁷⁵ bila su osigurana financijska sredstva za realizaciju u iznosu od 20.000,00 EUR, a bilo je moguće maksimalno ostvariti 350,00 EUR po korisniku.

Sufinanciranje izgradnje solarne elektrane

Sufinancira se izgradnja sunčane elektrane za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe na postojeće obiteljske kuće. Cilj je povećanje obnovljivih izvora energije u postojećoj potrošnji električne energije u kućanstvima, smanjenje potrošnje energije i emisije CO₂, u atmosferu, uz poboljšanje kvalitete života građana.

Prema Javnom pozivu Grada Čakovca za 2023. godinu⁷⁶, ukupno raspoloživa sredstva za sufinanciranje iznosila su 20.000,00 EUR, dok su prema Javnom pozivu za 2024. godinu⁷⁷ iznosila 33.000,00 EUR. Za oba poziva, fotonaponske elektrane za potrebe kućanstva s instaliranom snagom do 10 kW sufinancirale su se nepovratnim novčanim sredstvima u visini do 50 % ukupnih prihvatljivih troškova, odnosno do najviše 2.000,00 EUR po kućanstvu.

Prema Javnom natječaju Općine Štrigova za 2024. godinu⁷⁸, prihvatljivi su bili projekti izgradnje fotonaponske elektrane čija snaga prelazi 4 kW, a bili su prihvatljivi i projekti nadogradnje postojeće fotonaponske elektrane, pri čemu su se primjenjivali jednaki uvjeti kao i za izgradnju nove fotonaponske elektrane. Iznos sufinanciranja iznosio je 50 % od ukupne vrijednosti prihvatljivih troškova, ali najviše do 4.000,00 EUR.

U Tablica 3 u nastavku pobrojani su instrumenti na području Međimurske županije.

Tablica 3 Instrumenti na području Međimurske županije

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
Jednokratna novčana pomoć	Regionalna i lokalna	Međimurska županija Gradovi: Čakovec, Mursko Središće, Prelog Općine: Belica, Dekanovec, Domašinec, Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Gornji Mihaljevec, Kotoriba, Mala Subotica, Nedelišće, Orehovica, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova, Vratišinec	Socijalno ugroženi građani i umirovljenici

⁷⁵ Javni poziv za sufinanciranje izrade glavnog elektrotehničkog projekta fotonaponske elektrane u kućanstvima na području Općine Strahoninec u 2023. godini, <https://bit.ly/4g5hl4G>

⁷⁶ Javni poziv za sufinanciranje izgradnje sunčane elektrane u kućanstvima na području Grada Čakovca za 2023. godinu, <https://bit.ly/4hlph2B>

⁷⁷ Javni poziv za sufinanciranje izgradnje sunčane elektrane u kućanstvima na području Grada Čakovca za 2024. godinu, <https://bit.ly/40HsTH1>

⁷⁸ Javni natječaj za sufinanciranje fotonaponskih elektrana u 2024. godini – Općina Štrigova, <https://opcinastrigova.hr/javni-natjecaj-za-sufinanciranje-fotonaponskih-elektrana-u-2024/>

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
Naknada za troškove stanovanja	Lokalna	Gradovi: Čakovec, Mursko Središće, Prelog Općine: Belica, Dekanovec, Domašinec, Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Gornji Mihaljevec, Kotoriba, Mala Subotica, Nedelišće, Orehovica, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova, Vratišinec	Korisnici zajamčene minimalne naknade, osim beskućnika koji se nalaze u prenoćištu, prihvatilištu ili im je priznata usluga smještaja u organiziranom stanovanju, žrtvi nasilja u obitelji i žrtvi trgovanja ljudima kojoj je priznata usluga smještaja u kriznim situacijama
Sufinanciranje drva za ogrjev	Lokalna	Gradovi: Čakovec, Mursko Središće, Prelog Općine: Belica, Domašinec, Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Gornji Mihaljevec, Kotoriba, Mala Subotica, Nedelišće, Orehovica, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova, Vratišinec	Korisnici zajamčene minimalne naknade koji se griju na drva sukladno Odluci ⁷⁹ Vlade Republike Hrvatske
Sufinanciranje troškova stanovanja mladih	Lokalna	Općine: Kotoriba, Sveti Juraj na Bregu	Mladi (18-30 godina) i mlade obitelji (ispod 40 godina) koji su zaposleni, nisu korisnici istovjetnih potpora, čija mjesečna primanja po osnovi neto plaće ne prelaze visinu prosječne plaće u RH, nemaju u vlasništvu stan, kuću ili drugu nekretninu te kod obitelji ni jednom od bračnih/ izvanbračnih drugova nije izrečena mjera obiteljsko – pravne zaštite
Sufinanciranje povećanja korištenja obnovljivih izvora	Regionalna	Međimurska županija	Fizičke osobe – građani, vlasnici ili suvlasnici obiteljske kuće s prebivalištem na adresi i mjestu kuće na području Međimurske županije

⁷⁹ Odluka o kriterijima i mjerilima za financiranje troškova stanovanja te iznosu sredstava za pojedinu jedinicu lokalne samouprave za 2025. godinu, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_12_151_2483.html

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
energije u obiteljskim kućama			
Poticaji za izradu toplinske fasade	Lokalna	Općina Belica	Građani, vlasnici/suvlasnici nekretnine koji imaju prebivalište na području općine na istoj adresi za koju traže poticaj
Sufinanciranje projekata solarne elektrane	Lokalna	Gradovi: Mursko Središće, Prelog Općine: Belica, Strahoninec	Građani, vlasnici/suvlasnici nekretnine koji imaju prebivalište na području grada ili općine na istoj adresi na kojoj se projekt provodi
Sufinanciranje izgradnje solarne elektrane	Lokalna	Grad Čakovec, Općina Štrigova	Građani, koji imaju prijavljeno prebivalište na području grada ili općine na adresi objekta na kojem se projekt analizira

6.4. Instrumenti na području Varaždinske županije

Instrumenti u borbi protiv energetske siromaštva na području Varaždinske županije obično uključuju jednokratne novčane pomoći socijalno ugroženim građanima, pomoći u naravi kao primjerice dostava ogrjevnog drva, te podmirivanje troškova stanovanja. Iz prethodnog teksta da se zaključiti da na području Varaždinske županije postoje instrumenti koji neizravno ublažavaju problem energetske siromaštva.

6.4.1. Instrument jednokratne novčane pomoći Varaždinske županije socijalno ugroženim građanima

Varaždinska županija je Odlukom o uvjetima, načinu i postupku ostvarivanja prava na jednokratnu novčanu pomoć⁸⁰ („Službeni vjesnik Varaždinske županije“ br. 58/17) utvrdila uvjete, način i kriterije za ostvarivanje prava na jednokratnu novčanu pomoć socijalno ugroženim građanima iz sredstava proračuna Varaždinske županije.

Korisnici jednokratne novčane pomoći obuhvaćeni ovom odlukom su samac ili kućanstvo koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba i osobe s invaliditetom ili drugom teškom bolešću koje nisu u mogućnosti ostvariti osnovne životne potrebe.

Novčani iznos koji samcu ili kućanstvu može biti odobren prema ocjeni Upravnog odjela ovisno o cjelokupnim obiteljskim, socijalno-ekonomskim i zdravstvenim okolnostima iznosi do 663 EUR.

6.4.2. Sufinanciranje troškova stanovanja mladih

Temeljem Provedbenog programa Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade u razdoblju od 2021. do 2024. godine i Odluke o raspisivanju i provedbi Pilot projekta javnog poziva jedinicama lokalne samouprave za financijsku potporu usmjerenu na sufinanciranje troškova

⁸⁰ Jednokratne potpore, <https://www.varazdinska-zupanija.hr/potpore-i-pomoci1/jednokratne-potpore.html>

stanovanja mladim obiteljima i mladima u 2023. godini, raspisani su bili Javni poziv Grada Lepoglave⁸¹ i Javni poziv Grada Varaždinske Toplice⁸².

Predmet je bila dodjela financijskih potpora usmjerenih na sufinanciranje troškova stanovanja mladih obitelji i mladih u 2023. godini s ciljem demografske obnove i izjednačavanja mogućnosti ostanka mladih obitelji i mladih u Republici Hrvatskoj.

Financijska potpora po korisniku iznosila je:

- Za mladu obitelj s djecom – 180,00 EUR mjesečno do najviše 2.160,00 EUR u trajanju od 12 mjeseci,
- Za mladu osobu i mladu obitelj bez djece – 120,00 EUR mjesečno do najviše 1.440,00 EUR u trajanju od 12 mjeseci.

6.4.3. Instrument sufinanciranja troškova izrade projektne dokumentacije Varaždinske županije za energetsku obnovu obiteljskih kuća

U 2020. godini, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost raspisao je Javni poziv⁸³ za financiranje energetske obnove obiteljskih kuća, usmjeren prema ranjivim skupinama građana u riziku od energetske siromaštva. Prema uvjetima poziva, korisnicima iz tih skupina omogućeno je financiranje 100 % troškova energetske obnove, uključujući mjere poput toplinske izolacije, zamjene stolarije i energetska učinkovitih sustava grijanja.

Tijekom istog razdoblja, Varaždinska županija je pružila sufinanciranje troškova izrade projektne dokumentacije⁸⁴, čime je omogućeno da energetska siromašni građani dobiju pristup financiranju ovih mjera. Ciljana skupina ove mjere bili su korisnici zajamčene minimalne naknade, koji su se smatrali prioritarnim korisnicima zbog svog statusa u društvu i financijske ugroženosti. Ova mjera izravno utječe na energetska siromaštvo i može biti dobar primjer za buduća planiranja donositelja odluka.

6.4.4. Instrumenti jednokratnih novčanih pomoći i pomoći u naravi Općina na području Varaždinske županije

Općine u Varaždinskoj županiji pružaju različite oblike socijalne pomoći svojim stanovnicima, s posebnim naglaskom na socijalno ugrožene skupine. Pomoć se sastoji od jednokratnih novčanih iznosa i distribucije ogrjevnog drveta, a takve aktivnosti provode se u suradnji s Crvenim križem i centrima za socijalnu skrb. Ove mjere ciljaju obitelji u socijalnim i financijskim teškoćama, umirovljenike te osobe s invaliditetom, a financiraju se iz proračuna pojedinih općina.

U općinskim programima na području Varaždinske županije specifične mjere usmjerene prema energetska siromašnim kućanstvima nisu posebno istaknute. Pomoć koja bi uključivala subvencije

⁸¹ Javni poziv za sufinanciranje troškova stanovanja mladih obitelji i mladih u 2023. godini, https://www.lepoglava.hr/uploads/content/5037/document/1/javni_poziv.pdf

⁸² Javni poziv za sufinanciranje troškova stanovanja mladim obiteljima i mladima u 2023. godini, <https://www.varazdinske-toplice.hr/wp-content/uploads/2023/07/Javni-poziv-za-sufinanciranje-tros%CC%8Ckova-stanovanj-a-mladim-obiljima-i-mladima-u-2023.-godini.pdf>

⁸³ Javni poziv za financiranje energetske obnove obiteljskih kuća za ranjive skupine građana u opasnosti od energetske siromaštva, https://www.fzoeu.hr/docs/javni_poziv_za_financiranje_energetske_obnove_obiteljskih_kuca_za_ranjive_skupine_gradana_u_opasnosti_od_energetskog_siromastva_v2.pdf

⁸⁴ Javni poziv Varaždinske županije za sufinanciranje troškova dokumentacije za energetska obnovu obiteljskih kuća, (Javni poziv se više ne nalazi na službenim stranicama Varaždinske županije) <https://varazdinski.net.hr/vijesti/drustvo/33467/gradjani-javite-se-varazdinska-zupanija-sufinancira-troskove-dokumentacije-za-energetska-obnovu-obiljima-i-mladima-u-2023.-godini.pdf>

za troškove energije ili mjere energetske obnove kuća za energetske ugrožene građane, trenutno nije obuhvaćena općinskim programima pomoći.

Primjerice, Općina Sračinec planira u svom proračunu za 2024. godinu⁸⁵ izdvojiti 78.050 EUR za aktivnosti socijalne skrbi. U sklopu tih sredstava osigurava se i jednokratna novčana pomoć, za koju je obrazac zahtjeva dostupan na službenim stranicama općine⁸⁶. Takav oblik pomoći mogu zatražiti i energetske siromašni građani, što je vidljivo iz proračunskih isplata koje uključuju pokrivanje troškova stanovanja kao dio socijalnih intervencija.

Ovakav pristup pokazuje da općina prepoznaje različite oblike socijalne potrebe, uključujući pomoć za osnovne životne troškove za ugrožene skupine stanovništva.

Općina Jalžabet u svom proračunu za 2024. godinu⁸⁷ osigurava 117.150 EUR za aktivnosti socijalne skrbi. Iako službene stranice općine trenutno ne nude specifične pozive ili obrasce za prijavu energetske siromašnih građana, može se pretpostaviti da dio korisnika socijalne pomoći koristi dodijeljena sredstva za ublažavanje energetske siromaštva. Ova raspodjela proračuna odražava namjeru općine da podrži građane u potrebi, uključujući pomoć u pokrivanju troškova osnovnih životnih potreba, što indirektno može uključivati i energetske troškove za najugroženije.

6.4.5. Programi javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu gradova u Varaždinskoj županiji

Programi javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu su operativni dokumenti čija je svrha između ostalog provođenje zakonskih i ugovornih obveza u socijalnoj skrbi, podupiranje humanitarnih programa Crvenog križa, osiguravanje jednokratne novčane pomoći socijalno ugroženim građanima, jednokratne pomoći za umirovljenike i osobe s invaliditetom te subvencije socijalno ugroženom stanovništvu.

U nastavku u Tablica 4 prikazani su instrumenti na području Varaždinske županije.

Tablica 4 Instrumenti na području Varaždinske županije

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
Jednokratna novčana pomoć	Regionalna	Varaždinska županija	Samac ili kućanstvo koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti a nisu ih u mogućnosti ostvariti svojim radom, primitkom od imovine, od obveznika uzdržavanja ili na drugi način. Osobe s invaliditetom ili drugom teškom bolešću koje nisu u mogućnosti ostvariti osnovne životne potrebe, koje

⁸⁵ Proračun Općine Sračinec za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu, <https://www.sracinec.hr/wp-content/uploads/2023/12/Proracun-Opcine-Sracinec-za-2024.-godinu-sa-projekcijama-za-2025.-i-2026.-godinu.pdf>

⁸⁶ [Zahtjev za jednokratnu novčanu pomoć - sracinec.hr](https://www.sracinec.hr/wp-content/uploads/2023/12/Zahtjev-za-jednokratnu-novcanu-pomoc-sracinec.hr)

⁸⁷ [Općinski proračun - Općina Jalžabet](https://www.jalzabet.hr/wp-content/uploads/2023/12/Općinski-proracun-Općina-Jalzabet.pdf)

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
			su izazvane invalidnošću ili bolešću.
Sufinanciranje troškova stanovanja mladih	Lokalna	Grad Lepoglava i Grad Varaždinske Toplice	Mladi (18-30 godina) i mlade obitelji (ispod 45 godina) koji su zaposleni, nisu korisnici istovjetnih potpora, čija mjesečna primanja po osnovi neto plaće ne prelaze visinu prosječne plaće u RH, nemaju u vlasništvu stan, kuću ili drugu nekretninu te kod obitelji ni jednom od bračnih/izvanbračnih drugova nije izrečena mjera obiteljsko – pravne zaštite
Naknada za troškove stanovanja	Lokalna	Gradovi: Varaždin, Ivanec, Lepoglava, Varaždinske Toplice, Ludbreg i Novi Marof. Općine: Bednja, Beretinec, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Martijanec, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovnik, Ljubešćica, Mali Bukovec, Maruševec, Petrijanec, Sračinec, Sveti Đurđ, Sveti Ilija, Trnovec Barolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec, Vinica, Visoko	Korisnici zajamčene minimalne naknade, osim beskućnika koji se nalaze u prenoćištu, prihvatilištu ili im je priznata usluga smještaja u organiziranom stanovanju, žrtvi nasilja u obitelji i žrtvi trgovanja ljudima kojoj je priznata usluga smještaja u kriznim situacijama
Sufinanciranje troškova drva za ogrjev	Lokalna	Gradovi: Varaždin, Ivanec, Lepoglava, Varaždinske Toplice, Ludbreg i Novi Marof. Općine: Bednja, Beretinec, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Martijanec, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovnik, Ljubešćica, Mali Bukovec, Maruševec, Petrijanec, Sračinec, Sveti Đurđ, Sveti Ilija, Trnovec Barolovečki, Veliki	Korisnici zajamčene minimalne naknade koji se griju na drva sukladno Odluci ⁸⁸ Vlade Republike Hrvatske

⁸⁸ Odluka o kriterijima i mjerilima za financiranje troškova stanovanja te iznosu sredstava za pojedinu jedinicu lokalne samouprave za 2025. godinu, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_12_151_2483.html

Instrument	Razina	Odgovorno tijelo	Korisnici
Sufinanciranje troškova izrade projektne dokumentacije za energetska obnova obiteljskih kuća	Regionalna	Bukovec, Vidovec, Vinica, Visoko. Varaždinska županija	Korisnici koji su izradili projektnu dokumentaciju i izvršili prijavu na javni poziv

7. Usporedba i mogućnosti prijenosa postojećih instrumenata u prekograničnom području

Na prekograničnom području Slovenije i Hrvatske postoji niz instrumenata koji ublažavaju problem energetske siromaštva. Instrumenti u obje države imaju slične ciljeve i uvjete. U ovom poglavlju bit će prikazani instrumenti na nacionalnoj i regionalnoj razini koji doprinose smanjenju rizika od energetske siromaštva te će se istaknuti mogućnosti prijenosa postojećih instrumenata u prekograničnom području.

7.1. Pregled instrumenata na nacionalnoj razini

- Nacionalni instrumenti u Republici Sloveniji:
 - Javni poziv ZER 2024 – smanjiti energetske siromaštvo u energetske siromašnim kućanstvima,
 - Besplatno savjetovanje u domu (ENSVET),
 - Nužna opskrba ranjivih korisnika s električnom energijom,
 - Izvanredna novčana socijalna pomoć,
 - Novčana socijalna pomoć,
 - Subvencija najamnine.
- Nacionalni instrumenti u Republici Hrvatskoj
 - Javni poziv za sufinanciranje energetske obnove obiteljskih kuća za ranjive skupine građana u riziku od energetske siromaštva (2020.),
 - Javni pozivi energetske obnove obiteljskih kuća,
 - Javni pozivi energetske obnove višestambenih zgrada,
 - Naknade u sustavu socijalne skrbi,
 - Vladini paketi mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena.

7.2. Pregled instrumenata na regionalnoj i lokalnoj razini

- Instrumenti na području regije Pomurje:
 - Općinska novčana pomoć,
 - Besplatni energetske pregledi,
 - Obrazovanje i osvješćivanje,
 - Energetska obnova višestambenih zgrada,
 - Ispitivanje pogodnih površina za uvođenje zajedničkih sustava na obnovljive izvore energije,
 - Aktivno promicanje priključenja na plinovodnu mrežu.
- Instrumenti na području regije Podravje:
 - Jednokratna novčana pomoć,
 - Socijalni krediti,
 - Subvencioniranje najamnine,
 - Pomoć socijalno ugroženima.
- Instrumenti na području Međimurske županije:
 - Jednokratna novčana pomoć,

- Naknada za troškove stanovanja,
 - Sufinanciranje drva za ogrjev,
 - Sufinanciranje troškova stanovanja mladih,
 - Sufinanciranje povećanja korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama,
 - Poticaji za izradu toplinske fasade,
 - Sufinanciranje projekata solarne elektrane,
 - Sufinanciranje solarne elektrane.
- Instrumenti na području Varaždinske županije:
 - Jednokratna novčana pomoć,
 - Naknada za troškove stanovanja,
 - Sufinanciranje troškova stanovanja mladih,
 - Sufinanciranje troškova drva za ogrjev,
 - Sufinanciranje troškova izrade projektne dokumentacije za energetske obnovu obiteljskih kuća,
 - Programi javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu.

7.3. Mogućnosti prijenosa instrumenata u prekograničnom području

Za ublažavanje energetske siromaštva i poboljšanje životnih uvjeta energetski ugroženih kućanstava, u Sloveniji i Hrvatskoj, uspostavljeni su različiti instrumenti na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Iako se specifični instrumenti uvelike ne razlikuju u obuhvatu, pristupu i ciljevima, postoji potencijal za prijenos i prilagodbu tih instrumenata na prekograničnom području.

7.3.1. Mogućnosti prijenosa instrumenata na nacionalnoj razini

Nakon provedene analize nacionalnih instrumenata primjećujemo da u Sloveniji, u sklopu javnog fonda Eko fond djeluje mreža ENSVET. Građani koji primaju jedan od paketa socijalnih pomoći mogu se prijaviti za besplatan pregled njihovog doma od strane energetske savjetnice mreže ENSVET. Tijekom posjeta, energetske savjetnice obavlja odgovarajuća mjerenja i izračune te savjetuje kako učinkovito smanjiti potrošnju energije i vode, a time i troškove. Osim stručnih savjeta, korisnici dobivaju i paket jednostavnih proizvoda za uštedu energije uz čiju primjenu se godišnji troškovi energije mogu smanjiti za oko 100,00 EUR. Kao najveću dodanu vrijednost posjete energetske savjetnice, ističemo kako savjetnik pomaže pri prijavi za različite javne natječaje putem kojih energetski siromašni građani mogu dobiti bespovratna sredstva za ulaganje u energetske učinkovitost njihovog doma.

U Hrvatskoj je 2020. godine bio objavljen Javni poziv za financiranje energetske obnove obiteljskih kuća za ranjive skupine građana u opasnosti od energetske siromaštva. Ukupna raspoloživa sredstva po Pozivu nisu bila utrošena zbog malog broja zaprimljenih zahtjeva, iako je stopa sufinanciranja iznosila 100 %. Zaključujemo da ovakav ishod proizlazi iz nedovoljne informiranosti energetski siromašnih građana, posebno građana starije dobi, manjka zainteresiranosti te nedostatka informatičke pismenosti.

Prema rezultatima provedenog istraživanja, zaključujemo da na hrvatskoj strani postoji nedostatak stručne podrške za građane u riziku od energetske siromaštva. Smatramo da bi se po

modelu Slovenske mreže ENSVET, koja uključuje kvalificirane energetske savjetnike, značajno olakšalo pristupanje javnim pozivima namijenjenim ovoj skupini građana. Uvođenjem sličnog savjetodavnog sustava, mogla bi se postići veća iskorištenost dostupnih financijskih sredstava, čime bi se doprinijelo smanjenju energetske siromaštva i povećanju energetske učinkovitosti u kućanstvima.

Vlada Republike Hrvatske na šestomjesečnoj razini donosi paket mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena. Prioriteti paketa su zadržavanje niske cijene energije, zaštita od inflacije i zaštita najranjivijih. U usporedbi s Hrvatskom, Slovenija također poduzima korake za ublažavanje posljedica energetske krize, ali s različitim pristupima i mjerama. Smatramo da Slovenija po uzoru na Hrvatsku može proširiti svoje pakete pomoći i na taj način smanjiti posljedice energetske krize i zaštititi građane u riziku od energetske siromaštva.

7.3.2. Mogućnosti prijenosa instrumenata na regionalnoj i lokalnoj razini

Provedenom analizom instrumenata na regionalnoj i lokalnoj razini uočili smo da u sve četiri regije instrumenti imaju slične ciljeve i opseg.

U Sloveniji smo identificirali instrumente za obrazovanje i osvješćivanje te za aktivno promicanje priključenja na plinovodnu mrežu u regiji Pomurje, kao i instrument socijalnih kredita u regiji Podravje, koje nismo uočili u hrvatskim regijama. Ovi instrumenti predstavljaju primjere dobre prakse te bi hrvatske županije po primjeru slovenskih regija mogle usvojiti ovakve instrumente te na taj način poticati energetske učinkovitost domova te ublažiti rizike od energetske siromaštva svojih građana.

U Hrvatskoj su identificirani instrumenti sufinanciranja troškova izrade projektne dokumentacije za energetske obnovu obiteljskih kuća u Varaždinskoj županiji te poticaji za izradu toplinske fasade i sufinanciranje solarnih elektrana na području Međimurske županije. Ovi instrumenti također predstavljaju primjere dobre prakse, budući da ih je moguće kombinirati sa javnim pozivima za obnovljive izvore energije i energetske obnovu obiteljskih kuća i višestambenih zgrada koji se financiraju i provode na nacionalnoj razini. Po uzoru na Međimursku i Varaždinsku županiju, slične instrumente mogle bi usvojiti i slovenske regije.

Građani u Međimurskoj i Varaždinskoj županiji mogu kombinirati različite izvore sufinanciranja ugradnje obnovljivih izvora energije ili energetske obnove. Ovisno o pojedinom javnom pozivu i njegovim pravilima, moguće je ostvariti sufinanciranje od Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, županijsko sufinanciranje i gradsko ili općinsko sufinanciranje. Pri korištenju više izvora sufinanciranja potrebno je paziti da ne dođe do dvostrukog financiranja, te da se ne narušavaju pravila nijednog od kombiniranih poziva.

8. Zaključak

Provedena komparativna analiza instrumenata borbe protiv energetske siromaštva na regionalnoj, nacionalnoj i EU razini ukazala je da postoje značajne sličnosti, ali i specifične razlike u pristupima Hrvatske i Slovenije u definiranju, financiranju i provedbi instrumenata u borbi protiv energetske siromaštva.

Na nacionalnoj razini obje države provode više instrumenata za zaštitu ranjivih skupina, uključujući socijalne naknade, subvencioniranje troškova energije te pozive fondova za energetske obnovu kućanstava i višestambenih zgrada. Uočena je potreba za usvajanjem savjetodavne mreže u Hrvatskoj po uzoru na slovensku mrežu ENSVET, koja omogućuje građanima pristup stručnim informacijama i olakšava pristupanje dostupnim financijskim poticajima.

Na regionalnoj i lokalnoj razini identificirani su instrumenti koji mogu poslužiti kao modeli za prijenos dobre prakse. U Sloveniji postoje programi obrazovanja i osvješćivanja, socijalnih kredita i poticanja priključenja na plinovodnu mrežu, dok u Hrvatskoj imamo primjere uspješnih regionalnih instrumenata sufinanciranja projektne dokumentacije za energetske obnovu, lokalnih poticaja za izradu toplinske fasade te sufinanciranja solarnih elektrana na lokalnoj i regionalnoj razini.

EU instrumenti čine ključnu ulogu u financiranju mjera za smanjenje energetske siromaštva. Međutim, potrebno je jačati administrativne kapacitete na nacionalnim i regionalnim razinama kako bi se osigurala učinkovita apsorpcija dostupnih sredstava te povećalo regionalno i lokalno sufinanciranje.

Zaključno, analiza ukazuje na važnost integriranog pristupa koji uključuje financijske potpore, savjetodavne usluge i infrastrukturna poboljšanja. Mogućnosti prijenosa instrumenata između Hrvatske i Slovenije predstavljaju priliku za optimizaciju politika te osnaživanje mjera za smanjenje energetske siromaštva u prekograničnom području.

9. Prilozi

D.2.1.3 Prilog 1_Komparativna analiza instrumenata je u zasebnom dokumentu, koji je priložen ovom dokumentu.

1. Uvod

Cilj dokumenta je na analitični način predstaviti pregled regionalnih in nacionalnih instrumentov na čezmejnem območju Slovenija-Hrvaška in instrumentov EU za zmanjševanje energetske revščine ter opozoriti na podobnosti in razlike med posameznimi instrumenti. Namen dokumenta je pripraviti dobra izhodišča za načrtovano izdelavo Akcijskega načrta za preprečevanje in zmanjševanje energetske revščine s priporočili za odločevalce.

Analiza instrumentov energetske revščine na čezmejnem območju zahteva temeljito razumevanje kompleksnih interakcij med energetske sektorjem, socialnim varstvom in drugimi področji. Energetska revščina je družbeni problem, ki zahteva multidisciplinarni pristop za popolno razumevanje in rešitev. Na čezmejnem območju Slovenija-Hrvaška, tako kot v mnogih državah v procesu energetske tranzicije, problem energetske revščine ustvarja resne izzive za gospodinjstva z nižjimi dohodki.

Instrumenti politik so konkretna orodja, mehanizmi in ukrepi, ki se uporabljajo za izvajanje in doseganje ciljev, opredeljenih v politikah. So praktična sredstva, s katerimi se politike implementirajo v praksi.

Primeri dobrih praks v boju proti energetske revščini so programi subvencioniranja stroškov energije za socialno ranljive skupine, kot so programi različnih evropskih držav. V teh programih država ali lokalna uprava zagotavlja finančno pomoč za kritje dela stroškov energije. Poleg tega obstajajo tudi pobude za izboljšanje energetske učinkovitosti v domovih, kot so energetska obnova, posodobitev ogrevalnih sistemov in uvajanjem obnovljivih virov energije. Razpoložljivi instrumenti reševanja energetske revščine pogosto vključujejo energetske subvencije, programe energetske učinkovitosti in neposredno finančno pomoč, saj energetske revni posamezniki pogosto živijo v energetske neučinkovitih domovih, kar vodi do izgub energije in povečane porabe. Stroški energije pogosto predstavljajo velik delež proračuna gospodinjstva, kar vodi do kompromisov med stroški energije in osnovnimi življenjskimi potrebami, kot sta hrana in zdravstvena nega. Takšno stanje vpliva na kakovost življenja.

Analiza obstoječih instrumentov je ključna za prepoznavanje prihodnjih potreb v boju proti energetske revščini. Analiza bi dvignila zavest o potrebi integriranega pristopa definiranja problema in oblikovanja prihodnjih instrumentov, ki bi učinkovito reševali to kompleksno problematiko.

2. Pojem energetske revščine

Eden glavnih problemov, s katerim se soočajo strokovnjaki, ki se ukvarjajo s problematiko energetske revščine je, da na ravni Evropske unije ne obstaja enotna definicija energetske revščine. Večina držav članic še vedno nima jasne definicije pojma energetske revščine.

Energetska revščina ni samo vprašanje pomanjkanja dostopa do energije, ampak kompleksen problem, ki izhaja iz socialnih in ekonomskih dejavnikov. Je stanje, v katerem gospodinjstva ne morejo zadovoljiti osnovnih potreb po energiji zaradi nizkih dohodkov ali visokih stroškov energije glede na razpoložljive dohodke. To je problem, ki prizadene najbolj ranljive družbene skupine ter ustvarja družbene neenakosti. Slabe bivalne razmere, zdravstvene težave in zmanjšana kakovost življenja prizadetih posameznikov in družin so lahko vzroki za energetske revščine kot tudi posledica življenja v energetske revščini.

Po podatkih Državnega statističnega urada o kazalnikih revščine in socialne izključenosti v letu 2023⁸⁹ je stopnja tveganja revščine na Hrvaškem znašala 19,3 %, medtem ko 20,7 % ljudi živi v tveganju revščine ali socialne izključenosti oziroma je hudo prikrajšanih. Iz zgornje statistike je razvidno, da so najranljivejši starejši in ženske, ki živijo v enočlanskih gospodinjstvih oziroma brezposelni in osebe, ki živijo v enostarševskih družinah.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bila leta 2023 stopnja tveganja revščine v Sloveniji enaka kot v letu 2022. Energetsko revnih gospodinjstev je bilo približno 7 %. Nekatere skupine prebivalstva so bolj izpostavljene energetske revščini, predvsem enočlanska gospodinjstva, starejši (nad 65 let) ter enostarševske družine.

V primerjavi z letom 2022 se je v letu 2023 spremenil odstotek v vzrokih za energetske revščine. Po statističnih podatkih se je zmanjšal delež gospodinjstev, ki bi zamujali z plačili stanovanjskih stroškov. Po drugi strani pa so se povečali deleži gospodinjstev, ki so pod pragom energetske revščine, delež gospodinjstev, ki niso finančno zmožni zagotoviti primerne ogrevanja, ter delež gospodinjstev, ki so živeli v neustreznih bivalnih razmerah.

Na Hrvaškem je 07.03.2025 Vlada Republike Hrvaške je objavila Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o energetske učinkovitosti⁹⁰. Skladno s spremembah in dopolnitvah Zakona energetska revščina pomeni, da gospodinjstvo nima dostopa do osnovnih energetske storitev, ki zagotavljajo osnovno raven in dostojen življenjski ter zdravstveni standard. To vključuje ustrezno ogrevanje, toplo vodo, hlajenje, razsvetljava in energijo za napajanje gospodinjstevskih naprav v okviru ustreznega nacionalnega konteksta, obstoječih nacionalnih socialnih politik in drugih relevantnih nacionalnih politik. Energetska revščina je posledica kombinacije dejavnikov, med katerimi so cenovna nedostopnost, nezadosten razpoložljiv dohodek, visoki izdatki za energijo, slabe energetske lastnosti stavb in nizka energetska učinkovitost domov.

Definiranje energetske revščine je zahtevno zaradi težav pri merjenju, ki vključujejo zasebnost gospodinjstva, sezonske in geografske razlike ter kulturno občutljivost. Dodaten izziv je postavljanje ustreznih standardov za energetske storitve, kar je delno posledica kulturnih razlik. Na primer, isto gospodinjstvo je lahko v enem geografskem območju obravnavano kot ustrezno ogrevano ali osvetljeno, medtem ko bi bilo v drugih območjih z enakimi pogoji morda

⁸⁹Kazalniki revščine in socialne izključenosti v letu 2023, <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/77038>

⁹⁰ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o energetske učinkovitosti (NN 40/2025), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_03_40_544.html

obravnavano kot nezadostno. Čeprav se na splošno sprejema, da energetska revščina pomeni pomanjkanje ustreznih energetskih storitev, je to opredelitev težko spremeniti v merljivo vrednost. Nezmožnost kvantifikacije energetske revščine na enoten način predstavlja veliko oviro v boji proti temu problemu.

Vsak pristop identificira energetske revne državljane na različne načine. Različno razumevanje tega, kdo so energetske revni, vodi v različne politične odločitve in tudi politike. Pri energetske revščini poleg stopnje energetske učinkovitosti gospodinjstev in količine porabljene energije pomembno vlogo igrajo tudi socialni, ekonomski in geografski dejavniki. Kljub temu na Hrvaškem še vedno ni nacionalnega dogovora o minimalnih energetskih potrebah gospodinjstev.

V Sloveniji⁹¹ je Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo na svoji spletni strani dne 13. 10. 2022 objavil novico o izdani **Uredbi o merilih za opredelitev in ocenjevanje števila energetske revnih gospodinjstev**⁹². Uredba je bila izdana na podlagi Zakona o oskrbi z električno energijo ki določa merila za opredelitev in ocenjevanje števila energetske revnih gospodinjstev. Namen uredbe je prispevati k kvalitetnejšemu načrtovanju in izvajanju energetske in socialne politike na področju energetske revščine in s tem pravičnejšemu prehodu Slovenije v nizkoogljično družbo in trajnostno gospodarstvo. Uredba je objavljena v Uradnem listu RS, št. 132/2022.

Gospodinjstva bodo v potencialnih razpisnih dokumentacijah kot energetske revna opredeljena s pomočjo podrobnejših dokazil, kot so:

- materialna ogroženost z odločbo o denarni socialni pomoči, odločbo o varstvenem dodatku ali drugim dokazilom, s katerim se izkazuje, da je dohodek nižji od praga tveganja revščine;
- nizka energijska učinkovitost prostorov gospodinjstev z energetske izkaznico ali drugim strokovnim dokumentom, ki neodvisno dokazuje energijsko učinkovitost bivanjskih prostorov, ali z izjavo energetskega svetovalca, da je stanovanje nizko energetske učinkovito;
- neustreznost bivanjskih razmer s fotografijo in izjavo gospodinjstva;
- velik delež izdatkov za energijo glede na razpoložljivi dohodek gospodinjstva z listinami, ki izkazujejo finančno mesečno stanje gospodinjstva.

Po navedeni uredbi je energetske revščina stanje, v katerem gospodinjstvo, katerega dohodki so pod pragom tveganja revščine in zaradi neustreznih življenjskih razmer ali nezmožnosti zadovoljitve teh potreb po dostopni ceni ali zaradi nizke energetske učinkovitost bivalnih prostorov. Osnovne energetske potrebe vključujejo stroške ogrevanja, pripravo sanitarne vode, hlajenja, kuhanja in razsvetljave. Energetske revščina je tudi stanje, v katerem se nahaja gospodinjstvo, katerega stroški rabe energije predstavljajo velik delež izdatkov glede na razpoložljive prihodke.

Čeprav so na ravni Slovenije opredeljeni kriteriji za ugotavljanje energetske revščine v Uredbi o merilih za opredelitev in ocenjevanje števila energetske revnih gospodinjstev⁹³, v čezmejnem prostoru in na Hrvaškem takšna merila niso opredeljena, zato bodo primeri obstoječih

⁹¹ Energetske revščina, <https://www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/energetska-revscina/>

⁹² Uredba o merilih za opredelitev in ocenjevanje števila energetske revnih gospodinjstev (Uradni list RS, št. 132/22), <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=URED8648>

⁹³

instrumentov in ukrepov, ki se izvajajo v Sloveniji, ter izkušnje slovenskih partnerjev ključni za razvoj edinstvenega čezmejnega pristopa k prepoznavanju in pomoči gospodinjstev, ki živijo v energetske revščini.

Veliko dela bo potrebno tudi za razvoj mednarodnega okvira za merjenje energetske revščine in vzpostavitev sistema zbiranja podatkov, ki bi omogočal redno poročanje o tem problemu.

3. Instrumenti Evropske unije v boju z energetske revščino

Evropska unija je sprejela niz ukrepov v boju proti energetske revščini ter zaščititi ranljivih potrošnikov. Medtem ko države članice sledijo svojim pristopom reševanja tega vprašanja, je Evropska komisija v zadnjih letih posvetila večjo pozornost energetske revščini v kontekstu energetske učinkovitosti, dekarbonizacije in politik prehoda na čisto energijo. Nedavna energetska kriza in naraščajoči računi za energijo so usmerili odločevalce politik, da se ponovno osredotočijo na energetske revščino in sprejmejo odločitve, ki bodo izboljšale življenja ranljivih državljanov.

Kljub številnim smernicam in pobudam na ravni Evropske unije še vedno ni celovitega operativnega načrta za boj proti energetske revščini, po drugi strani pa so nekatere države sprejele akcijske načrte za boj proti energetske revščini, kot npr. Irska⁹⁴ in Slovenija⁹⁵, Hrvaška pa je leta 2021 sprejela omejen program boja proti energetske revščini⁹⁶. Ta tema zahteva natančno študijo političnih strategij in zakonodajnih okvirov, ki se uporabljajo, da bi identificirali najučinkovitejše pristope k reševanju tega zahtevnega problema na različnih ravneh. Za namene tega projekta pa bo analiza izvedena na treh osnovnih ravneh (Evropska unija, nacionalna raven, regionalna/lokalna raven).

3.1. Programi

Evropska unija razvija vrsto programov, ki na različne načine obravnavajo problem energetske revščine. Programi podpirajo večjo energetske učinkovitost in rabo obnovljivih virov energije, spodbujajo zeleni prehod, znižujejo stroške energije, zagotavljajo dostop do energije vsem državljanom, še posebej najbolj ranljivim skupinam in ustvarjajo boljše življenjske pogoje za državljane Evrope.

3.1.1. Mehanizem za okrevanje in odpornost

Mehanizem za okrevanje in odpornost⁹⁷ (RRF) je začasni instrument in ključni del načrta NextGenerationEU, katerega namen je Evropski uniji omogočiti, da izide iz krize močnejša in odpornejša. RRF je pomembno orodje za reševanje energetske revščine s spodbujanjem zelenega prehoda. Med pomembnejšimi ukrepi so povečanje energetske učinkovitosti, spodbujanje rabe obnovljivih virov energije ter zagotavljanje neposredne podpore ranljivim skupinam, s čimer se prispeva k zmanjšanju energetske revščine v EU.

Komisija preko tega instrumenta zbira sredstva z zadolževanjem na kapitalskih trgih, da bi podprla države članice pri izvajanju reform in naložb, ki so:

⁹⁴Akcijski načrt za energetske revščino, 2022, <https://www.gov.ie/en/publication/159cb-energy-poverty-action-plan/>

⁹⁵Akcijski načrt za zmanjševanje energetske revščine za triletno obdobje, 2023, <https://www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/energetska-revscina/akcijski-nacrt-za-zmanjsavanje-energetske-revscine/>

⁹⁶Program za boj proti energetske revščini na območjih prejemnikov pomoči in območjih posebne državne skrbi, 2021, https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/EnergetskaUcinkovitost/Program_suzbijanja_energetskog_siromastva_do_2025.pdf

⁹⁷Sklad za okrevanje in odpornost, https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_hr

- usklajene s prioritetami Evropske unije – ustvarjanje bolj trajnostnih in odpornih gospodarstev ter družb, pripravljenih na zeleni in digitalni prehod,
- usmerjene k reševanju težav, opredeljenih v priporočilih za države članice v okviru evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih in socialnih politik.

Skupni finančni okvir mehanizma za okrevanje in odpornost je sredi oktobra 2024 znašal 650 milijard EUR. Od tega je 359 milijard EUR nepovratnih sredstev in 291 milijard EUR posojil.

3.1.2. REPowerEU

Mehanizem za okrevanje in odpornost igra ključno vlogo tudi v načrtu REPowerEU⁹⁸, odgovoru Evropske komisije na socialno-ekonomske izzive in motnje na svetovnem energetske trgu, ki jih je povzročila ruska invazija na Ukrajino. S tem načrtom se dodatno krepijo ukrepi energetske varnosti in trajnosti, saj pomaga Evropski uniji::

- varčevati z energijo,
- diverzificirati vire energije in
- proizvajati čisto energijo.

Komisija je mobilizirala skoraj 300 milijard evrov za financiranje načrta REPowerEU, katerega večina sredstev prihaja iz Mehanizma za okrevanje in odpornost.

3.1.3. Obzorje (Horizon)

Obzorje Evropa⁹⁹ je glavni program EU, ki financira raziskave in inovacije. V skladu z odločitvijo, sprejeto v okviru srednjeročne revizije Večletnega finančnega okvira, znaša okvirni znesek financiranja tega programa v obdobju 2021–2027 93,5 milijarde evrov. Program je namenjen boju proti podnebnim spremembam, doseganju ciljev trajnostnega razvoja ZN ter izboljšanju konkurenčnosti in gospodarske rasti EU.

Program Obzorje prispeva k zmanjšanju energetske revščine s podpiranjem inovacij na področju energetske učinkovitosti, razvojem obnovljivih virov energije, podpiranjem pobud, ki raziskujejo, kako je lahko energetski prehod vključujoč za vse državljane, ter izmenjavo izkušenj in dobrih praks med državami EU.

Projekti po vsej Evropi razvijajo inovativne rešitve za boj proti energetske revščini¹⁰⁰. Program Obzorje 2020 je preko svojih razpisov med 2014 – 2020 za energetske učinkovitost namenil okoli 29.000.000,00 EUR za 16 projektov, ki obravnavajo energetske revščine. Ti projekti so prispevali k izmenjavi dobrih praks med deležniki, krepitvi lokalnih skupnosti in opolnomočenju potrošnikov pri reševanju energetske revščine. Seznam s kratkim opisom teh projektov, izvedenih na Hrvaškem in/ali v Sloveniji, najdete v **Prilogi 1**.

⁹⁸REPowerEU, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en

⁹⁹Obzorje Evropa, https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

¹⁰⁰Energetska revščina, https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumers-and-prosumers/energy-poverty_en

3.1.4. InvestEU

Program InvestEU¹⁰¹ temelji na uspešnem modelu naložbenega načrta za Evropo, ki je med letoma 2015 in 2020 zbral več kot 500 milijard EUR. S ciljem sprožiti več kot 372 milijard EUR novih naložb med letoma 2021 in 2027 bo InvestEU spodbudil inovacije in ustvarjanje delovnih mest v Evropi, pri čemer bo 30 % teh naložb usmerjenih v podnebne cilje.

Program InvestEU¹⁰² zagotavlja Evropski uniji ključna dolgoročna finančna sredstva, združuje zasebne in javne naložbe ter podpora trajnostno okrevanje Evrope. Pomaga mobilizirati zasebne naložbe za doseganje ključnih prednostnih nalog politike EU, vključno z zelenim in digitalnim prehodom, inovacijami ter socialnimi naložbami in razvojem spretnosti, s čimer prispeva tudi k zmanjšanju energetske revščine. V okviru InvestEU je bil zagotovljen tudi poseben program pravičnega prehoda, ki naj bi pritegnil 10–15 milijard EUR naložb, predvsem iz zasebnega sektorja.

3.1.5. REACT EU

REACT-EU¹⁰³ (Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe) je eden ključnih programov v okviru novega instrumenta Next Generation EU s skupnim zneskom 50,6 milijarde EUR. Sredstva bodo namenjena projektom, ki krepijo zmogljivosti za okrevanje po krizi, povzročeni s pandemijo, ter naložbam, ki spodbujajo zeleno, digitalno in odporno obnovo gospodarstev.

Sredstva REACT-EU¹⁰⁴ so bistvena za preprečevanje neenakosti in zagotavljanje uravnoveženega procesa okrevanja. Državam članicam bodo omogočila, da se osredotočijo na krepitev odpornosti zdravstvenih sistemov, ponovno vzpostavitev trgov dela, podporo delavcem in podjetjem ter obravnavanje socialnih posledic krize.

Program REACT-EU s podporo zelenemu prehodu spodbuja energetske učinkovitost ter obnovljive vire energije, z različnimi socialnimi programi pa vpliva na boljše življenjske pogoje ranljivih skupin državljanov in tako prispeva k zmanjševanju energetske revščine.

3.1.6. LIFE – Prehod na čisto energijo

LIFE-ov podprogram Prehod na čisto energijo¹⁰⁵ s proračunom v višini skoraj 1 milijarde EUR za obdobje 2021–2027 je usmerjen na spodbujanje energetske učinkovitosti, na obnovljivih virih energije temelječega, podnebno nevtralnega in odpornega gospodarstva. Program zagotavlja finančno podporo koordinacijskim in podpornim dejavnostim po vsej Evropi, ki prinašajo visoko dodano vrednost na ravni EU. Cilj je odpraviti tržne ovire, ki zavirajo socio-ekonomski prehod k trajnostni energiji, pri čemer projekti pogosto vključujejo sodelovanje malih in srednje velikih podjetij, lokalnih in regionalnih javnih oblasti, neprofitnih organizacij ter aktivno vključenost potrošnikov.

¹⁰¹InvestEU, https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/investeu_en

¹⁰²Program InvestEU, https://investeu.europa.eu/investeu-programme_en

¹⁰³REACT-EU, https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/react-eu_en

¹⁰⁴REACT-EU, <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/react-eu>

¹⁰⁵Prehod čiste energije, https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/clean-energy-transition_en

Projekti v okviru podprograma so sofinancirani na petih ključnih področjih:

1. Razvoj nacionalnih, regionalnih in lokalnih politik, ki podpirajo prehod na čisto energijo.
2. Pospeševanje uporabe novih tehnologij, digitalizacije, inovativnih storitev in poslovnih modelov ter krepitev strokovnih znanj, potrebnih na trgu.
3. Privabljanje zasebnih naložb za projekte trajnostne energije.
4. Podpora razvoju investicijskih projektov na lokalni in regionalni ravni.
5. Opolnomočenje državljanov in njihovo aktivno vključevanje v prehod na čisto energijo.

Program LIFE vključuje tudi projekte, ki se osredotočajo na raziskovanje ukrepov zmanjševanja energetske revščine¹⁰⁶. Partnerji v teh projektih tesno sodelujejo z lokalnimi mrežami deležnikov in gospodinjstvi, ki jih energetska revščina prizadene, ter zagotavljajo praktične informacije in nasvete za izboljšanje energetske učinkovitosti ter prenovo stavb v ranljivih soseskah. V **Prilogi 2** so opisani projekti LIFE, namenjeni boju proti energetske revščini, ki se izvajajo na Hrvaškem in/ali v Sloveniji.

3.2. Skladi

Skladi Evropske unije finančno podpirajo projekte, ki povečujejo energetske učinkovitost in dostop do trajnostnih virov energije, znižujejo stroške energije ter izboljšujejo stanovanjske razmere državljanov, s čimer prispevajo k zmanjševanju energetske revščine.

3.2.1. Evropski sklad za regionalni razvoj

Evropski sklad za regionalni razvoj¹⁰⁷ (ESRR) je namenjen zmanjšanju gospodarskih, socialnih in teritorialnih razlik v Evropski uniji. Njegovo poslanstvo je odpraviti neravnovesja med regijami preko naložb, usmerjenih k zeleni, pametnejši, bolj povezani in socialni Evropi, ki je bližje svojim državljanom.

ESRR financira programe na podlagi skupne odgovornosti med Evropsko komisijo ter nacionalnimi in regionalnimi oblastmi držav članic. Izbor projektov za financiranje in vsakodnevno vodenje izvajajo uprave držav članic. Sklad bo za obdobje 2021-2027 vlagal v pobude, ki Evropi in njenim regijam omogočajo, da postanejo:

¹⁰⁶Energetska revščina, https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumers-and-prosumers/energy-poverty_en

¹⁰⁷Evropski sklad za regionalni razvoj, https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en

- Konkurenčnejše in pametnejše – s spodbujanjem inovacij, podporo malim in srednje velikim podjetjem, digitalizacijo in digitalno povezljivostjo.
- Bolj okolju prijazne in odporne – z nizkimi emisijami ogljika.
- Bolj povezane – z izboljšano mobilnostjo in prometno infrastrukturo.
- Bolj socialne – spodbujanje zaposlovanja, izobraževanja, razvoja veščin, socialne vključenosti in enakega dostopa do zdravstvene oskrbe, ob krepitevi kulture in trajnostnega turizma.
- Bližje državljanom – s podporo razvoju, ki ga vodi skupnost in trajnostnemu razvoju mest po vsej EU.

ESRR ima na voljo približno 226 milijard evrov, od tega 9 milijard evrov za evropsko teritorialno sodelovanje in 1,9 milijarde evrov za dodeljevanje sredstev najbolj oddaljenim in redko poseljenim regijam.

Evropsko teritorialno sodelovanje – Interreg

Interreg je ključni instrument Evropske unije za spodbujanje sodelovanja med regijami in državami. Nova generacija programov Interreg, znotraj in zunaj meja EU, bo še naprej razvijala skupne storitve in krepila solidarnost med udeleženci. Program zagotavlja financiranje projektov, ki vključujejo države članice, najbolj oddaljene regije, države kandidatke za članstvo EU in sosednje države.

V novem finančnem obdobju bo Interreg podpiral čezmejno mobilnost in projekte, osredotočene na varstvo okolja, službe za nujno pomoč, kvalificirana delovna mesta ter boljši dostop do javnih storitev, hkrati pa zagotavljal ugodnosti za prihodnje generacije v EU.

Glavni poudarek je na regijah, ki so v neugodnem položaju, s ciljem zmanjšanja gospodarskih in socialnih neenakosti preko medsebojnega sodelovanja in izmenjave dobrih praks med temi regijami. Poleg spodbujanja energetske učinkovitosti ter rabe obnovljivih virov energije v ranljivih skupinah, ter spodbujanja ustanavljanja energetske skupnosti, ki omogočajo dostop do trajnostne energije, bo program pomembno prispeval k zmanjšanju energetske revščine.

3.2.2. Kohezijski sklad

V skladu z Uredbo (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta¹⁰⁸ Kohezijski sklad zagotavlja finančno podporo državam članicam EU, katerih bruto nacionalni dohodek (BND) na prebivalca ne presega 90 % povprečja EU-27, z ciljem krepitev ekonomske, socialne in teritorialne kohezije znotraj Evropske unije.

Sklad podpira nacionalne in regionalne programe, namenjene:

¹⁰⁸Uredba (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1058>,

1. Varstvu okolja – vključno s projekti trajnostnega razvoja in energije, s posebnim poudarkom na obnovljivih virih energije.
2. Razvoj vseevropskih prometnih omrežij (TEN-T) – poudarek na prometni infrastrukturi.
3. Tehnična pomoč – za krepitev zmogljivosti izvajanja projektov.
4. Informacije, komunikacije in študije – ki podpirajo učinkovito upravljanje.

Kohezijski sklad financira v naslednjih državah članicah: Bolgariji, Češki, Estoniji, Grčiji, Hrvaški, Cipru, Latviji, Litvi, Madžarski, Malti, Poljski, Portugalski, Romuniji, Slovaški in Sloveniji.

Sklad deluje v okviru skupnega upravljanja med Evropsko komisijo ter nacionalnimi in regionalnimi oblastmi. Države članice prevzamejo odgovornost za izbiro, upravljanje in vsakodnevno izvajanje projektov. Zagotovijo sorazmerno porazdelitev naložb med področji varstva okolja in infrastrukture TEN-T ob upoštevanju posebnih naložbenih potreb in infrastrukturnih prednostnih nalog.

Cilj sklada je podpreti države članice z nižjim BND na prebivalca, da bi s tem zmanjšali ekonomske in socialne razlike ter istočasno spodbudili zeleni prehod. Ukrepi Kohezijskega sklada pomagajo zmanjšati stroške energije in energetske revščino, ampak pa krepijo odpornost skupnosti, jim zagotavljajo dostop do trajnostne energije in izboljšujejo njihove življenjske pogoje.

3.2.3. Evropski socialni sklad Plus

Evropski socialni sklad plus¹⁰⁹ (ESF+) je glavni instrument Evropske unije za vlaganje v ljudi in podporo izvajanju Evropskega stebra socialnih pravic¹¹⁰. S proračunom v višini 142,7 milijarde EUR za obdobje 2021–2027 ima ESS+ ključno vlogo pri izboljšanju zaposlovanja, socialne zaščite, izobraževanja in spretnosti, vključno s strukturnimi reformami. Pomemben je tudi za socio-ekonomsko okrevanje EU po pandemiji koronavirusa, ki je negativno vplivala na udeležbo na trgu dela, izobraževalne in zdravstvene sisteme ter povečala neenakosti.

V okviru kohezijske politike ESS+ še naprej podpira gospodarsko, teritorialno in socialno kohezijo v EU ter zmanjšuje razlike med državami članicami in regijami.

V novem programskem obdobju ESS+ združuje štiri prej ločene sklade:

- Evropski socialni sklad (ESS)
- Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim (FEAD)
- Pobuda za zaposlovanje mladih
- Evropski program za zaposlovanje in socialne inovacije (EaSI).

EU in svet se soočata z izzivi, kot so podnebne spremembe in naraščajoči stroški energije. ESS+ ima ključno vlogo pri zagotavljanju ciljno usmerjenega financiranja za najranljivejše skupine med prehodom na bolj trajnostne in čistejše tehnologije.

Glavni cilji ESS+ se odražajo v dvajsetih načelih Evropskega stebra socialnih pravic, katerih cilj je pravična, vključujoča in v prihodnost usmerjena Evropa. Po Akcijskem načrtu za implementacijo

¹⁰⁹Evropski socialni sklad Plus, <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/what-esf>

¹¹⁰Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o vzpostavitvi evropskega stebra socialnih pravic, COM/2017/0250, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A52017DC0250>

Evropskega stebra socialnih pravic¹¹¹ je eno od teh načel dostopnost osnovnih storitev, ki vključujejo dostop do stanovanj, katerega temelj delovanja je zmanjšanje energetske revščine in izboljšanje kakovosti stanovanj, s posebnim poudarkom na gospodinjstvih s srednjimi in nizkimi dohodki.

3.2.4. Sklad za pravičen prehod

Sklad za pravični prehod¹¹² je ključni instrument za zagotavljanje prilagojene podpore področjem, ki jih je prehod na podnebno nevtralnost najbolj prizadel. Izvaja se v okviru skupnega upravljanja kot del kohezijske politike. Sklad ima proračun v višini 17,5 milijarde EUR (v cenah iz leta 2018 oziroma 19,7 milijarde EUR v tekočih cenah), kar predstavlja novo finančno podporo zelenemu prehodu. Cilj sklada je zmanjšati negativne socialne in ekonomske posledice za delavce in skupnosti, odvisne od industrij, ki bodo ogrožene med prehodom.

Sklad blaži socialno-ekonomske posledice podnebnega prehoda z naslednjimi aktivnostmi:

- gospodarsko diverzifikacijo in obnova prizadetih območij,
- usposabljanjem in prekvalifikacijo delavcev ter
- transformacijo ogljično intenzivnih obratov.

Skupne investicije predvidene v okviru Sklada za pravični prehod dosegajo okrog 30 milijard EUR.

3.2.5. Sklad za inovacije

Sklad za inovacije¹¹³ je eden največjih programov financiranja implementacije inovativnih tehnologij z nizkimi ali neto ničelnimi emisijami ogljika. Sklad podpira inovacije v vseh državah članicah Evropskega gospodarskega prostora (EGP) in je ključni instrument industrijskega načrta v okviru zelenega dogovora.

Sredstva Inovacijskega sklada prihajajo iz prihodkov, ustvarjenih z dražbami emisijskih enot v okviru Sistema trgovanja z emisijami EU (EU ETS). Ocenjuje se, da bo sklad do leta 2030 razpolagal s približno 40 milijardami EUR. Glavni cilj je spodbujati naložbe v čisto energijo in razvoj tehnologij, ki lahko pomagajo pri dekarbonizaciji evropske industrije, hkrati pa krepijo njeno konkurenčnost. Financiranje se dodeljuje prek rednih pozivov za predloge in prek tekmovalnih dražb.

Čeprav Sklad za inovacije primarno podpira EU pri doseganju ciljev zmanjšanja emisij ogljika, številne njegove pobude prav tako zmanjšujejo stroške energije za končne uporabnike in izboljšujejo dostop do energetske učinkovitosti za gospodinjstva in skupnosti z nizkimi dohodki

¹¹¹Akcijski načrt za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic, <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/hr/>

¹¹²Sklad za pravični prehod, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_en

¹¹³Sklad za inovacije, https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/innovation-fund_en

3.2.6. Sklad za modernizacijo

Sklad za modernizacijo¹¹⁴ podpira posodobitev energetskega sistema in izboljšanje energetske učinkovitosti v 13 državah članicah EU z nižjimi dohodki, vključno s Hrvaško in Slovenijo. Ustanovljen je bil leta 2018 in pokriva obdobje od 2021 do 2030. Cilj sklada je pomagati državam pri doseganju podnebnih ciljev in izpolnjevanju zahtev Evropskega zelenega dogovora s podpiranjem naložb v:

- obnovljive vire energije,
- energetska učinkovitost,
- shranjevanje energije in posodobitev energetskega omrežja,
- pomoč gospodinjstvom z nižjimi dohodki v boju proti energetske revščini,
- pravičen prehod v regijah, odvisnih od ogljika.

Sklad za modernizacijo se financira s prihodki od dražb emisijskih enot znotraj sistema trgovanja z emisijami EU (EU ETS).

3.2.7. Evropski sklad za energetska učinkovitost

Evropski sklad za energetska učinkovitost¹¹⁵ (EEEF) podpira podnebne cilje Evropske unije, spodbuja trajnostni energetski trg in krepi varstvo podnebja s pristopom sodelovanja. Sklad prispeva k blaženju podnebnih sprememb ter združuje zasebni in javni kapital za naložbe, povezane s podnebjem. EEEF vlaga v mesta, regije in skupnosti v državah članicah EU, financira tehnologije na področju energetske učinkovitosti, obnovljivih virov energije in čistega urbanega prometa, kar vpliva na zmanjšanje porabe energije in s tem stroškov gospodinjstev ter jim pomaga pri reševanju energetske revščine. Cilji sklada so:

- Prispevati k blaženju podnebnih sprememb in prehodu na prožno, energetska učinkovito in zeleno infrastrukturo – prispevati k izboljšanju energetske učinkovitosti in spodbujanju rabe obnovljivih virov energije. Vsi projekti morajo doseči vsaj 30% letni prihranek primarne energije ali zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v primerjavi z osnovno vrednostjo.
- Doseganje okoljske in ekonomske trajnosti za sklad – prizadeva si doseči okoljske cilje z zagotavljanjem financiranja za projekte energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije.
- Vzpostavljati javno-zasebni partnerstev za financiranje podnebnih ukrepov – prizadeva si pritegniti dodaten kapital za financiranje blažitve podnebnih sprememb.

3.2.8. Socialni sklad za podnebno politiko

Novoustanovljeni Socialni sklad za podnebje¹¹⁶ bo mobiliziral 65 milijard EUR iz proračuna EU, z več kot 86 milijardami EUR za podporo najbolj ranljivim državljanom in malim podjetjem med zelenim prehodom. Cilj sklada je zmanjšati neenakosti, boj proti energetske revščini ter krepiti

¹¹⁴Sklad za modernizacijo, https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/modernisation-fund_en

¹¹⁵Evropski sklad za energetska učinkovitost, <https://www.eeef.lu/objective-of-the-fund.html>

¹¹⁶Izvajanje Evropskega zelenega dogovora, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_hr

konkurenčnosti evropskih podjetij, zagotavljanje priložnosti za vse, da nihče ne bo več zapostavljen.

Sklad je del paketa Pripravljeni na 55 % ter zasnovan kot instrument, ki ga bodo države članice uporabljale za:

- podpora ukrepom in naložbam za zmanjšanje emisij v sektorju cestnega prometa in stavb, pri čem se bodo zmanjšali stroški za ranljiva gospodinjstva, mikropodjetja in uporabnike prevoznih storitev;
- financiranje začasne neposredne pomoči za ranljiva gospodinjstva in uporabnike prevoza.

V skladu z Uredbo (EU) 2023/955 Evropskega parlamenta in Sveta¹¹⁷ bo sklad podpiral tri glavne skupine:

1. Ranljiva gospodinjstva – vključujoč energetske revna gospodinjstva z nizkimi ali zmerno nizkimi dohodki, ki nimajo sredstev za obnovo svojih stavb.
2. Ranljiva mikropodjetja – tista, ki ne morejo financirati obnove stavb, kupiti vozil z nizkimi ali ničelnimi emisijami ali prehoda na trajnostne načine prevoza, kot je javni prevoz.
3. Ranljivi uporabniki prevoza – posamezniki in gospodinjstva, ki jih prizadene prevozna revščina, vključno s tistimi z nizkimi ali zmerno nizkimi dohodki, ki nimajo sredstev za nakup vozil z nizkimi emisijami ali za prehod na trajnostne oblike prevoza.

Za implementacijo Sklada je v obdobju od 1. januarja 2026 do 31. decembra 2032 predviden znesek 65 milijard EUR.

3.3. Pobude

Pobude Evropske unije so namenjene tehnični, finančni in politični podpori pri pripravi in zagotavljanju finančnih sredstev za energetske obnove ali konkretne ukrepe za zmanjšanje energetske revščine na lokalni ravni.

3.3.1. EPAH –Svetovalno središče za energetske revščine

Svetovalno vozlišče za energetske revščine¹¹⁸ je pobuda Evropske unije, ki jo na zahtevo Evropskega parlamenta vodi Evropska komisija. EPAH deluje kot sodelovalna mreža deležnikov z ciljem zmanjšanja energetske revščine in pospeševanja pravičnega energetskega prehoda na lokalni ravni po vsej Evropi.

Poslanstvo EPAH je postati center strokovnega znanja na področju energetske revščine v Evropi, namenjen lokalnim oblastem in vsem deležnikom, ki jih zanima delovanje na tem področju. Omogoča konkretne korake v boju proti energetske revščini v Evropi, preko zagotavljanja neposredne podpore, organiziranjem spletnega usposabljanja, izmenjavo rezultatov raziskav in gradnjo mreže sodelovanja.

¹¹⁷Uredba (EU) 2023/955 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o ustanovitvi Socialnega sklada za podnebne ukrepe in spremembi Uredbe (EU) 2021/1060, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0955>

¹¹⁸Svetovalno središče za energetske revščine, <https://energy-poverty.ec.europa.eu/about>

EPAH je nadgradnja prejšnjega Evropskega observatorija za energetske revščine (EPOV), osredotočena na praktične ukrepe, ki omogočajo sodelovanje in izmenjavo znanj, posebej za lokalne in regionalne oblasti, ki razvijajo in implementirajo ukrepe zmanjševanja energetske revščine, s končnim ciljem doseči pravičen in vključujoč energetski prehod.

3.3.2. ELENA - Evropski instrument za lokalno energetske podpora

ELENA¹¹⁹ (European Local Energy Assistance) zagotavlja tehnično podporo projektom, ki se osredotočajo na energetske učinkovitost, obnovljive vire energije in inovativen mestni promet, s poudarkom na stavbah in trajnostni mobilnosti. Pobuda, ki jo skupaj izvajata Evropska investicijska banka (EIB) in Evropska komisija, je del programa InvestEU.

Sklad ELENA upravlja ekipa strokovnjakov s področja energetike in prometa, vključno z izkušenimi inženirji in ekonomisti. Od ustanovitve leta 2009 je ELENA dodelila več kot 296.000.000,00 EUR podpore EU, kar je omogočilo mobilizacijo ocenjenih naložb v višini približno 9,5 milijarde EUR do konca leta 2023.

Glavna področja delovanja ELENA vključujejo¹²⁰:

1. Energetske učinkovitost – podpora projektom, ki povečujejo učinkovitost stavb in rabo obnovljivih virov energije.
2. Trajnostni promet – razvoj inovativnih in ekoloških rešitev v urbanih območjih.
3. Stanovanjski sektor in stavbe – izboljšanje energetske učinkovitosti stanovanjskih stavb.

Osebe EIB podpira prosilce skozi celoten proces, od priprave do odobritve s strani Evropske komisije. Učinkovitost projektov ELENA se meri z razmerjem med skupnimi vlaganji in odobrenimi nepovratnimi sredstvi.

Ta tehnična podpora je nujna za razvoj trajnostnih naložbenih programov, ki prispevajo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, energetskemu prehodu in izboljšanju kakovosti življenja, tudi za najbolj ranljive skupine državljanov.

¹¹⁹ELENA – Evropska lokalna energetska pomoč, <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>

¹²⁰Tehnična pomoč ELENA: Dodelitev podpore za pripravo trajnostnih naložb, https://www.eib.org/attachments/lucalli/20240007_elena_technical_assistance_en.pdf

4. Nacionalni instrumenti v boju z energetske revščino v Republiki Sloveniji

Na področju zmanjševanja energetske revščine sta skladno z NEPN v akcijskem načrtu zastavljena **dva dolgoročna cilja za leto 2030**¹²¹:

- krovni cilj na področju energetske revščine do leta 2030 je zmanjšanje deleža energetske revnih gospodinjstev do vrednosti med 3,8 % in 4,6 %. drugi cilj na področju energetske revščine do leta 2030 je najmanj 3.500 izvedenih naložb na področju učinkovite rabe energije (URE) in izrabe obnovljivih virov (OVE) pri energetske revnih gospodinjstvih (nadgradnja programa ZERO500).

Za zmanjševanje energetske revščine so zastavljeni tudi **kratkoročni cilji do leta 2026**, ki se navezujejo na dodeljevanje spodbud energetske revnim v povečanem obsegu.

Glavni cilj v obdobju 2024–2026 je vzpostavitev delovanja **sheme za zmanjševanje energetske revščine**, ki predstavlja ključni sklop ukrepov, ki se izvajajo sočasno in se medsebojno podpirajo, saj lahko na sistemski ravni le tako dolgoročno zagotovijo celosten pristop k zmanjševanju energetske revščine. Shema temelji na že obstoječih ukrepih (npr. program ZERO500, projekt ZERO itd.) in dosedanjih izkušnjah, ki se bodo z nadgradnjo izvajali v povečanem obsegu. V shemo so vključeni naslednji ukrepi:

- investicijske spodbude za ukrepe URE in OVE za energetske revne, ki je osrednji finančni ukrep za zmanjševanje energetske revščine;
- energetske svetovanje za energetske revne, kjer gre za celostno podporo tej ciljni skupini pri izvedbi ukrepov URE in OVE;
- informiranje energetske revnih preko akterjev v neformalni mreži za informiranje in ozaveščanje na regionalni ravni;
- projektna pisarna z regionalnimi svetovalnimi točkami za energetske revščino, ki zagotavlja celostno multidisciplinarno pomoč (tehnična, socialna in osebna pomoč) za energetske revne na enem mestu.

Shemo dopolnjujejo še:

- ostali finančni ukrepi (sodelovanje v energetske skupnostih, denarna pomoč Centra za socialno delo pri ukrepih URE in OVE),
- ostali nefinančni ukrepi (dopolnitev pravne podlage, spremljanje izvajanja in posodobitev akcijskega načrta, vključevanje energetske revščine v lokalne energetske koncepte, energetske opismenjevanje energetske revnih),
- ukrepi za blaženje energetske revščine (denarna pomoč Centra za socialno delo pri plačilu stroškov energije, dodatek za blaženje energetske revščine, draginjski dodatek).

Financiranje ukrepov iz akcijskega načrta

Za izvajanje akcijskega načrta je za obdobje 2024–2026 predvideno 33,8 milijonov evrov sredstev, od tega:

- 27,0 milijonov evrov za investicijske ukrepe URE in rabe OVE

¹²¹ Akcijski načrt za zmanjševanje energetske revščine, <https://www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/energetska-revscina/akcijski-nacrt-za-zmanjsevanje-energetske-revscine/>

- 5,0 milijonov evrov za vključevanje energetske revnih v energetske skupnosti in
- 1,8 milijonov evrov za delovanje projektne pisarne z regionalnimi svetovalnimi točkami ter neformalno mrežo za informiranje in ozaveščanje.

S sredstvi se bo pokrivalo stroške za:

- nadaljevanje obstoječih investicijskih spodbud za izvedbo ukrepov,
- pilotno faze nove sheme za zmanjševanje energetske revščine,
- vzpostavitev polnega delovanja sheme za obdobje po letu 2026,
- drugih ukrepov iz akcijskega načrta.

V obdobju do konca leta 2026 sta glavna vira sredstev **Sklad za podnebne spremembe** (okrog 24 milijonov evrov) in **Evropski sklad za regionalni razvoj** (okrog 15 milijonov evrov).

Podporne organizacije:

Eko sklad

Eko sklad, javni sklad, je bil ustanovljen leta 1993 z namenom spodbujanja okoljskih naložb. Prvotno imenovan Ekološko razvojni sklad Republike Slovenije se je v vmesnem času večkrat preoblikoval. Od leta 2008 se imenuje Eko sklad, Slovenski okoljski javni sklad in zagotavlja finančne podpore za okoljske projekte, hkrati pa spodbuja trajnostni razvoj skladno z nacionalnim programom varstva okolja, nacionalnim energetskega programom, skupno okoljsko in energetskega politiko EU ter operativnimi programi, sprejetimi na njihovi podlagi. Spodbude Eko sklada pozitivno vplivajo na javno finančne prihodke, zmanjšujejo obseg sive ekonomije, odpirajo zelena delovna mesta, prispevajo k trajnostnemu razvoju gradbeništva in tudi uporabe strateških virov, kot je npr. les. Ti učinki so pomemben prispevek k boju proti okoljski krizi na eni strani in proti ekonomski krizi na drugi strani. Z vse večjim obsegom sredstev in dodatnimi dejavnostmi ima Eko sklad pozitivno vlogo na poti v zeleno družbo. Eko sklad dosega prihranke energije s pomočjo treh sistemov in sicer s kreditiranjem naložb v ukrepe učinkovite rabe energije, dodeljevanjem nepovratnih sredstev za izvedbo ukrepov učinkovite rabe energije in z energetskega svetovanjem za občane, ki se izvajajo v okviru mreže ENSVET v pisarnah z oznako ENSVET po večjih krajih v Sloveniji.

Center za Socialno delo

Delovna področja Centra za socialno delo so tesno povezana s poznavanjem osnovnega kriterija, ki je lahko izhodišče za opredelitev ogroženosti območja z energetskega revščino. Centri za socialno delo (CSD) so osrednja strokovna institucija na področju socialnega varstva. Strokovni delavci na CSD-jih zagotavljajo različne oblike pomoči vsem, ki se znajdejo v življenjski stiski in potrebujejo strokovno pomoč. Pri CSD-jih uveljavljate tudi pravice iz starševskega varstva in do družinskih prejemkov ter pravice iz javnih sredstev.

Pri črpanju sredstev, ki so namenjena energetskega ogroženim prebivalcem je ključni dokument odločba Centra za socialno delo. V večini primerov morajo vlagatelji za ta sredstva imeti odločbo CSD s katero izkazujejo materialno ogroženost.

Rdeči križ

Rdeči križ Slovenije - zveza združenj (RKS) je slovenska humanitarna organizacija, ustanovljena leta 1944. Sedež ima v Ljubljani. Povezuje 56 območnih združenj in 916 krajevnih organizacij.

Ena od temeljnih nalog Rdečega križa Slovenije je ponuditi pomoč najbolj ranljivim posameznikom in skupinam. S programi socialne dejavnosti, ki sodijo med najpomembnejše in najobširnejše, Rdeči križ Slovenije lajša stisko brezposelnih, brezdomcev, starostnikov, bolnih, osamljenih ter številnih posameznikov in družin v stiski.

Omenjanje RKS na tem mestu se nam zdi primerno zaradi aktivnosti razdeljevanja humanitarne pomoči po gospodinjstvih, ki takšno pomoč potrebujejo. Pri tem ocenjujemo, da gre za direktno povezavo med ogroženostjo in že konkretno tudi problematiko energetske revščine. Gospodinjstva, ki potrebujejo paket humanitarne pomoči imajo tudi težave z pokrivanjem stroškov za električno energijo in ogrevanje. Tako da se nekako tudi RKS s svojimi aktivnostmi vključuje v reševanje energetske revščine.

Slovenska Karitas

Pri Slovenska Karitas¹²² pomagajo ranljivim skupinam pri plačilu položnic in večina od teh je bila namenjena za energijo. Instrument spada pod POMOČ DRUŽINAM, saj so največje težave, ki tarejo družine, brezposelnost, bolezni in psihične stiske. Karitas na osnovi ugotovljenega stanja in v sodelovanju z drugimi socialnimi službami pomaga predvsem s hrano, osebnimi predmeti in občasno pri plačilu osnovnih položnic.

Pomaga tudi s pravno pomočjo in pri urejanju pravic, kot so osnovno zavarovanje, varstveni dodatek in izredne pomoči. Na Karitas prihaja vse več družin, ki se obračajo po pomoč pri premagovanju čustvenih stisk, težav v medsebojnih odnosih, obvladovanju stresa in postavljanju lastnih meja.

4.1. EKO SKLAD

4.1.1. Javni poziv ZER 2024 – zmanjšati energetske revščine v energetske revnih gospodinjstvih

Predmet Javnega poziva¹²³ so nepovratne finančne spodbude energetske revnim gospodinjstvom za investicije v ukrepe večje energetske učinkovitosti stavb ter rabe obnovljivih virov energije na območju Republike Slovenije na eno ali dvostanovanjskih stavbah oziroma na stanovanju v večstanovanjskih stavbah

Cilji poziva:

- povečati energetske učinkovitost stavb,
- povečati rabo obnovljivih virov energije,
- izboljšati življenjske pogoje, zdravstveno stanje ter socialni status vseh članov gospodinjstva,
- prispevati k zmanjšanju onesnaženosti zraka in s tem izboljšati kakovost zunanjega zraka in

¹²² Slovenska karitas, <https://www.karitas.si/>

¹²³ Javni poziv ZER 2024 Nepovratne finančne spodbude za zmanjševanje energetske revščine, <https://www.ekosklad.si/prebivalstvo/pridobite-spodbudo/objava/javni-poziv-zer-2024-nepovratne-financne-spodbude-za-zmanjsevanje-energetske-revschine>

- ozaveščati občane o pomembnosti ukrepov učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov energije.

Upravičeni do subvencije so vse fizične osebe, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- prijavljeno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, na njem dejansko živi in bodo na tem naslovu izvedli projekt;
- sami ali skupaj z enim oz. več družinskimi člani, lastniki ali solastniki vsaj do 1/2 stanovanjske stavbe ali posameznega stanovanja,
- so sami ali pa je eden od družinskih članov materialno ogrožen. Materialno ogroženost se dokazuje z odločbo Centra za socialno delo in izjavo o premoženjskem stanju.
- živi sama oz. skupaj z družinskimi člani v nizko energijsko učinkovitih prostorih ali v neustreznih bivanjskih razmerah v nizko energijsko učinkovitih prostorih ali v neustreznih bivanjskih razmerah.

Strokovno podporo pozivu nudijo svetovalci ENSVETA, ki kandidatu na domu ob obisku svetujejo, kako zmanjšati rabo in s tem stroške za energijo in vodo. Svetovanje izvajajo svetovalci mreže ENSVET, ki jo upravlja Eko sklad.

4.1.2. Brezplačno svetovanje na domu (ENSVET)

Najstarejši in ključni ukrep za blaženje energetske revščine, ki ga na domu socialno šibkih občanov izvajajo energetski svetovalci mreže ENSVET.¹²⁴ Svetovanje je brezplačno.

Občani, ki prejemajo izredno denarno socialno pomoč, denarno socialno pomoč in/ali varstveni dodatek, se lahko na brezplačni obisk energetskega svetovalca prijavijo pri strokovnem delavcu centra za socialno delo, prek spletne strani Eko Sklada ali izpolnjeno prijavnico pošljejo sami.

Med obiskom na domu energetski svetovalci opravi ustrezne meritve in izračune ter svetuje, kako učinkovito zmanjšati rabo energije in vode ter posledično stroške. Poleg strokovnih nasvetov prejemniki prejmejo tudi paket enostavnih naprav za varčevanje z energijo in vodo, kot so varčne sijalke, podaljški s stikalom za izklop, varčevalni nastavki za pipe in tuše, tesnila za okna itd.

Z upoštevanjem nasvetov in uporabo prejetih naprav se lahko letni stroški za energijo in vodo zmanjšajo za približno 100 EUR. Največja dodana vrednost obiska na domu pa je, da svetovalci po potrebi pomagajo tudi pri prijavi na različne javne pozive, prek katerih lahko na Eko skladu pridobijo nepovratna finančna sredstva.

¹²⁴ Subvencije in ugodni krediti za okolju prijazne naložbe, <https://www.ekosklad.si/>

4.2. Agencija za energijo

4.2.1. Nujna oskrba ranljivih odjemalcev z električno energijo

Ukrep¹²⁵ ureja Akt o kriterijih in pravilih za zagotavljanje nujne oskrbe z električno energijo (Uradni list RS, št. 48/16 in 172/21 – ZOOE), izvajajo pa ga distributerji električne energije. Ti ranljivemu odjemalcu (po zakonski definiciji je to je gospodinjski odjemalec, ki si zaradi svojih premoženjskih razmer, deleža izdatkov za energijo in drugih socialnih okoliščin ter bivalnih razmer ne more zagotoviti drugega vira energije za gospodinjsko rabo) ne smejo odklopiti električne energije, ki je glede na okoliščine (letni čas, temperaturne razmere, kraj bivanja, zdravstveno stanje...) nujno potrebna, da ne pride do ogrožanja življenja in zdravja odjemalca ter oseb, ki z njim prebivajo.

4.3. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

4.3.1. Izredna denarna socialna pomoč

Izredne denarne socialne pomoči¹²⁶ podeljujejo centri za socialno delo, s katerimi pomagajo ranljivim skupinah do enkratnih zneskov. Upravičenci so osebe oziroma družine, ki so se znašle v ogroženem materialnem položaju na katerega ne morejo vplivati ali imajo izredne stroške, ki so povezani z preživetjem in jih s svojim dohodkom ne morejo pokriti. Upravičenci jo morajo porabiti za namen za katerega jim je bila dodeljena, kot so plačilo kurjave, elektrike, plina. Prav tako lahko zaprosijo za izredno denarno pomoč ob nastalih naravnih nesrečah.

4.3.2. Denarna socialna pomoč

Denarna socialna pomoč¹²⁷ se uveljavlja na centrih za socialno delo. Uveljavlja jo lahko oseba, ki potrebuje pomoč za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb. Oseba, ki nima dovolj sredstev za preživetje, prihrankov, ter premoženja, ki bi mu omogočalo preživetje. In tudi, če oseba ne more tako zase kot za svoje družinske člane zagotoviti sredstev v višini minimalnega dohodka iz razlogov, na katerega ne more vplivati. Prav tako mora biti oseba prijavljena v evidenci brezposelnih oseb ali aktivnih iskalcev zaposlitve na Zavodu RS za zaposlovanje. Pomoč se dodeljuje za določen čas, glede na okoliščine, ki so podlaga za dodelitev in višino denarne socialne pomoči.

Osnovni pogoji za uveljavljanje pravic so:

- državljanstvo RS
- tujec z dovoljenjem za stalno bivanje in stalnim prebivališčem v RS

¹²⁵ Nujna oskrba, <https://www.agen-rs.si/gospodinjski/elektrika/ali-lahko-ostanem-brez-elektricne-energije/nujna-oskrba>

¹²⁶ Izredne denarne socialne pomoči, <https://www.csd-slovenije.si/obvestila/nekaj-informacij-o-pravici-izredne-denarne-socialne-pomoci/>

¹²⁷ Denarna socialna pomoč, <https://www.gov.si/teme/denarna-socialna-pomoc/>

4.3.3. Subvencija najemnine

Subvencije se uveljavljajo na centru za socialno delo³⁶. Pravice do subvencije najemnine so upravičeni najemniki tržnih stanovanj, neprofitnih in bivalnih enot, ki nimajo zadostnih sredstev za kritje stroškov najemnine. Subvencija najemnine se določi med neprofitno najemnino in ugotovljenim dohodkom, zmanjšanim za minimalni dohodek in za 30 % ugotovljenega dohodka. Subvencija se določi največ v višini 85 % neprofitne najemnine.

5. Nacionalni instrumenti v boju proti energetske revščini v Republiki Hrvaški

V Republiki Hrvaški obstaja vrsta instrumentov, ki neposredno ali posredno rešujejo ta problem oziroma ga pomagajo zmanjšati. Največji vpliv na preprečevanje in zmanjševanje energetske revščine imajo energetske instrumenti, kot sta energetska obnova družinskih hiš ter energetska obnova večstanovanjskih stavb, ter socialnovarstveni instrumenti, kot so socialna varstva ter paket državnih ukrepov za zaščito gospodinjstev pred podražitvijo.

V času pisanja je bil na spletni strani Sklada za varstvo okolja in energetske učinkovitost objavljen seznam razpisov za leto 2025. Pozivi iz seznama, ki neposredno ali posredno vplivajo na energetske revščine, so naslednji:

- **Javni razpis za energetske prenove družinskih hiš občanov, ki jim grozi energetska revščina.** Na razpis se lahko prijavijo fizične osebe – občani, predvidena višina sredstev je 25.000.000. EUR. Objava razpisa je predvidena v prvi polovici leta 2025. Financirana bo energetska prenova družinskih hiš, 100 % delež investicije.
- **Javni poziv za spodbujanje postavitve sončnih elektrarn v družinskih hišah.** Na razpis se lahko prijavijo fizične osebe – občani, predvidena višina sredstev je 10.000.000. EUR, razpis pa je predviden v prvi polovici leta 2025. Poziv bo sofinanciral do 50 % naložbe in je namenjen občanom, ki bodo v letu 2025 postavili sončne elektrarne.

5.1. Instrumenti za neposredno blaženje energetske revščine

5.1.1. Javni razpis za financiranje energetske obnove družinskih hiš za ranljive skupine občanov, ki jim grozi energetska revščina (2020.)

Javni razpis za financiranje energetske obnove družinskih hiš za ranljive skupine občanov, ki jim grozi energetska revščina¹²⁸, je bil objavljen 25. junija 2020. Namenjen je izključno občanom iz ranljivih skupin, ki jim grozi energetska revščina. Prijavitelji so morali svoj status dokazati z odločbo o priznani pravici do zajamčenega minimalnega dohodka ter s priporočilom pristojnega centra za socialno delo, da izpolnjujejo določene socialne kriterije.

Najvišji znesek financiranja za delo in opremo je znašal 26.544,56 EUR (200.000,00 HRK) z DDV, upravičeni so bili stroški povezani z zamenjavo zunanjskega stavbnega pohištva, toplotno izolacijo ovoja ter vgradnjo enega od sistemov za uporabo obnovljivih virov energije. Stopnja financiranja vseh upravičenih aktivnosti energetske prenove družinskih hiš je bila 100 %. Skupna razpoložljiva sredstva v okviru razpisa niso bila porabljena zaradi majhnega števila prejetih vlog. Ta razpis je primer instrumenta, ki je namenjen izključno energetske revščini. Predvideva se, da je bil majhno število prejetih vlog posledica neobveščenosti in pomanjkanja znanja ciljne skupine prebivalcev o energiji ter energetske učinkovitosti.

¹²⁸Javni razpis za financiranje energetske obnove družinskih hiš za ranljive skupine občanov, ki jim grozi energetska revščina, https://www.fzoeu.hr/docs/javni_poziv_za_financiranje_energetske_obnove_obiteljskih_kuca_za_ranjive_skupine_gradana_u_opasnosti_od_energetskog_siromastva_v2.pdf

5.2. Energetska obnova družinskih hiš

Skoraj 65 % stanovanjskega fonda v Republiki Hrvaški predstavljajo družinske hiše, ki so odgovorne za kar 40 % celotne porabe energije na nacionalni ravni. Večina družinskih hiš na Hrvaškem je bila zgrajena pred letom 1987, kar pomeni, da nimajo toplotne izolacije ali so le te minimalne in spadajo v energijski razred E ali slabše. Z ukrepi energetske učinkovitosti v takšnih hišah, ki porabijo 70 % energije za ogrevanje, hlajenje in ogrevanje vode, lahko prihranimo do 60 % porabe energije.

Program energetske obnove družinskih hiš¹²⁹ izvaja Sklad za varstvo okolja in energetske učinkovitost. Do junija 2024 je bilo na vseh razpisih v Republiki Hrvaški obnovljenih 20.000 družinskih hiš.

5.2.1. Javni razpis za sofinanciranje energetske obnove družinskih hiš (2020)

Javni razpis za sofinanciranje energetske prenove družinskih hiš¹³⁰ je bil objavljen 25. junija 2020 na spletni strani FZOEU. Vloge so sprejemali od 1. septembra 2020, interes občanov je bil izjemno velik, kar se je poznalo tudi v številu prejetih vlog.

V okviru tega javnega razpisa je skupni znesek zaprošenih nepovratnih sredstev presegel skupni razpoložljivi znesek načrtovanih finančnih sredstev v višini 22.700.000,00 EUR (171.000.000,00 kun), ki je bil nato povišan na 28.000.000,00 EUR (211.000.000,00 kun). Stopnja sofinanciranja je znašala 60 % upravičenih stroškov za vse sprejemljive aktivnosti energetske prenove. Na javni razpis FZOEU je bilo skupaj prejetih 7.386 vlog iz vseh delov Hrvaške, pri čemer največ s področja Osiješko-baranjske županije, Zagreba in Vukovarsko-sremske županije.

5.2.2. Javni razpis za sofinanciranje rabe obnovljivih virov energije za proizvodnjo toplote oziroma toplotne in hladilne energije v gospodinjstvih z lastno uporabo (2020)

Predmet javnega poziva je bila dodelitev sredstev za vgradnjo enega ali več novih sistemov za izrabo obnovljivih virov energije, povezanih s proizvodnjo toplotne oziroma toplotne in hladilne energije. Sistemi razpisa:

1. kotli na sekance/pelete ali pirolizni kotli na drva,
2. toplotne črpalke in
3. sprejemniki sončne energije.

Uporabnikom so bila na voljo sredstva v višini do 10.000,00 EUR (75.000,00 HRK) na prijavo za sofinanciranje upravičene stroškov nakupa in vgradnje enega ali več sistemov. Stopnja financiranja je bila 80 % za uporabnike na območjih posebne državne skrbi. Skupna razpoložljiva sredstva v okviru razpisa so znašala 4.000.000,00 EUR (30.000.000,00 HRK).

¹²⁹Energetska obnova družinskih hiš, <https://gov.hr/hr/energetska-obnova-obiteljskih-kuca/1272>

¹³⁰Javni razpis za sofinanciranje energetske obnove družinskih hiš, https://api.gaussbox.com/v1/media/download/285324/%5E1_0?hash=V7hICCn1c7K9eYLa74Xzt3WLFHf75KTAIuGML154rnnn3~207

5.2.3. Javni razpis za sofinanciranje rabe obnovljivih virov energije za proizvodnjo električne energije v gospodinjstvih za lastno porabo (2020.)

Javni razpis¹³¹ je bil odprt 24. avgusta 2020, zabeležil je velik interes občanov. Predmet razpisa je bila dodelitev sredstev občanom za postavitev nove sončne elektrarne za proizvodnjo električne energije za lastne potrebe, bodisi v samostojnem ali omrežnem načinu delovanja na obstoječih družinskih hišah, ki so v celinskem delu Hrvaške najmanj energijskega razreda C ali boljše, v Primorskem pa najmanj energijskega razreda B ali boljše.

Na uporabnika so bila na voljo sredstva v višini 10.000,00 EUR (75.000,00 HRK), s stopnjo sofinanciranja 80 % za uporabnike na območjih posebne državne skrbi. Zaradi velikega števila prejetih vlog je skupni znesek zaprošenih nepovratnih sredstev presegel skupni razpoložljivi znesek načrtovanih finančnih sredstev v višini 1.300.000,00 EUR (10.000.000,00 HRK).

5.2.4. Javni razpis za sofinanciranje nakupa kondenzacijskih kotlov v sklopu ukrepov vgradnje v družinske hiše poškodovane v potresu 22.3.2020

Predmet javnega razpisa¹³² je bila dodelitev sredstev fizičnim osebam za sofinanciranje nakupa kondenzacijskega boilerja v okviru ukrepov vgradnje kondenzacijskih boilerjev v družinske hiše, večstanovanjske in stanovanjsko-poslovne stavbe, ki so bile poškodovane v potresu 22. marca 2020 ter se nahajajo na območju mesta Zagreb, Zagrebačke županije in Krapinsko-zagorske županije, ter so za ogrevanje prostorov in sanitarne tople vode uporabljale boilerje, ki niso bili kondenzacijski.

Skupna razpoložljiva sredstva javnega razpisa so znašala 5.440.000,00 EUR (41.000.000,00 HRK) in so bila dodeljena prijaviteljem za posamezno stanovanjsko enoto, za nakup enega kondenzacijskega kotla, v višini do 80 % upravičenih stroškov nakupa in največ do 1.062,00 EUR (8.000,00 HRK)

5.2.5. Javni razpis za nabavo kondenzacijskih boilerjev in kondenzacijskih kotlov (EnU-1/21)

Predmet razpisa¹³³ so bila sredstva za objekte na območju mesta Zagreb, Zagrebške županije, Sisačko-moslavaške županije, Karlovske županije in Krapinsko-zagorske županije, ki so bili poškodovani v potresih 22. marca ter 28. in 29. decembra 2020, sofinanciranje nakupa kondenzacijskih kotlov za individualne stanovanjske enote v družinskih hišah, večstanovanjskih objektih ali stanovanjsko-poslovnih objektih ter za sofinanciranje nakupa in vgradnje

¹³¹Javni razpis za sofinanciranje rabe obnovljivih virov energije za proizvodnjo električne energije v gospodinjstvih, za lastno porabo, https://api.gaussbox.com/v1/media/download/285336/%5E1_0?hash=K9T-p.TPDIr9kV5qH4qcUgTlBGT_pX0eV5WQ_qqSQQ20G~~207

¹³²Javni poziv za sofinanciranje nakupa kondenzacijskih kotlov v okviru ukrepov vgradnje v objekte/družinske hiše, poškodovane v potresu 22. marca 2020, https://api.gaussbox.com/v1/media/download/285270/%5E1_0?hash=CZrenJ3iYm0tANtHjQrxIQ7847qF6rS_W1X.2UbQ.oY_8t~~207

¹³³Javni razpis za nabavo kondenzacijskih grelnikov vode in kondenzacijskih kotlov (EnU-1/21), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/285677/%5E1_0?hash=L5P0GKiVcVQY000ESx3QsjCrN5_rZnavQpmJz4lCtfmDGv~~207

kondenzacijskih kotlov za skupne kotlovnice večstanovanjskih stavb ali stanovanjsko-poslovnih stavb.

Skupna višina razpoložljivih sredstev v okviru razpisa je znašala 4.250.000,00 EUR (32.000.000,00 HRK). Sredstva so bila dodeljena z donacijami in subvencijami v višini do 80 % upravičenih stroškov, in sicer:

1. za nakup kondenzacijskega boilerja : največ 1.062,00 EUR (8.000,00 HRK) na stanovanjsko enoto,
2. za nakup kondenzacijskega kotla: največ 597,00 EUR (4.500,00 HRK) na stanovanje/poslovni prostor oziroma največ 39.817,00 EUR (300.000,00 HRK) na večstanovanjsko ali stanovanjsko-poslovno stavbo

5.2.6. Javni poziv za energetska obnovo družinskih hiš (EnU-2/21)

Javni razpis za energetska obnovo družinskih hiš ¹³⁴ je bil odprt 30. novembra 2021. Predmet razpisa je bila dodelitev sredstev za neposredno sofinanciranje energetske obnove obstoječih družinskih hiš, ki v potresu niso bile poškodovane.

Stopnja nepovratnih sredstev na upravičenca za upravičene stroške je bila odvisna od posamezne aktivnosti:

1. celovita energetska prenova – 60 % do največ 27.000,00 EUR (204.000,00 HRK),
2. povečanje toplotne zaščite zunanjšega ovoja – 60 % do največ 16.000,00 EUR (120.000,00 HRK),
3. vgradnja sistema za izrabo obnovljivih virov energije – 80 % do največ 9.689,00 EUR (73.000,00 HRK) za uporabnike na območjih posebne državne skrbi, 60 % do 7.267,00 EUR (54.750,00 HRK) v hribovskih in gorskih območjih ter 40 % do 4.844,00 EUR (36.500,00 HRK) na preostalih območjih Hrvaške.

Skupna višina razpoložljivih sredstev je znašala 51.760.000,00 EUR (390.000.000,00 HRK). Prijave so bile obravnavane po vrstnem tako kot so prispele, najkasneje do 14. decembra 2021. Skupaj je prispelo 8495 prijav.

5.2.7. Javni razpis za spodbujanje obnovljivih virov energije v družinskih hišah (EnU-2/22)

Javni razpis¹³⁵ je bil odprt 28. septembra 2022, predmet pa je bila dodelitev sredstev za neposredno sofinanciranje projektov uporabe obnovljivih virov energije za lastne potrebe, to je ukrepov za vgradnjo sistemov za izrabo obnovljivih virov energije v obstoječih družinskih hišah.

Skupna višina razpoložljivih sredstev je znašala 12.608.666,80 EUR (95.000.000,00 HRK), nepovratna sredstva na družinsko hišo pa največ 16.988,52 EUR (128.000,00 HRK) oziroma do 80 % upravičenih stroškov na območjih posebne državne skrbi.

¹³⁴Javni razpis za energetska prenova družinskih hiš (EnU-2/21), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/285727/%5E1_0?hash=2SAGcUPUU58GTEoAuxFcX.44XyuSqxQQ0I0snraov7Jfs~~207

¹³⁵Javni poziv za spodbujanje obnovljivih virov energije v družinskih hišah (EnU-2/22), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/286161/%5E1_0?hash=oJDiuZ4Eqv4XHvE341NHl3GGP BkEaOvcZmhFyjAgakVTN~~207

Sprejemljivi so bili naslednji ukrepi vgradnje sistemov za uporabo obnovljivih virov energije z določenim najvišjim zneskom upravičenih stroškov::

1. kotel na sekance/pelete ali pirolizni kotel na drva za ogrevanje prostorov ali prostorov in sanitarne vode – največ 7.963,37 EUR (60.000,00 HRK),
2. toplotna črpalka za ogrevanje sanitarne vode in ogrevanje prostorov ali za ogrevanje sanitarne vode ter ogrevanje in hlajenje prostorov – največ 10.617,82 EUR (80.000,00 HRK),
3. sistem sprejemnikov sončne energije (SSE) – največ 5.308,91 EUR (40.000,00 HRK),
4. sončna elektrarna za proizvodnjo električne energije za lastno porabo – največ 10.617,82 EUR (80.000,00 HRK).

Od prispelih 4.234 vlog, je bilo odobrenih 2.098 vlog, kar je v okviru trenutno razpoložljivega proračuna 12.600.000,00 EUR.

5.2.8. Javni razpis za energetska obnovo v potresu poškodovanih družinskih hiš (EnU-3/22)

Predmet razpisa¹³⁶ je bila dodelitev sredstev za sofinanciranje energetske obnove v potresu poškodovanih obstoječih družinskih hiš na območju mesta Zagreb, Zagrebške županije, Karlovske županije, Sisaško-moslavaške županije in Krapinsko-zagorske županije, ki so jih prizadeli potresi 22. marca 2020 ter 28. in 29. decembra 2020.

Skupna višina razpoložljivih sredstev v okviru razpisa je znašala 13.272.280,84 EUR (100.000.000,00 HRK), nepovratna sredstva na družinsko hišo pa so bila dodeljena v višini do 80 % upravičenih stroškov, to je do:

1. 48.841,99 EUR (368.000,00 HRK) za ukrepe energetske prenove,
2. 265,45 EUR (2.000,00 HRK) za pomoč pri prijavi,

oziroma skupni znesek do največ 49.107,44 EUR (370.000,00 HRK).

Vloge so obravnavali po zaporedju prejema, skupaj je bilo upravičenih 399 prosilcev.

5.2.9. Javni razpis za spodbujanje postavitve sončnih elektrarn v družinskih hišah (EnU-4/23)

Javni razpis¹³⁷ je bil objavljen 15. novembra 2023, namenjen je bil sofinanciranju postavitve sončnih elektrarn za proizvodnjo električne energije za lastno porabo na strehah obstoječih družinskih hiš ali na obstoječih pomožnih objektih ob družinski hiši, pri čemer mora biti izkoristek vgrajenih fotonapetostnih modulov najmanj 18 %.

Skupna višina razpoložljivih sredstev je znašala 12.425.000,00 EUR. Sredstva so na voljo za elektrarne, ki bodo postavljene in začele obratovati v letu 2023 (od 1. januarja). Krije se do največ

¹³⁶Javni razpis za energetska obnovo v potresu poškodovanih družinskih hiš (EnU-3/22), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/286131/%5E1_0?hash=Ifo2Hy1HmYE18Onz7PTT9qn5SFq2wIXEm1MfdQ6b88WQR~~207

¹³⁷Javni poziv za spodbujanje vgradnje fotovoltaičnih elektrarn v družinske hiše (EnU-4/23), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/286493/%5E1_0?hash=QII0uxos4tnISoqFLtpd3I6_0yH14AphOfq6TUfn6Dg9n~~207

50 % upravičenih stroškov projekta, to je do 600 EUR na kW nazivne moči postavljene sončne elektrarne.

5.2.10. Javni razpis za energetska prenova družinskih hiš (EnU-1/24)

Predmet javnega razpisa¹³⁸ je bilo sofinanciranje projektov energetske obnove v potresu poškodovanih in nepoškodovanih obstoječih družinskih hiš.

Na voljo so bila sredstva v višini 120.000.000,00 EUR, pri čemer so se na prijavo dodeljevala sredstva do največ 62.120,00 EUR, skladno s sprejemljivimi aktivnostmi:

1. Celovita energetska obnova – do 77.400,00 EUR: 80 % v potresu poškodovane hiše, 60 % v potresu nepoškodovane hiše;
2. Izboljšanje toplotne zaščite zunanega ovoja stavbe – do 50.000,00 EUR: 80 % v potresu poškodovane hiše, 60 % v potresu nepoškodovane hiše;
3. Vgradnja sistema za ogrevanje/hlajenje in ogrevanje vode z OVE – do 15.400,00 EUR: 80 % v potresu poškodovane hiše, 60 % v potresu nepoškodovane hiše;
4. Vgradnja sistema za proizvodnjo električne energije iz OVE – do 12.000,00 EUR: 50 % tako za poškodovane in nepoškodovane hiše v potresu;

do 250,00 EUR pa je bilo mogoče prejeti za pomoč ob prijavi: 80 % v potresu poškodovane hiše, 60 % v potresu nepoškodovane hiše.

Zadnji natečaj se je zaključil 14. marca 2024, v teku pa je postopek preverjanja 11.926 prejetih prijav.

5.2.11. Javni razpis za spodbujanje postavitve sončnih elektrarn v družinskih hišah (EnU-2/24)

Javni razpis¹³⁹ je bil odprt 4. novembra 2024, predmet je sofinanciranje sončnih elektrarn v družinskih hišah, ki so bile postavljene in predane v obratovanje v obdobju od 1. januarja 2023 do 29. decembra 2023 s stopnjo uporabne učinkovitosti najmanj 18 %.

Skupna razpoložljiva sredstva javnega razpisa znašajo 4.880.000,00 EUR in se dodeljujejo v višini 600 EUR na kW nazivne moči postavljene sončne elektrarne v višini največ do 50 % upravičenih stroškov projekta.

5.3. Energetska obnova večstanovanjskih stavb

Predvideva se, da je na Hrvaškem okoli 50 milijonov kvadratnih metrov uporabne površine večstanovanjskih stavb. Kar 65 % stavb se nahaja v celinskem delu Hrvaške, okoli 35 % pa v obalnem delu. Stanovanjske stavbe porabijo približno 200-250 kWh/m² toplotne energije za ogrevanje, kar je ocenjeno na podlagi dejstva, da je bila večina zgrajena pred letom 1987. Porabo teh objektov lahko z izvedbo ukrepov učinkovite rabe energije zmanjšamo na 50 kWh/m².

¹³⁸Javni razpis za energetska prenova družinskih hiš (EnU-1/24), https://api.gaussbox.com/v1/media/download/286537/%5E1_0?hash=d1LSwSkPrrCpfcuLePx-X4MS4a63QAofV.U6z.2UhlDFv~207

¹³⁹Javni razpis za spodbujanje postavitve fotovoltaičnih elektrarn v družinskih hišah (EnU-2/24), <https://bit.ly/427RPIM>

Na podlagi tega je bil sprejet prvi Program energetske prenove večstanovanjskih stavb (od 2014 do 2020), ki ga je izvajal Sklad za varstvo okolja in energetska učinkovitost ter je razpolagal s 35.800.000,00 EUR (270.000.000,00 HRK) nepovratnih državnih sredstev. Leta 2016 pa so se sredstva za ta namen začela črpati iz evropskih skladov¹⁴⁰.

Po porabi zagotovljenih sredstev iz Mehanizma za okrevanje in odpornost v okviru Nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost ter Dopolnitve Nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost se bo sofinanciranje iz državnih sredstev nadaljevalo, vse z namenom zagotavljanja kontinuirane energetske prenove večstanovanjskih stavb. Vlada je 19. oktobra 2023 na seji sprejela Sklep o zagotavljanju dodatnih sredstev v višini 80.000.000,00 EUR. Gre državna sredstva FZOEU za energetska prenova večstanovanjskih stavb v letih 2024 in 2025, ki se bodo zagotovila iz prihodkov od prodaje emisijskih enot v Republiki Hrvaški¹⁴¹.

5.3.1. Razpis za zbiranje projektnih predlogov „Energetska obnova večstanovanjskih stavb“ (2022.)

Razpis¹⁴² je bil objavljen 17. maja 2022, tema je energetska prenova in raba obnovljivih virov energije v večstanovanjskih stavbah, ki niso bile poškodovane v potresu.

Cilj razpisa je podpiranja ukrepov učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov energije, ki bodo prispevali k letnim prihrankom potrebne energije za ogrevanje (kWh/leto) v višini vsaj 50 % in zmanjšanju emisij CO₂ v primerjavi s stanjem pred energetska obnova.

Razpis podpira ukrepe uporabe obnovljivih virov energije in energetske učinkovitosti, ki bodo prispevali k prihranku letne potrebne toplotne energije za ogrevanje ter primarne energije prenovljenih stavb. Hkrati vključuje izvajanje ukrepov za povečanje potresne odpornosti stavbe, varnosti v primeru požara ter zagotavljanje zdravih notranjih klimatskih pogojev, skupaj s horizontalnimi ukrepi.

Prenova zajema več kategorij:

1. integrirana energetska prenova,
2. temeljita prenova,
3. celovita prenova – vključuje integrirano energetska prenova ali temeljito prenova ter enega ali več ukrepov za zmanjšanje tveganja, povezanega s potresi.

Celotna nepovratna sredstva v okviru razpisa so znašala 65.581.520,15 EUR, minimalni znesek na vlogo je bil 19.908,42 EUR, najvišji pa 2.919.901,79 EUR.

¹⁴⁰Energetska obnova večstanovanjskih stavb, <https://www.fzoeu.hr/hr/energetska-obnova-visestambenih-zgrada/7683>

¹⁴¹ <https://mpgi.gov.hr/vijesti-8/za-energetsku-obnovu-visestambenih-zgrada-u-obradi-565-zaprimljenih-projektnih-prijedloga/17834>

¹⁴²Razpis za zbiranje projektnih predlogov, <https://fondovieu.gov.hr/pozivi/4>

5.3.2. Razpis za nepovratna sredstva „Energetska obnova večstanovanjskih stavb poškodovanih v potresu« (2023.)

Razpis¹⁴³ je bil objavljen 22. maja 2023 z namenom sofinanciranja izdelave projektne dokumentacije in energetske obnove večstanovanjskih stavb, poškodovanih v potresih 22. marca 2020 ter 28. in 29. decembra 2020 na območju mesta Zagreb, Zagrebške županije, Karlovške županije, Sisaško-moslavaške županije in Krapinsko-zagorske županije.

Cilj razpisa je bil izvedba celostne integrirane prenove, temeljite prenove ali celovite prenove v potresu poškodovanih večstanovanjskih stavb, z izvedenimi obnovami pa bodo na ravni posameznega projektne predloga prihranki letne toplotne energije za ogrevanje (kWh/leto) vsaj 50 % glede na stanje pred prenovo.

Stavbe, vpisane v register kulturne dediščine Republike Hrvaške (kot del kulturno-zgodovinske celote ali kot individualno zaščitena nepremična kulturna dobrina), ki so bile poškodovane v potresu, bi morale doseči letni prihranek primarne energije v višini najmanj 30 % v primerjavi s porabo energije pred energetske prenovo.

Glede na klasifikacijo uporabnosti v potresu poškodovanih večstanovanjskih stavb je energetska prenova večstanovanjskih stavb, ki je bila upravičena do sofinanciranja, temeljila na naslednjih kategorijah uporabnosti:

1. U2 – Uporabno s priporočilom,
2. PN1 – Začasno neuporaben (v celoti ali delno),
3. PN2 – Začasno neuporaben,
4. N1 – Neuporabno,
5. N2 – Neuporabno.

Skupna nepovratna sredstva na razpis so znašala 40.000.000,00 EUR, minimalni znesek na vlogo je bil 40 tisoč EUR, najvišji znesek pa 4.500.000,00 EUR.

5.3.3. Razpis za nepovratna sredstva „Energetska obnova večstanovanjskih stavb“ (2024.)

Razpis¹⁴⁴ je bil objavljen 29. marca 2024, predmet razpisa je bilo sofinanciranje izdelave projektne dokumentacije in energetske obnove obstoječih večstanovanjskih objektov, ki v potresu niso bili poškodovani in tistih, ki so bili poškodovani v potresih 22. marca 2020 ter 28. in 29. decembra 2020 na območju mesta Zagreb, Zagrebške županije, Sisaško-moslavaške županije, Karlovške županije in Krapinsko-zaške županije gorje in so medtem že izvedle nekatere nujne sanacijske ukrepe, kot so ne-gradbene ali gradbene obnove.

Namen razpisa je bila izvedba integralne, poglobljene ali celovite energetske prenove večstanovanjskih stavb, ne glede na njihovo poškodovanost v potresih. S prenovo se želi doseči minimalno 50 % prihranka letne potrebne toplotne energije za ogrevanje (kWh/leto) glede na stanje pred prenovo. Za stavbe, ki so vpisane v Register kulturne dediščine Republike Hrvaške in

¹⁴³Energetska obnova v potresih poškodovanih večstanovanjskih stavb,

<https://fondovieu.gov.hr/pozivi/79>

¹⁴⁴Energetska prenova večstanovanjskih stavb, <https://fondovieu.gov.hr/pozivi/109>

ne morejo izpolniti navedenega pogoja, je predviden letni prihranek primarne energije v višini najmanj 30 % za vsak posamezni projektni predlog glede na stanje pred prenovno.

Razpis podpira ukrepe rabe obnovljivih virov energije, energetske učinkovitosti, ukrepov požarne varnosti, povečanja potresne odpornosti stavb, zagotavljanja zdravih klimatskih razmer v prostorih, zagotavljanja dostopnosti invalidom in osebam z zmanjšano mobilnostjo ter ukrepe umestitve elementov zelene infrastrukture, elektro-mobilnosti in trajnostne urbane mobilnosti.

Celovita prenova je bila lahko sofinancirana za večstanovanjske stavbe, ki v potresih niso bile poškodovane. Za večstanovanjske stavbe, ki so bile poškodovane v potresih in so izvedle konstrukcijsko prenovno, sofinanciranje celovite prenove ni bilo mogoče.

Skupni znesek nepovratnih sredstev je znašal 94.235.322,37 EUR, pri čemer je bil najnižji znesek na vlogo 55.000,00 EUR, najvišji pa 6.500.000,00 EUR

5.4. Nadomestila v sistemu socialnega varstva

V Republiki Hrvaški prejemki za energetske revne niso posebej opredeljeni, lahko pa izpostavimo nekatere posebne prejemke v sistemu socialnega varstva, ki jih predpisuje Zakon o socialnem varstvu¹⁴⁵. Nadomestila, ki so lahko povezana z energetske revščino, so:

1. zjamčena minimalna pomoč,
2. nadomestilo stanovanjskih stroškov in
3. nadomestila za ranljive odjemalce energije

Vsaka od zgoraj naštetih pomoči se lahko upravičencu prizna, če izpolnjuje naslednje pogoje:

- hrvaški državljan s stalnim prebivališčem v Republiki Hrvaški,
- tujec s stalnim in daljšim prebivališčem v Republiki Hrvaški,
- oseba brez državljanstva z začasnim in stalnim prebivališčem ter dolgotrajnim prebivališčem v Republiki Hrvaški in
- tujec pod subsidiarno zaščito, prosilec za azil in tujec pod začasno zaščito ter njihovi družinski člani, ki zakonito prebivajo v Republiki Hrvaški, ter tujec z ugotovljenim statusom žrtve trgovine z ljudmi.

Osebi, ki ne izpolnjuje nobenega od navedenih pogojev, se lahko prizna pravica do enkratne pomoči.

5.4.1. Zajamčeno minimalno nadomestilo

Zajamčeno minimalno nadomestilo prejme oseba, ki nima zadostnih sredstev za zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb, kot so hrana, stanovanje in obleka, in si jih ne more zagotoviti z lastnimi dohodki, od vzdrževane osebe ali z najemom, zakupom ali prodajo premičnin ter nepremičnin. Pravice upravičencev zajamčenega minimalnega nadomestila ureja Zakon o socialnem varstvu.

Pravice do zajamčenega minimalnega nadomestila oseba ne more uveljavljati, če:

- ima v lasti registrirano vozilo, katerega vrednost presega 2.654,46 EUR,

¹⁴⁵Zakon o socialnem varstvu (Uradni list št. 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23), <https://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>

- ima sklenjeno pogodbo o dosmrtnem oz. doživljenjskem preživljanju,
- je zmožen za delo (ali delno zmožen za delo), vendar ni prijavljen v evidenci hrvaškega zavoda za zaposlovanje,
- odpove pogodbo o zaposlitvi v šestih mesecih pred začetkom postopka za priznanje te pravice,
- ima dovolj lastnih sredstev za pokrivanje osnovnih življenjskih potreb.

Osnova za izračun zajamčenega minimalnega nadomestila je 150 evrov. Skupni znesek je odvisen od kategorije upravičenca, vključno s statusom (samski ali član gospodinjstva), delovno zmožnostjo, starostjo in posebnimi okoliščinami, kot je samohranilstvo.

Zajamčeni minimalni zneski nadomestila po kategorijah:

- Samska za delo sposobna oseba: 100 % osnove (150 EUR).
- Samska oseba nezmožna za delo: 130 % osnove (195 EUR).
- Gospodinjstvo z dvema delovno sposobnima osebama in enim otrokom: vsakemu članu pripada 70 % osnove (105 EUR), skupaj 210 % osnove (315 EUR).
- Samohranilec in otrok:
 - Delovno sposoben starš: 120 % osnove (180 EUR).
 - Otrok: 90 % osnove (135 EUR).
 - Skupaj: 210 % osnove (315 EUR).
 - Starš za delo nesposoben: 135 % osnove (202,50 EUR), skupaj za gospodinjstvo 225 % osnove (337,50 EUR).

Delovno sposobni in delno sposobni uporabniki so dolžni aktivno iskati zaposlitev ter biti na voljo za delo v skladu s predpisi o zaposlovanju ter sprejeti ponujeno delo. Neizpolnjevanje teh obveznosti vodi v izgubo pravice do nadomestila, ki se ne more ponovno priznati šest mesecev od prenehanja pravice. Poleg tega so upravičenci dolžni odgovoriti na poziv lokalnih ali regionalnih oblasti za opravljanje del v korist skupnosti brez nadomestila, v trajanju od 60 do 90 ur mesečno. Neodzivnost na poziv prav tako vodi do izgube pravice do zajamčenega minimalnega nadomestila.

5.4.2. Nadomestilo oz. pomoč za stroške stanovanja

Pomoč za stroške stanovanja se dodeli uporabnikom zajamčenega minimalnega nadomestila, razen brezdomcem, ki bivajo v prenočiščih, zavetiščih ali koristijo storitev nastanitve v organiziranem stanovanju, prav tako pa se ne dodeli žrtvam družinskega nasilja in trgovine z ljudmi, ki jim je zagotovljena krizna nastanitev. Stroški stanovanja vključujejo najemnino, komunalne dajatve, stroške ogrevanja, vodne storitve ter izdatke, nastale zaradi del na povečanju energetske učinkovitosti stavbe. Pravico do pomoči za stroške stanovanja v višini najmanj 30 % zajamčenega minimalnega nadomestila prizna in financira enota lokalne samouprave.

5.4.3. Pomoč socialno šibkim pri nakupu energentov

Pravico do nadomestila za ranljive odjemalce energije uveljavljajo:

- Upravičenci do zajamčenega minimalnega nadomestila in člani njihovih gospodinjstev.
- Upravičenci do inkluzivnega dodatka (prva, druga ali tretja stopnja podpore) in člani njihovih gospodinjstev, če niso upravičenci do bivalnih ali organiziranih stanovanjskih storitev.

- Upravičenci invalidnine in člani njihovega gospodinjstva, če nimajo zagotovljene nastanitvene storitve ali urejenega stanovanja.
- Prejemniki državnega nadomestila za starejše in člani njihovih gospodinjstev.
- Upravičenci do denarnega nadomestila za brezposelne hrvaške veterane domovinske vojne in njihove družinske člane ter civilne žrtve domovinske vojne in člane njihovih gospodinjstev.

Mesečna višina nadomestila je predpisana z Uredbo o mesečni višini nadomestila za ranljive odjemalce energije, načinu udeležbe pri kritju stroškov odjemalcev energije in postopkih hrvaškega zavoda za socialno delo¹⁴⁶. Po trenutno veljavni Uredbi znaša nadomestilo največ 26,54 evra, razen v izjemnih primerih do največ 70 evrov mesečno do 31. marca 2025¹⁴⁷.

HEP je septembra 2015 z Vlado Republike Hrvaške sklenil Sporazum o preprečevanju energetske revščine, na podlagi katerega v imenu svojih odjemalcev plačuje solidarnostni prispevek. Sredstva, ki jih HEP nakaže v državni proračun in niso porabljena za pomoč ogroženim kupcem energentov, se preusmerijo v izvajanje Programa preprečevanja energetske revščine. Ta program vključuje uporabo obnovljivih virov energije v stanovanjskih stavbah na podpornih območjih in območjih posebne državne skrbi za obdobje do leta 2025.

5.5. Vladni paketi ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred podražitvami

Vlada Republike Hrvaške vsakih šest mesecev sprejme paket ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred podražitvami. V spodnjih poglavjih sta opisana dva paketa ukrepov (6. in 7. paket ukrepov) Vlade, ki se nanašata na obdobje od 1. 4. 2024 do 31. 3. 2025.

5.5.1. Šesti paket ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred rastjo cen

Paket¹⁴⁸ je veljal za obdobje od 1. aprila 2024 do 30. septembra 2024, njegova vrednost pa je bila 503.000.000,00 EUR. Ta sveženj ukrepov je namenjen ublažitvi udarca inflacije in zagotavljanju dostopnosti energije za hrvaške državljanke.

Paket je razdeljen na dve glavni prioriteti:

1. *PRIORITETA: OHRANJANJE NIZKIH CEN ENERGIJE (389.000.000,00 EUR)*

- **Ohranjanje nizkih cen energije**

Cene električne energije za gospodinjstva ostajajo enake, polletni prag pa se zvišuje iz 2.500 na 3.000 kWh. Za porabljene količine do 3000 kWh ostaja cena 0,059 EUR/kWh, za del nad to količino pa 0,088 EUR/kWh. Ta ukrep zajema 2.214.236 upravičencev in znaša 86.000.000,00 EUR.

¹⁴⁶Uredba o mesečni višini nadomestila za ranljive kupce energije, načinu udeležbe pri poravnavi stroškov energije za upravičence do nadomestila in postopkih hrvaškega zavoda za socialno delo (Uradni list, št. 31/22, 104/24), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_09_104_1803.html

¹⁴⁷Prejemki v sistemu socialnega varstva, <https://socskrb.hr/djelatnosti/naknade-u-sustavu-socijalne-skrbi/>

¹⁴⁸6. paket ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred rastjo cen, https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2024/Ozujak/293_sjednica_VRH/6_paket_mjera_C.pdf

- **Ohranjanje nizkih cen plina**

Za gospodinjstva, javni sektor, toplovođe in distributerje plina se plačuje nadomestilo za izgube HEP-u za zagotavljanje oskrbe s plinom. Cilj je zagotoviti stabilnost cen in neprekinjeno dobavo plina.

- **Omejitev cene toplotne energije**

Cena toplotne energije ostaja nespremenjena za vse uporabnike ogrevalnih sistemov. Ta ukrep zajema 159.000 odjemalcev in 98 % dobavljene toplotne energije.

2. *PRIORITETA: ZAŠČITA PRED INFLACIJO (114.000.000,00 EUR)*

- **Omejene cene osnovnih izdelkov**

Omejitev cen 30 osnovnih izdelkov se nadaljuje, da bi omilili negativne učinke inflacije na gospodinjstva.

- **Pomoč za stroške energije (23.000.000,00 EUR)**

- **Za socialno ranljive kupce energentov (21.000.000,00 EUR) – VAUČERI**

80.000 ranljivih odjemalcev energije je upravičenih do nadomestila stroškov za energijo. V status ranljivih kupcev energije sodijo prejemniki invalidnine, inkluzivnih dodatkov prve, druge ali tretje stopnje podpore, ki nimajo zagotovljene nastanitve ali organiziranega stanovanja, upravičenci do zajamčenega minimalnega nadomestila, državnega nadomestila za starejše in denarnega nadomestila za brezposelne hrvaške veterane domovinske vojne in civilne žrtve. Mesečno nadomestilo znaša 70 evrov, upravičenci do zajamčenega minimalnega nadomestila pa so upravičeni tudi do povračila stroškov stanovanja, komunalnih storitev, ogrevanja in oskrbe z vodo.

- **Za izvajalce socialnih storitev (2.000.000,00 EUR)**

Ta ukrep je namenjen financiranju izvajalcev socialnih storitev, ki podpirajo ranljive upravičence.

- **Podpora upokojemcem (78.600.000,00 EUR)**

Enkratne pomoči bo prejelo 830 tisoč upokojemcev s pokojnino do 880 evrov, med njimi tudi tisti, ki prejemajo tujo pokojnino ali kombinacijo pokojnine in prejemkov iz delovnega razmerja.

- **Podpora za javni prevoz (11.000.000,00 EUR)**

Ta ukrep zagotavlja finančno podporo trajnosti domačega javnega prometa.

- **Nadomestila brezposelnim hrvaškim veteranom (1.330.000,00 EUR)**

Približno 13.000 hrvaških veteranov bo upravičenih do enkratnih izplačil v višini 100 evrov za pomoč pri lažšanju naraščajočih življenjskih stroškov.

- **Podpora študentom (8.000.000,00 EUR)**

Študentski centri bodo še naprej zagotavljali subvencionirano prehrano po ceni 0,86 evra in tako preprečili podražitev študentske prehrane v 25 mestih.

5.5.2. Sedmi paket ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred podražitvami

Paket¹⁴⁹ ukrepov velja za obdobje od 1. oktobra 2024 do 31. marca 2025, njegova vrednost pa je 248.000.000,00 EUR. Sveženj je bil sprejet z namenom reševanja problematike naraščajočih stroškov energije za državljane in podjetnike, s posebnim poudarkom na ranljivih skupinah prebivalstva.

Paket je razdeljen na dve glavni prioriteti:

1. *PRIORITETA: OHRANJANJE NIZKIH CEN ENERGIJE (165.300.000,00 EUR)*

- **Subvencije za električno energijo (102.000.000,00 EUR)**

Letni strošek za povprečno gospodinjstvo s porabo 3000 kWh znaša 584 evrov, z ukrepi vlade pa se zniža na 482 evrov, kar predstavlja 102 evra letnega prihranka. Ta ukrep zajema 2,2 milijona gospodinjstev, 22 tisoč uporabnikov v javnem in neprofitnem sektorju ter 93 tisoč podjetij.

- **Subvencije za plin (35.300.000,00 EUR)**

Letni strošek za gospodinjstvo z porabo 12.000 kWh znaša 680 EUR, ukrepi vlade pa omogočajo letni prihranek v višini 85 EUR. Ta ukrep se nanaša na gospodinjstva, javni in neprofitni sektor ter mala podjetja, ki sklenejo pogodbo za plin na trgu, ob možnosti ohranitve pravice do javne oskrbe s strani HEP-a.

- **Subvencije za toplotno energijo (2.000.000,00 EUR)**

Letni strošek za 60 m² veliko stanovanje je znižan s 377 EUR na 315 EUR, prihranek pa znaša 62 EUR na leto. Ta ukrep zajema 159 tisoč strank.

- **Pomoč za stroške energije (24.000.000,00 EUR) - VAVČERJI**

S to pomočjo ima 88.500 oseb s statusom ranljivega kupca energentov pravico do kritja stroškov električne energije, plina ali toplotne energije. Ta status vključuje uporabnike osebne invalidnine, prejemnike inkluzivnega dodatka prve, druge ali tretje ravni podpore, tiste, ki nimajo zagotovljene nastanitve ali organiziranega stanovanja, uporabnike zajamčenega minimalnega nadomestila, nacionalnega nadomestila za starejše osebe ter denarnih nadomestil za brezposelne hrvaške branitelje iz Domovinskega boja in civilne žrtve. Mesečna pomoč znaša 70 EUR, uporabniki zajamčenega minimalnega nadomestila pa obdržijo pravico do pomoči za stroške stanovanja, komunalnih dajatev, ogrevanja in oskrbe z vodo.

- **Pomoč za omilitev rasti stroškov energije (2.000.000,00 EUR)**

Mesečna pomoč se giblje med 70 in 540 EUR, odvisno od števila uporabnikov. Na primer, 80 EUR se dodeli izvajalcem storitev pomoči v gospodinjstvu, 70 EUR rejniškim družinam ter med 140 in 540 EUR ponudnikom storitev nastanitve, organiziranega stanovanja in bivanja. Ta ukrep zajema več kot 500 izvajalcev socialnih storitev in 2.500 rejniških družin.

¹⁴⁹⁷. paket ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred rastjo cen, https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2024/Rujan/22_sjednica_VRH/7_paket_mjera_ruja_n_2024.pdf

2. *PRIORITETA: ZAŠČITA NAJBRANLJIVEJŠIH (82.300.000,00 EUR)*

- **Podpora upokojencem**

Enkratne pomoči (76.500.000,00 EUR) zagotavljajo podporo za 760 tisoč upokojencev z pokojnino do 840 EUR. Ta ukrep zajema tri skupine uporabnikov: upokojence, ki prejema obvezno pokojninsko zavarovanje, upokojence, ki poleg pokojnine iz Hrvaške prejema tudi pokojnino iz tujine ali samo pokojnino iz tujine, ter zaposlene upokojence, katerih skupni dohodek iz pokojnine in plače ne presega 840 EUR.

- **Podpora študentom**

Podpora študentskim centrom (4.500.000,00 EUR) omogoča, da cena obroka za 111 tisoč študentov ostane 0,86 EUR. Ukrep hkrati preprečuje 20-odstotno podražitev študentske prehrane v 25 mestih, kjer je zagotovljena prehranska storitev..

- **Nadomestila za brezposelne hrvaške veterane**

Več kot 13.000 hrvaških veteranov bo upravičenih do enkratnega denarnega nadomestila (skupaj 1.330.000,00 EUR). Nadomestilo znaša 100 evrov in je namenjeno veteranom, ki koristijo denarno nadomestilo za brezposelne hrvaške veterane domovinske vojne, uporabljajo zajamčeno minimalno nadomestilo ali so prijavljeni v evidenci brezposelnih.

6. Regionalni in lokalni instrumenti v boju z energetske revščino

Na regionalni in lokalni ravni slovenskih in hrvaških regij obstajajo različni instrumenti, ki na direkten ali manj direkten način vplivajo na reševanje energetske revščine. Nekateri od instrumentov, ki zmanjšujejo energetske revščine na območju 4 čezmejnih regij so:

- energetske preglede,
- enkratna denarna pomoč,
- socialna posojila,
- dodatek za stroške stanovanja,
- sofinanciranje stroškov drv za gretje.

Socialno ogroženi državljani se pogosto srečujejo s problemom energetske revščine, kar pomeni nezmožnost pokrivanja osnovnih energetske potreb, kot so ogrevanje, hlajenje, topla voda in razsvetljava. Na območju 4 čezmejnih regij so instrumenti namenjeni lažšanju teh težav in zagotavljanju osnovne varnosti socialno šibkim posameznikom in gospodinjstvom.

6.1. Instrumenti na območju Pomurske regije

V Pomurju so na voljo različni instrumenti za reševanje energetske revščine, ki vključujejo subvencije za energetske prenove stavb, pomoč pri plačilu energentov, podporo iz evropskih skladov ter spodbujanje energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije. Te ukrepe izvajajo občine, regionalne oblasti in nevladne organizacije, pri čemer sodelujejo z nacionalnimi programi in evropskimi sredstvi.

6.1.1. Občinska denarna pomoč

Občine pomagajo svojim občanom, ki so se znašli v finančni stiski. S pomočjo vloge lahko zaprosijo za občinsko denarno/socialno pomoč, ki jim med drugim omogoča pomoč pri plačilu položnic, namenjenih za zagotavljanje osnovnih in nujnih življenjskih potreb (električna energija, komunalne storitve, ogrevanje, ...), pomoč pri nakupu energentov oz. kurjave, ...

Upravičenci do občinske denarne/socialne pomoči so posamezniki oziroma družine, ki so občani posamezne občine, tj. imajo na območju občine stalno prebivališče in izpolnjujejo kriterij, da nimajo zadostnih sredstev za preživljanje, potem ko so izčrpali vse druge možnosti za pridobitev sredstev za preživljanje oz. rešitev socialne stiske.

Občinska denarna/socialna pomoč socialno ogroženim posameznikom in družinam je namenjena premostitvi trenutne materialne ogroženosti socialno ogroženih posameznikov in družin, med drugim za plačilo najnujnejših življenjskih stroškov (električna energija, komunalne storitve, ogrevanje ipd.), pomoč pri nakupu kurjave in ozimnice, ... Denarna pomoč se dodeli praviloma enkrat letno.

6.1.2. Energetski pregledi

V okviru Zakona o učinkoviti rabi energije¹⁵⁰ je navedeno, da ministrstvo pristojno za energijo, spodbuja izdelavo in izvajanje energetskih pregledov v malih in srednjih podjetjih, v velikih družbah pa izvajajo energetske preglede na vsaka štiri leta. Energetski pregledi so zelo priporočljivi tudi za gospodinjstva, ki so socialno ogrožena. Le-ta lahko s pomočjo energetskih pregledov pridobijo veliko informacij o učinkoviti rabi energije in stroškovno učinkovitih možnostih za prihranek energije, kar je bilo prikazano na več projektih v Pomurju.

Energetski pregled je eno od pomembnejših orodij pri poskusih obvladovanja stroškov za plačilo energentov. Za gospodinjstva je primeren poenostavljen energetski pregled, kjer so ukrepi, ki bi se lahko izpeljali, enostavno vidni.

Energetski pregled v gospodinjstvih poteka v več korakih. Energetsko revna gospodinjstva se lahko za brezplačni pregled prijavijo preko Rdečega križa, Centra za socialno delo Murska Sobota, ipd. Prvi obisk v gospodinjstvu je namenjen analizi stanja ter pregledu porabe električne energije, toplote in vode. Na podlagi dobljenih podatkov energetski svetovalci izračunajo, kje v gospodinjstvu se lahko najbolj učinkovito privarčuje energija, čemur sledi priprava sklopa priporočil. Poročilo o energetskem pregledu, skupaj z priporočili in nasveti za zmanjšanje rabe energije in vode so gospodinjstvu predstavljeni ob drugem obisku, ko svetovalci gospodinjstvu predajo tudi paket naprav za varčevanje z energijo in vodo (varčne sijalke, tesnila za okna in vrata, varčevalne nastavke za pipe in tuš, ipd.) ter specifične nasvete za učinkovito rabo energije. Izbira naprav je prilagojena posameznim gospodinjstvom, njihov učinek pa je mogoče zlahka meriti v privarčevanih evrih in kWh. Celotna storitev, skupaj z napravami, je za gospodinjstvo brezplačna.

V skladu s Pogodbo¹⁵¹ o vzpostavitvi in delovanju svetovalne pisarne mreže ENSVET za brezplačno svetovanje občanom, Eko sklad na podlagi prvega in tretjega odstavka 352. člena Zakona o energetski učinkovitosti organizira mrežo svetovalnih pisarn ENSVET v sodelovanju z zainteresiranimi lokalnimi skupnostmi. Občina je dolžna zagotoviti:

- ustrezen prostor, ki omogoča prost in enostaven dostop za vse občane ter parkirno mesto za uporabnike,
- v primeru skupne uporabe prostora mora biti ta na voljo svetovalcu svetovalne pisarne najmanj med 16. in 20. uro,
- vse materialne pogoje za delovanje svetovalne pisarne (stroške pošte, ogrevanja, čiščenja, elektrike, telefona, interneta, sodoben računalnik s tiskalnikom in ustrezno programsko opremo, potreben pisarniški material ipd.),
- naročanje uporabnikov v času, ko pisarna ne obratuje, na telefonsko številko občine,
- promocijo svetovanja in svetovalne pisarne v občinskih glasilih, lokalnih medijih, na lokalnih dogodkih in razstavah ter na spletni strani občine,
- zagotavljanje vsebine letnega programa dela v delu, ki se nanaša na občino,
- usklajevanje in potrjevanje letnega programa dela,
- obveščanje in informiranje svetovalne pisarne o aktivnostih in razpisih občine na področju, ki ga pokriva pisarna,
- stalno komunikacijo med svetovalno pisarno in občino.

¹⁵⁰ Zakon o učinkoviti rabi energije (Uradni list RS, št. 158/20), <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO8136>

¹⁵¹ Ugovor o uspostavi i radu savjetodavnog ureda mreže ENSVET, <https://ekosklad.si/uploads/101d0d98-73eb-4f94-ab02-d60ec770b981/Pogodba-prazna-2019.pdf>

- Pokrivanje potnih stroškov za prevoz svetovalca od kraja prebivališča do izrednih dogodkov (predstavitve, predavanja, sestanki ipd., po navodilih občine) v skladu z letnim programom dela, v višini kilometrine skladno z veljavnimi predpisi,
- pokrivanje vseh stroškov iz naslova zgoraj naštetih aktivnosti.

Za delovanje svetovalne pisarne Eko sklad zagotavlja:

- ustrezno strokovno usposabljanje za energetske svetovalce,
- strokovno svetovanje in izvajanje izobraževalnih dejavnosti za občane,
- redno in pravočasno dobavo gradiva svetovalnim pisarnam na področju, ki ga pokriva Eko sklad ali mreža ENSVET, oziroma drugega ustreznega gradiva,
- pomoč svetovalcem glede na potrebe občine v primerih, ko sodelujejo pri dogovorjenem reševanju težav na področju rabe energije v gospodinjstvih,
- oznako na vhodu v stavbo, v kateri se nahaja svetovalna pisarna (logotip občine, mreže ENSVET in Eko sklada, razpored uradnih ur ter kontaktne številke),
- pokrivanje vseh stroškov iz naslova zgoraj naštetih aktivnosti.

Ta instrument je, ker se organizacijsko izvaja na nacionalni ravni, operativno pa na lokalni ravni, naveden v 4. poglavju – nacionalni instrumenti v boju proti energetske revščini – ter v 6. poglavju – regionalni in lokalni instrumenti v boju proti energetske revščini.

6.1.3. Ukrepi v Lokalnih energetskih konceptih in SE(C)AP-ih

V boju proti energetske revščini se uporabljajo različni instrumenti, ki so vključeni tudi v Lokalnih energetskih konceptih (LEK) in Trajnostnih energetskih (in podnebnih) akcijskih načrtih (SE(C)AP - Sustainable Energy (and Climate) Action Plan).

Eden ključnih ukrepov za zmanjšanje energetske revščine je **izobraževanje in ozaveščanje**. Poudarek je na izobraževanju o učinkoviti rabi energije in uporabi obnovljivih virov, ki je pomembno za vse starostne skupine, vključno s starši, zaposlenimi in otroki, da se že od mladih let seznanijo s to problematiko. To vključuje tudi sisteme komuniciranja in ozaveščanja ter promocije, ki vključujejo različne informacijske strategije za doseg lokalnega prebivalstva.

Poleg tega je ključni ukrep **energetska sanacija večstanovanjskih stavb**, ki prispeva k večji energetske učinkovitosti in zmanjšanju stroškov energije za prebivalce. Ta ukrep vključuje vrsto tehničnih in infrastrukturnih izboljšav, kot so izboljšanje toplotne izolacije (stene, strehe, okna), namestitev energetske učinkovitih ogrevalnih sistemov (npr. toplotne črpalke) ter uvedba pametnih merilnih sistemov za spremljanje porabe energije. Energetska sanacija ne le da zmanjšuje stroške energije, ampak tudi povečuje udobje bivanja, saj preprečuje pregrevanje poleti in prekomerno hlajenje pozimi. Za prebivalce, zlasti tiste v energetske revnih gospodinjstvih, to pomeni boljšo kakovost bivanja, hkrati pa tudi večjo finančno dostopnost.

Preučitev primernih območij za uvedbo skupnih sistemov na obnovljive vire energije predstavlja zelo učinkovit način za zagotavljanje trajnostne in cenovno dostopne energije v urbanih in suburbanih območjih, saj omogoča učinkovito rabo energije v večjih skupnostih. Ta ukrep vključuje analizo in izbiro primernih območij za namestitev skupnih sistemov, kot so centralni sončni sistemi, skupne toplotne črpalke ali sistemi za izrabo biomase. V takih sistemih se obnovljivi viri energije delijo med več gospodinjstvi, kar omogoča večje prihranke, saj je začetni vložek za skupen sistem lahko nižji kot za individualne naprave. Skupni sistemi omogočajo večjo energetske neodvisnost, hkrati pa zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov in okoljski odtis. To je

še posebej koristno v mestih, kjer ni vedno enostavno dostopati do individualnih virov energije, kot so sončni paneli ali toplotne črpalke, ter v primerih, kjer je mogoče doseči večje sinergije in zmanjšanje stroškov z združevanjem virov.

Nadalje, pomembno je tudi **aktivno spodbujanje priključitve na plinovodno omrežje**. V mnogih primerih so posamezna gospodinjstva ali večstanovanjski objekti še vedno izključeni iz plinovodnega omrežja, kar pomeni, da za ogrevanje ali kuhanje uporabljajo dražje in pogosto manj okolju prijazne vire energije, kot so kurilno olje ali električna energija. Aktivna spodbuda za priključitev na plinovodno omrežje omogoča gospodinjstvom, da preidejo na bolj dostopen in energetsko učinkovit vir energije. Plin je pogosto cenovno ugodnejši in energetsko učinkovitejši vir za ogrevanje, hkrati pa omogoča boljše nadzorovano in čisto kurjenje. Pomembno je, da se ta ukrep usmeri predvsem na tista območja, kjer obstajajo neizkoriščeni priključki na plinovodno omrežje, ali pa na območja, kjer je gradnja omrežja ekonomsko upravičena. Poleg tega se mora ta ukrep podpreti z informiranjem prebivalcev o prednostih plinskega ogrevanja in dostopnosti subvencij ali ugodnih pogojev za priključitev, da se spodbudi široko sprejetje in zmanjšanje stroškov ogrevanja za gospodinjstva v energetske revščini.

Z združevanjem teh ukrepov lahko občine in lokalne skupnosti učinkovito naslavljajo energetske revščine, izboljšujejo kakovost življenja prebivalcev ter prispevajo k večji energetske neodvisnosti in trajnostnem razvoju.

Tabela 1 Instrumenti na območju pomurske regije.

Instrument	Raven	Odgovorni organ	Upravičenci
Občinska denarna pomoč	Lokalna	Občine	Posamezniki oziroma družine, ki so občani posamezne občine, tj. imajo na območju občine stalno prebivališče in izpolnjujejo kriterij, da nimajo zadostnih sredstev za preživljanje, potem ko so izčrpali vse druge možnosti za pridobitev sredstev za preživljanje oz. rešitev socialne stiske
Energetski pregledi	Regionalna	Projektne partnerji oz. nevladne organizacije, pri čemer sodelujejo z nacionalnimi programi in evropskimi sredstvi	Energetsko revna gospodinjstva
Izobraževanje in ozaveščanje	Lokalna	Občine	Vse starostne skupine, vključno s starši, zaposlenimi in otroki
Energetska sanacija večstanovanjskih stavb	Lokalna	Občine	Vsa gospodinjstva, zlasti tista v energetske revnih gospodinjstvih

Instrument	Raven	Odgovorni organ	Upravičenci
Preučitev primernih območij za uvedbo skupnih sistemov na obnovljive vire energije	Lokalna	Občine	Vsa gospodinjstva, zlasti tista v energetske revnih gospodinjstvih
Aktivno spodbujanje priključitve na plinovodno omrežje	Lokalna	Občine	Vsa gospodinjstva, zlasti tista v energetske revnih gospodinjstvih; tista območja, kjer obstajajo neizkoriščeni priključki

6.2. Instrumenti na območju Podravske regije

6.2.1. Strategije socialnega varstva MO Maribor 2024 - 2030

Do socialnovarstvenih pomoči iz proračuna MO Maribor so upravičeni občani, ki so brez dogodka ali pa ne presegajo minimalnega dohodka za posameznega družinskega člana.

Enkratne denarne pomoči opredeljuje Pravilnik o postopkih in merilih pri dodeljevanju socialnovarstvenih pomoči, ki ga je v letu 2006 sprejel Mestni svet. Enkratna denarna pomoč in socialna posojila sta namenjeni posameznikom ali družinam, ki so se zaradi določenih vzrokov, praviloma nastalih brez njihove krivde, v določenem obdobju znašli v situaciji, ko so potrebovali pomoč za kritje nujnih stroškov in niso bili upravičeni do vseh rednih socialnovarstvenih pravic po zakonu. O dodeljevanju pomoči odloča komisija (imenuje jo župan) na osnovi izdelanega opisa socialnih razmer z obrazložitvijo namena dodelitve. Upravljanje naloge z vodenjem evidence izvaja Center za socialno delo Maribor.

Subvencioniranje najemnin: socialno varstvo na stanovanjskem področju pomeni skrb za reševanje stanovanjskih potreb socialno šibkejših občanov. Izkušnje in statistični podatki kažejo, da se število uporabnikov socialnih pomoči iz leta v leto povečuje, med njimi še posebej narašča število materialno ogroženih odraslih, predvsem starejših občanov, zato skušamo na ta način preprečiti socialne stiske in težave posameznikov, ki si socialne varnosti ne morejo zagotoviti sami zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati. Pri tem sledimo načelu dostopnosti, saj lahko le tako preprečimo socialnovarstveno ogroženost posameznika, družine ali skupine prebivalstva. V letu 2010 je bil sprejet Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, ki se je za področje subvencioniranja najemnin začel uporabljati 1. januarja 2012. S tem zakonom se uveljavlja poenotena ureditev vseh socialnih transferjev, do katerih je lahko upravičen posameznik oziroma družina. Cilj zakona je pravično dodeljevanje pravic iz javnih sredstev, poenostavitev sistema, večja preglednost, večja učinkovitost in manjša možnost zlorab. Na podlagi tega zakona o vseh pravicah iz javnih sredstev odločajo centri za socialno delo, sredstva za te pravice pa še naprej zagotavljajo občinski proračuni. V skladu s sprejetim Zakonom o finančni razbremenitvi občin država na zahtevo občinskih organov po zaključku koledarskega leta v celoti povrne porabljen proračunska sredstva za subvencioniranje tržnih najemnin.

6.2.2. Pomoč socialno ranljivim v MO Ptuj

MO Ptuj je objavila pravilnik o dodeljevanju denarne socialne pomoči na podlagi katere lahko ogrožene družine ali posamezniki zaprosijo za pomoč. Pomoč je med drugim namenjena kritju stroškov in izdatkov za premostitev trenutne materialne ogroženosti, tukaj gre za kritje položnost kot so najemnina, električna energija, stroški ogrevanja, vode in komunalnih storitev itd.. Lahko se tudi porabi za ureditev minimalnih standardov bivanja (nakup opreme, pohištva..), ter pri elementarnih nesrečah in požarih.

Tabela 2 Instrumenti na območju podravske regije.

Instrument	Raven	Odgovorno telo	Upravičenci
Enkratna denarna pomoč	Regionalno/Lokalno	MO Maribor	Posamezniki ali družine, ki so se zaradi določenih vzrokov, praviloma nastalih brez njihove krivde, v določenem obdobju znašli v situaciji, ko so potrebovali pomoč za kritje nujnih stroškov in niso bili upravičeni do vseh rednih socialnovarstvenih pravic po zakonu.
Socialna posojila	Regionalno/Lokalno	MO Maribor	Posamezniki ali družine, ki so se zaradi določenih vzrokov, praviloma nastalih brez njihove krivde, v določenem obdobju znašli v situaciji, ko so potrebovali pomoč za kritje nujnih stroškov in niso bili upravičeni do vseh rednih socialnovarstvenih pravic po zakonu.
Subvencioniranje najemnin	Regionalno /Lokalno	MO Maribor / o vseh pravicah iz javnih sredstev odločajo centri za socialno delo, sredstva za te pravice pa še naprej zagotavljajo občinski	Socialno šibkejši občani, med njimi še posebej narašča število materialno ogroženih odraslih, predvsem starejših občanov, zato občina skuša na ta način

Instrument	Raven	Odgovorno telo	Upravičenci
		proračuni. V skladu s sprejetim Zakonom o finančni razbremenitvi občin država na zahtevo občinskih organov po zaključku koledarskega leta v celoti povrne porabljen proračunska sredstva za subvencioniranje tržnih najemnin	preprečiti socialne stiske in težave posameznikov, ki si socialne varnosti ne morejo zagotoviti sami zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivat
Pomoč socialno ranljivim	Lokalno	MO Ptuj	Ogrožene družine ali posamezniki Pomoč je namenjena kritju stroškov in izdatkov za premostitev trenutne materialne ogroženosti, tukaj gre za kritje položnic kot so najemnina, električna energija, stroški ogrevanja, vode in komunalnih storitev itd.. Lahko se tudi porabi za ureditev minimalnih standardov bivanja (nakup opreme, pohištva..), ter pri elementarnih nesrečah in požarih.

6.3. Instrumenti na območju Medžimurske županije

Socialno ogroženi prebivalci se pogosto soočajo s problemom energetske revščine, kar pomeni nezmožnost pokrivanja osnovnih energetskih potreb, kot so ogrevanje, hlajenje in razsvetljava. Na območju Medžimurske županije so instrumenti pomoči usmerjeni v omilitev teh težav ter zagotavljanje osnovne varnosti socialno ogroženim osebam in gospodinjstvom. Osredotočenost na zmanjšanje stroškov energije in izboljšanje energetske učinkovitosti je ključni korak k zagotavljanju dostopne in trajnostne porabe energije najbolj ranljivih skupin družbe.

6.3.1. Instrumenti pomoči socialno ogroženim državljanom

Socialno ogroženi prebivalci se pogosto soočajo z večplastnimi izzivi, ki ogrožajo njihovo kakovost življenja, vključno z nezmožnostjo pokrivanja osnovnih življenjskih potreb, kot so obratovalni stroški gospodinjstva (elektrika, plin, voda in druge dajatve). V takšnih okoliščinah posebno pozornost zahteva problem energetske revščine, ki dodatno obremenjuje gospodinjstva z nizkimi prihodki in bistveno prispeva k njihovi socialni izključenosti. V nadaljevanju so opisani instrumenti za pomoč socialno ogroženim prebivalcem na regionalni in lokalni ravni na območju Medžimurske županije.

Enkratna denarna pomoč

Socialno ogroženi občani so upravičeni do enkratne denarne pomoči pod pogoji, ki jih določa Sklep¹⁵² Medžimurske županije. Te pravice ne morejo uveljavljati upravičenci socialne pomoči za potrebe, ki jih v celoti krijejo pristojni organi lokalne samouprave glede na prebivališče ali začasno prebivališče upravičenca, niti organi javnega sektorja v skladu z zakonom o socialnem varstvu in drugimi veljavnimi predpisi. Odobreni znesek je odvisen od družinskih, socialno-ekonomskih in zdravstvenih razmer upravičenca, višine dohodka, delovne sposobnosti članov gospodinjstva in od števila otrok.

Enkratne denarne pomoči z najvišjimi zneski pomoči:

1. Kritje osnovnih življenjskih stroškov (hrana, pijača, obleka, obutev in higienski pripomočki) – samska oseba do 400,00 EUR, gospodinjstvo do 800,00 EUR.
2. Plačilo stanovanjskih režijskih stroškov (stroški elektrike, plina, vode in druge dajatve) – samska oseba do 400,00 EUR, gospodinjstvo do 800,00 EUR.
3. Popravilo škode zaradi nesreče (poplava, požar ipd.) – samska oseba do 500,00 EUR, gospodinjstvo do 1.000,00 EUR.

Adaptacija bivalnega prostora zaradi izredno slabih stanovanjskih razmer – samska oseba do 500,00 EUR, gospodinjstvo do 1.000,00 EUR.

Prav tako je v skladu s socialnimi načrti mest in občin v Medžimurski županiji razvidno, da enote lokalne samouprave še vedno ločeno izvajajo ukrepe enkratne denarne pomoči za socialno šibke osebe in upokojene.

Povračilo za stanovanjske stroške

V skladu s socialnimi načrti občin in mest v Medžimurski županiji lahko stanovanjski stroški vključujejo najemnino, oskrbo, komunalne pristojbine, pogrebnine, pristojbine za čiščenje vode, stroške plina, vode, elektrike in kanalizacije, stroške odlaganja komunalnih odpadkov in stroške, ki nastanejo zaradi del za povečanje energetske učinkovitosti stavbe.

Sofinanciranje drv za kurjavo

Upravičenci zajamčenega minimalnega nadomestila, ki se ogrevajo na drva, so upravičeni do kritja stroškov kurjave v skladu s sklepom¹⁵³, ki ga je sprejela Vlada Republike Hrvaške.

¹⁵²Sklep o pogojih, načinu in postopku za uveljavljanje pravice do enkratne denarne pomoči, <https://medjimurska-zupanija.hr/jednokratna-novcana-pomoc/>

¹⁵³Sklep o merilih in merilih za financiranje stanovanjskih stroškov ter obsegu sredstev za posamezno enoto lokalne samouprave, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_11_131_1801.html

Občine in mesta posredujejo Ministrstvu za delo, pokojninski sistem, družino in socialno politiko zahtevek za mesečno nakazilo sredstev najkasneje do 15. v mesecu za odhodke iz preteklega meseca.

Enotni upravni oddelek lahko sprejme posebno odločbo, s katero zavrne pravico do pomoči za socialno ogroženo gospodinjstvo, pri čemer lahko enkrat letno zagotovi določeno količino drv za kurjavo.

Sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade

Na podlagi Izvedbenega programa Osrednjega državnega urada za demografijo in mlade za obdobje od 2021 do 2024 ter Sklepa o objavi in izvedbi Pilotnega projekta Javnega poziva enotam lokalne samouprave za finančno podporo namenjeno sofinanciranju stanovanjskih stroškov mladim družinam in mladim v letu 2023, sta bila objavljena javna poziva za Občino Kotoriba¹⁵⁴ ter za Občino Sveti Juraj na Bregu¹⁵⁵.

Predmet razpisa je bila dodelitev finančnih podpor za sofinanciranje stanovanjskih stroškov mladih družin in mladih v letu 2023, z namenom demografske obnove ter izenačevanja možnosti za ostanek mladih družin in mladih v Republiki Hrvaški.

Finančna podpora na upravičenca je znašala:

- Za mlado družino z otroki – 180,00 EUR mesečno do največ 2.160,00 EUR za obdobje 12 mesecev,
- Za mlado osebo in mlado družino brez otrok – 120,00 EUR mesečno do največ 1.440,00 EUR za obdobje 12 mesecev.

6.3.2. Instrumenti sofinanciranja povečanja rabe obnovljivih virov energije v družinskih hišah na področju Medžimurske županije

Izboljšanje energetske učinkovitosti družinskih hiš in vgradnja sistemov, ki uporabljajo obnovljive vire energije, omogoča poleg zniževanja stroškov energije za gospodinjstva tudi večjo energetske neodvisnosti, ki zagotavlja oskrbo in dolgoročno zmanjšuje odvisnost od nepredvidljivih gibanj na energetskem trgu. V nadaljevanju so opisani instrumenti na območju Medžimurske županije, ki predvsem ranljivim skupinam omogočajo dostop do energetske učinkovitih rešitev in s tem prispevajo k zmanjšanju stroškov energije in tveganja energetske revščine.

Sofinanciranje povečavanja rabe obnovljivih virov energije v družinskih hišah

Sofinanciranje povečavanja rabe obnovljivih virov energije v družinskih hišah na območju Medžimurske županije je potekalo z dodeljevanjem nepovratnih finančnih sredstev fizičnim osebam – občanom ter je vključevalo naslednje ukrepe:

- M1. Izdelava energetske izkaznice in poročila o energetskem pregledu
- M2. Izdelava glavnega elektrotehniškega projekta sončne elektrarne
- M3. Vgradnja sistema za izrabo obnovljivih virov energije

¹⁵⁴Javni razpis za sofinanciranje stanovanjskih stroškov mladih v letu 2023 – Občina Kotoriba, <https://www.kotoriba.hr/article/javni-poziv-za-sufinanciranje-troskova-stanovanja-mladih>

¹⁵⁵Javni razpis za sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade v letu 2023 – Občina Sveti Juraj na Bregu, <https://www.svetijuraj nabregu.hr/2023/09/20/javni-poziv-za-financijsku-potporu-usmjerenu-na-sufinanciranje-troskova-stanovanja-mladim-obiteljima-i-mladima-u-2023-godini/>

- M3.1. Kotli na sekance/pelete ali pirolizni kotli na drva,
- M3.2. Toplotne črpalke,
- M3.3. sistemi s sončnimi kolektorji,
- M3.4. Sončne elektrarne za proizvodnjo električne energije za lastno porabo.

V letu 2023 so skupna razpoložljiva sredstva v okviru Razpisa Medžimurske županije¹⁵⁶ znašala 60.000,00 EUR, od tega 10.000 EUR za ukrepe M1. in M2. in 50.000 EUR za skupino ukrepov M3. Na družinsko hišo je bilo mogoče sofinanciranje v višini največ 1.200,00 EUR. Odobrena sredstva v vrednosti 57.800,00 EUR, so bila dodeljena 84 gospodinjstvom.

V letu 2024 so skupna razpoložljiva sredstva v okviru Razpisa Medžimurske županije¹⁵⁷ znašala 100.000,00 EUR. Na družinsko hišo je bilo mogoče pridobiti sofinanciranje v višini največ 1.200,00 EUR. Odobrena sredstva v vrednosti 99.945,50 EUR, so bila razdeljena 129 gospodinjstvom.

Spodbude za izdelavo toplotne fasade

Na razpisu Občine Belica¹⁵⁸ so do spodbude za izvedbo toplotne izolacije fasade upravičeni lastniki nepremičnin, ki imajo stalno prebivališče na območju Občine Belica na naslovu, za katerega uveljavljajo spodbudo, ter katerih objekt je zakonito zgrajen. Občina Belica je lastnikom nepremičnin, ki so v letu 2023 izvedli toplotno izolacijo fasade, dodelila spodbudo v višini 500,00 EUR, pri čemer je bil odobreni znesek nakazan na račun upravičenca.

Sofinanciranje projektov sončnih elektrarn

Predmet vseh javnih razpisov je bila dodelitev nepovratnih sredstev za sofinanciranje izdelave projekta sončne elektrarne za proizvodnjo električne energije namenjene lastni rabi. Cilj razpisa je bil spodbuditi večjo rabo obnovljivih virov energije v gospodinjstvih, varčevanje z električno energijo, okrepiti odpornost gospodinjstev na spremembe tržnih cen, zmanjšati izpuste toplogrednih plinov in izboljšati kakovost življenja občanov.

Po javnem razpisu Občine Belice¹⁵⁹ so bile v proračunu za ta namen zagotovljena finančna sredstva v skupni višini 10.000,00 EUR, z najvišjo višino nepovratnih sredstev na vlogo do 500,00 EUR.

V skladu z Javnim razpisom Mestne občine Mursko Središče¹⁶⁰ so bila za izvedbo zagotovljena finančna sredstva v višini 5.000,00 EUR, pri čemer je bilo ob prijavi mogoče doseči sofinanciranje v višini 250,00 EUR a največ 50 % upravičenih stroškov za inštalirano moč do 10 kW.

¹⁵⁶Javni razpis za sofinanciranje povečanja rabe obnovljivih virov energije v družinskih hišah v Medžimurski županiji v letu 2023, <https://bit.ly/42nJHUK>

¹⁵⁷Javni razpis za sofinanciranje povečanja rabe obnovljivih virov energije v družinskih hišah v Medžimurski županiji v letu 2024, <https://bit.ly/3EdvGyy>

¹⁵⁸Natečaj za dodelitev spodbude za izvedbo toplotnih fasad na območju Občine Belica v letu 2023, <https://www.belica.hr/wp/natečaj-za-dodjelu-poticaja-za-izradu-toplinske-fasade-na-podrucju-opcine-belica-u-2023-godini/>

¹⁵⁹Javni razpis za sofinanciranje glavnega projekta sončne elektrarne v gospodinjstvih v letu 2024 – Občina Belica, <https://www.belica.hr/wp/javni-poziv-za-sufinanciranje-glavnog-projekta-solarne-elektrane-u-kucanstvima-u-2024-godini/>

¹⁶⁰Javni razpis za sofinanciranje stroškov izdelave projektne dokumentacije za sončno elektrarno v gospodinjstvih na območju Mestne občine Mursko Središče – 2024, <https://mursko-sredisce.hr/javni-poziv-za-sufinanciranje-troskova-izrade-projektne-dokumentacija-suncane-elektrane/>

Prvi Javni razpis¹⁶¹ občine Prelog je bil v letu 2023 z skupno razpoložljivimi sredstvi v višini 4.000,00 EUR. Nepovratna sredstva je bilo mogoče pridobiti v višini 225,00 EUR na prijavo. Na podlagi javnega razpisa v letu 2024¹⁶² so bila finančna sredstva za izvedbo zagotovljena v skupnem znesku 5.000,00 EUR, vsak prijavitelj je lahko oddal le eno prijavo, pri čemer je znašal znesek nepovratnih sredstev 250,00 EUR.

V skladu z Javnim razpisom Občine Strahoninec¹⁶³ so bila zagotovljena finančna sredstva za izvedbo v višini 20.000,00 EUR; na uporabnika pa je bilo mogoče prejeti največ 350,00 EUR.

Sofinanciranje izgradnje sončne elektrarne

Sofinanciranje izgradnje sončne elektrarne za proizvodnjo električne energije za lastne potrebe na družinskih hišah. Cilj je povečanje obnovljivih virov energije v obstoječi porabi električne energije v gospodinjstvih, zmanjšanje porabe energije in emisij CO₂ v ozračje ter izboljšanje kakovosti življenja državljanov.

Po javnem razpisu mesta Čakovec za leto 2023¹⁶⁴ so znašal skupna razpoložljiva sredstva za sofinanciranje 20.000,00 EUR, na javnem razpisu za leto 2024¹⁶⁵ pa 33.000,00 EUR. Pri obeh razpisih so bile sončne elektrarne za gospodinjne potrebe z inštalirano močjo do 10 kW sofinancirane z nepovratnimi sredstvi v višini do 50 % celotnih upravičenih stroškov oziroma do največ 2.000,00 EUR na gospodinjstvo.

Po Javnem razpisu Občine Štrigova za leto 2024¹⁶⁶ o bili upravičeni projekti za izgradnjo sončne elektrarne, katere moč presega 4 kW, prav tako pa so bili upravičeni tudi projekti nadgradnje obstoječe sončne elektrarne, pri čemer so veljali enaki pogoji kot za izgradnjo nove sončne elektrarne. Znesek sofinanciranja je znašal 50 % celotne vrednosti upravičenih stroškov, vendar največ do 4.000,00 EUR.

Tabela 3 Instrumenti na območju Medžimurske županije

Instrument	Raven	Odgovorno telo	Upravičenci
Enkratna denarna pomoč	Regionalna in lokalna	Medžimurska županija Gradovi: Čakovec, Mursko Središče, Prelog	Socialno ogroženi državljani in upokojenci

¹⁶¹Javni razpis za sofinanciranje glavnega projekta sončne elektrarne v gospodinjstvih v letu 2023 – Mesto Prelog, https://www.prelog.hr/articlefiles/8043_52530_javni-poziv-za-sufinanciranje-glavnog-projekta-solarne-elektarne-u-kucanstvima-u-2023-godini.pdf

¹⁶²Javni razpis za sofinanciranje glavnega projekta sončne elektrarne v gospodinjstvih v letu 2024 – Mesto Prelog, <https://www.prelog.hr/natjecaji/natjecaji-zakupi-i-javni-pozivi/javni-poziv-za-sufinanciranje-glavnog-projekta-solarne-elektarne-u-kucanstvima-u-2024-godini/a8635>

¹⁶³Javni razpis za sofinanciranje izdelave glavnega elektrotehniškega projekta fotovoltaične elektrarne v gospodinjstvih na območju občine Strahoninec v letu 2023, <https://bit.ly/4g5hl4G>

¹⁶⁴Javni razpis za sofinanciranje izgradnje sončne elektrarne v gospodinjstvih na območju mesta Čakovec za leto 2023, <https://bit.ly/4hlph2B>

¹⁶⁵Javni razpis za sofinanciranje izgradnje sončne elektrarne v gospodinjstvih na območju mesta Čakovec za leto 2024, <https://bit.ly/40HsTH1>

¹⁶⁶Javni razpis za sofinanciranje fotovoltaičnih elektrarn v letu 2024 – Občina Štrigova, <https://opcinastrigova.hr/javni-natjecaj-za-sufinanciranje-fotonaponskih-elektarna-u-2024/>

Instrument	Raven	Odgovorno telo	Upravičenci
		Općine: Belica, Dekanovec, Domašinec, Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Gornji Mihaljevec, Kotoriba, Mala Subotica, Nedelišće, Orehovica, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova, Vratišinec	
Povračilo za stanovanjske stroške	Lokalna	Gradovi: Čakovec, Mursko Središće, Prelog Općine: Belica, Dekanovec, Domašinec, Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Gornji Mihaljevec, Kotoriba, Mala Subotica, Nedelišće, Orehovica, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova, Vratišinec	Upravičenci do zajamčenega minimalnega nadomestila, razen brezdomcev, ki so v zavetišču ali jim je bila odobrena nastanitev v organiziranem stanovanju, žrtev nasilja v družini in žrtev trgovine z ljudmi, ki jim je bila odobrena nastanitev v kriznih razmerah.
Sofinanciranje drv za kurjavo	Lokalna	Gradovi: Čakovec, Mursko Središće, Prelog Općine: Belica, Domašinec, Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Gornji Mihaljevec, Kotoriba, Mala Subotica, Nedelišće, Orehovica, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na	Upravičenci do zajamčenega minimalnega nadomestila, ki se ogrevajo na drva v skladu s sklepom ¹⁶⁷ Vlade Republike Hrvaške

¹⁶⁷Sklep o merilih in merilih za financiranje stanovanjskih stroškov ter obsegu sredstev za posamezno enoto lokalne samouprave za leto 2025, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_12_151_2483.html

Instrument	Raven	Odgovorno telo	Upravičenci
		Muri, Šenkovec, Štrigova, Vratišinec	
Sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade	Lokalna	Občine: Kotoriba, Sveti Juraj na Bregu	Mladi (18-30 let) ter mlade družine (mlajše od 40 let), ki so zaposleni, niso upravičenci do enakovrednih prejemkov, katerih mesečni dohodek na podlagi neto plače ne presega povprečne plače v Republiki Hrvaški, nimajo v lasti stanovanja, hiše ali druge nepremičnine in nobenemu od zakoncev/družinskih partnerjev ni bil izrečen družinsko-pravni zaščitni ukrep.
Sofinanciranje povečavanja rabe obnovljivih virov energije v družinskih hišah	Regionalna	Medžimurska županija	Fizične osebe – občani, lastniki ali solastniki družinske hiše s prebivališčem na naslovu in lokaciji hiše na območju Medžimurske županije
Spodbude za izdelavo toplotne fasade	Lokalna	Občina Belica	Občani, lastniki/solastniki nepremičnin, ki prebivajo v občini na istem naslovu, za katerega uveljavljajo spodbudo
Sofinanciranje projektov sončnih elektrarn	Lokalna	Mesta: Mursko Središče, Prelog Občine: Belica, Strahoninec	Občani, lastniki/solastniki nepremičnin, ki prebivajo v mestu ali občini na istem naslovu, kjer se projekt izvaja.
Sofinanciranje izgradnje sončne elektrarne	Lokalna	Mesto Čakovec, Občina Štrigova	Občani, ki imajo prijavljeno prebivališče na območju mesta na naslovu objekta, kjer se projekt analizira

6.4. Instrumenti na področju Varaždinske županije

Instrumenti za boj proti energetske revščini v Varaždinski županiji običajno vključujejo enkratno denarno pomoč socialno ogroženim državljanom, pomoč v naravi, kot je dostava drv, in kritje

stanovanjskih stroškov. Iz prejšnjega besedila lahko sklepamo, da na območju Varaždinske županije obstajajo instrumenti, ki posredno blažijo problem energetske revščine.

6.4.1. Instrument enkratne denarne pomoči Varaždinske županije socialno ogroženim občanom

Varaždinska županija je s Sklepom o pogojih, načinu in postopku za uveljavljanje pravice do enkratne denarne pomoči¹⁶⁸ ("Uradne novine Varaždinske županije" št. 58/17) iz proračuna Varaždinske županije določila pogoje, način in merila za uveljavljanje pravic do enkratne denarne pomoči za socialno šibke občane.

Upravičenci do enkratne denarne pomoči po tej odločbi so posamezniki ali gospodinjstva, ki nimajo dovolj sredstev za kritje osnovnih življenjskih potreb, ter osebe z invalidnostjo ali drugo hujšo boleznijo, ki si teh potreb ne morejo zagotoviti.

Višina denarnega zneska, ki se lahko odobri na posameznika ali gospodinjstvo, je po oceni Upravnega oddelka glede na celotne družinske, socialno-ekonomske in zdravstvene okoliščine do 663 evrov.

6.4.2. Sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade

Na podlagi Izvedbenega programa Osrednjega državnega urada za demografijo in mlade za obdobje od 2021 do 2024 ter Sklepa o objavi in izvedbi Pilotnega projekta javnega poziva enotam lokalne samouprave za finančno podporo namenjeno sofinanciranju stanovanjskih stroškov mladim družinam in mladim v letu 2023, sta bila objavljena javna poziva za mesti Lepoglava¹⁶⁹ ter Varaždinske Toplice¹⁷⁰.

Predmet razpisa je bila dodelitev finančnih podpor za sofinanciranje stanovanjskih stroškov mladih družin in mladih v letu 2023, z namenom demografske obnove ter izenačevanja možnosti za ostanek mladih družin in mladih v Republiki Hrvaški.

Finančna podpora na upravičenca je znašala:

- Za mlado družino z otroki – 180,00 EUR mesečno do največ 2.160,00 EUR za obdobje 12 mesecev,
- Za mlado osebo in mlado družino brez otrok – 120,00 EUR mesečno do največ 1.440,00 EUR za obdobje 12 mesecev.

¹⁶⁸Enkratna sredstva, <https://www.varazdinska-zupanija.hr/potpore-i-pomoci1/jednokratne-potpore.html>

¹⁶⁹Javni razpis za sofinanciranje stanovanjskih stroškov mladih v letu 2023 – Občina Kotoriba, <https://www.kotoriba.hr/article/javni-poziv-za-sufinanciranje-troskova-stanovanja-mladih>

¹⁷⁰Javni razpis za sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade v letu 2023 – Občina Sveti Juraj na Bregu, <https://www.svetijurajnbregu.hr/2023/09/20/javni-poziv-za-financijsku-potporu-usmjerenu-na-sufinanciranje-troskova-stanovanja-mladim-obiteljima-i-mladima-u-2023-godini/>

6.4.3. Instrument sofinanciranja stroškov izdelave projektne dokumentacije energetske prenove družinskih hiš v Varaždinski županiji

Sklad za varstvo okolja in energetska učinkovitost je v letu 2020 objavil Javni razpis¹⁷¹ za financiranje energetske prenove družinskih hiš, namenjen ranljivim skupinam občanov, ki jim grozi energetska revščina. Glede na pogoje razpisa je uporabnikom ranljivih skupin zagotovljeno 100-odstotno financiranje stroškov energetske prenove, vključno z ukrepi, kot so toplotna izolacija, zamenjava stavbnega pohištva in energetska učinkovitih sistemov ogrevanja.

Istočasno je Varaždinska županija sofinancirala stroške izdelave projektne dokumentacije¹⁷² s čimer je tako tudi energetska revnim občanom omogočila dostop do financiranja teh ukrepov. Ciljna skupina tega ukrepa so bili upravičenci do zajamčene minimalne plače, ki so zaradi statusa v družbi in finančne ranljivosti veljali za prednostne upravičence. Ukrep neposredno vpliva na energetska revščino in je lahko dober primer za prihodnje načrtovanje odločevalcev.

6.4.4. Instrumenti enkratne denarne pomoči in pomoči na ravni občin Varaždinske županije

Občine Varaždinske županije zagotavljajo različne oblike socialne pomoči svojim prebivalcem, s posebnim poudarkom na socialno ogroženih skupinah. Pomoč je sestavljena iz enkratnih denarnih izplačil in razdeljevanja drv, aktivnosti pa potekajo v sodelovanju z Rdečim križem in centri za socialno delo. Ukrepi so namenjeni družinam v socialnih in materialnih težavah, upokojujencem in invalidom, financirajo pa se iz proračunov posameznih občin.

Občinski programi Varaždinske županije nimajo posebnih ukrepov, namenjenih energetska revnim gospodinjstvom, niso posebej. Pomoči, ki bi vključevale subvencije stroškov energije ali ukrepe energetske prenove za energetska revne občane, trenutno niso vključene v občinske programe pomoči.

Tako na primer Občina Sračinec v proračunu za leto 2024 načrtuje, da bo za socialnovarstveno dejavnost namenila 78.050 evrov¹⁷³. V okviru teh sredstev je zagotovljena tudi enkratna denarna pomoč, vloga pa je dostopna na uradni spletni strani občine¹⁷⁴. Za to obliko pomoči lahko zaprosijo tudi energetska revni državljani, kar je razvidno iz proračunskih plačil, ki vključujejo kritje stanovanjskih stroškov v okviru socialnih intervencij.

Ta pristop kaže, da občina prepoznava različne oblike socialnih potreb, med drugim tudi pomoč za osnovne življenjske stroške ranljivim skupinam prebivalstva.

¹⁷¹Javni razpis za financiranje energetske obnove družinskih hiš za ranljive skupine občanov, ki jim grozi energetska revščina, https://www.fzoeu.hr/docs/javni_poziv_za_financiranje_energetske_obnove_obiteljskih_kuca_za_ranjive_skupine_gradana_u_opasnosti_od_energetskog_siromastva_v2.pdf

¹⁷²Javni poziv Varaždinske županije za sofinanciranje stroškov dokumentacije za energetska prenova družinskih hiš, (Javni poziv ni več dostopen na uradni spletni strani Varaždinske županije) <https://varazdinski.net.hr/vijesti/drustvo/33467/gradjani-javite-se-varazdinska-zupanija-sufinancira-troskove-dokumentacije-za-energetsku-obnovu-obiteljskih-kuca/>

¹⁷³Proračun Občine Sračinec za leto 2024 s projekcijami za leti 2025 in 2026, <https://www.sracinec.hr/wp-content/uploads/2023/12/Proracun-Opcine-Sracinec-za-2024.-godinu-sa-projekcijama-za-2025.-i-2026.-godinu.pdf>

¹⁷⁴ [Prošnja za enkratno denarno pomoč - sracinec.hr](https://www.sracinec.hr/prosnja-za-enkratno-denarno-pomoc)

Občina Jalžabet v svojem proračunu za leto 2024¹⁷⁵ zagotovila 117.150 EUR za dejavnosti socialnega varstva. Čeprav uradna spletna stran občine trenutno ne ponuja posebnih razpisov ali obrazcev za prijavo energetske ogroženih prebivalcev, je mogoče domnevati, da del prejemnikov socialne pomoči uporablja dodeljena sredstva za ublažitev energetske revščine. Ta razporeditev proračuna odraža namen občine, da podpira prebivalce v stiski, vključno s pomočjo pri kritju osnovnih življenjskih stroškov, kar lahko posredno vključuje tudi energetske stroške za najranljivejše skupine.

6.4.5. Programi javnih potreb na področju socialnega varstva in zdravstva v mestih Varaždinske županije

Programi javnih potreb v socialnem varstvu in zdravstvu so operativni akti, katerih namen je med drugim uresničevanje zakonskih in pogodbenih obveznosti v socialnem varstvu, podpora humanitarnim programom Rdečega križa, zagotavljanje enkratne denarne pomoči socialno šibkim občanom, enkratne pomoči upokojujencem in invalidom ter subvencije socialno šibkemu prebivalstvu.

Spodnja tabela 3 prikazuje instrumente na območju Varaždinske županije.

Tabela 4 Instrumenti na območju Varaždinske županije

Instrument	Raven	Odgovorno telo	Upravičenci
Enkratna denarna pomoč	Regionalna	Varaždinska županija	Samska oseba ali gospodinjstvo, ki zaradi neugodnih osebnih, ekonomskih, socialnih ali drugih okoliščin nima dovolj sredstev za zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb ter jih ne more zagotoviti z delom, dohodki od premoženja, preživnine ali na drug način. Invalidi ali druge hujše bolne osebe, ki zaradi invalidnosti ali bolezni ne morejo zadovoljiti osnovnih življenjskih potreb.
Sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade	Lokalna	Mesti: Lepoglava in Varaždinske Toplice	Mladi (18-30 let) ter mlade družine (mlajše od 40 let), ki so zaposleni, niso upravičenci do enakovrednih prejemkov, katerih mesečni dohodek na podlagi neto plače ne presega povprečne plače v Republiki Hrvaški, nimajo v lasti stanovanja, hiše ali druge nepremičnine in nobenemu od zakoncev/družinskih partnerjev

¹⁷⁵ [Općinski proračun - Općina Jalžabet](#)

Instrument	Raven	Odgovorno telo	Upravičenci
			ni bil izrečen družinsko-pravni zaščitni ukrep.
Povračilo stroškov bivanja	Lokalna	Mesta: Varaždin, Ivanec, Lepoglava, Varaždinske Toplice, Ludbreg i Novi Marof. Občine: Bednja, Beretinec, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Martijanec, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovnik, Ljubeščica, Mali Bukovec, Maruševac, Petrijanec, Sračinec, Sveti Đurđ, Sveti Ilija, Trnovec Barolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec, Vinica, Visoko	Prejemniki zagotovljenega minimalnega dohodka, razen brezdomcev, ki bivajo v zavetišču, sprejemališču ali jim je priznana storitev nastanitve v organiziranem bivališču, ter žrtev nasilja v družini in trgovine z ljudmi, ki jim je priznana storitev nastanitve v kriznih razmerah.
Sofinanciranje drv za kurjavo	Lokalna	Mesta: Varaždin, Ivanec, Lepoglava, Varaždinske Toplice, Ludbreg i Novi Marof. Občine: Bednja, Beretinec, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Martijanec, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovnik, Ljubeščica, Mali Bukovec, Maruševac, Petrijanec, Sračinec, Sveti Đurđ, Sveti Ilija, Trnovec Barolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec, Vinica, Visoko.	Upravičenci do zajamčenega minimalnega nadomestila, ki se ogrevajo na drva v skladu s sklepom ¹⁷⁶ Vlade Republike Hrvaške.
Sofinanciranje stroškov izdelave projektne	Regionalna	Varaždinska županija	Tisti, ki so izdelali projektno dokumentacijo in so se prijavi na javni poziv.

¹⁷⁶Sklep o merilih za financiranje stanovanjskih stroškov ter obsegu sredstev za posamezno enoto lokalne samouprave za leto 2025, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_12_151_2483.html

I-PRODER

Instrument	Raven	Odgovorno telo	Upravičenci
dokumentacije za energetska prenova družinskih hiš			

7. Primerjava in možnosti prenosa obstoječih instrumentov na čezmejnem območju

Na čezmejnem območju Slovenije in Hrvaške obstaja vrsta instrumentov, ki prispevajo k omilitvi energetske revščine. Instrumenti v obeh državah imajo podobne cilje in pogoje. V tem poglavju bodo predstavljeni instrumenti na nacionalni in regionalni ravni, ki prispevajo k zmanjšanju tveganja energetske revščine, ter izpostavljena možnost prenosa obstoječih instrumentov na čezmejno območje.

7.1. Pregled instrumentov na nacionalni ravni

- Nacionalni instrumenti v Republiki Sloveniji:
 - javni poziv ZER 2024 – zmanjšanje energetske revščine v energetske revnih gospodinjstvih,
 - brezplačno svetovanje na domu (ENSVET),
 - nujna oskrba ranljivih uporabnikov z električno energijo,
 - izredna denarna socialna pomoč,
 - denarna socialna pomoč,
 - subvencija najemnine.
- Nacionalni instrumenti v Republiki Hrvaški
 - javni razpis za sofinanciranje energetske obnove družinskih hiš za ranljive skupine občanov, ki jim grozi energetska revščina (2020),
 - javni pozivi za energetske prenove družinskih hiš,
 - javni razpisi za energetske prenove večstanovanjskih stavb,
 - prejemki v sistemu socialnega varstva,
 - vladni paketi ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred podražitvami.

7.2. Pregled instrumentov na regionalni in lokalni ravni

- Instrumenti v pomurski regiji:
 - občinska denarna pomoč,
 - brezplačni energetske pregledi,
 - izobraževanje in ozaveščanje,
 - energetska obnova večstanovanjskih stavb,
 - preučitev primernih območij za uvedbo skupnih sistemov na obnovljive vire energije,
 - aktivno spodbujanje priključitve na plinovodno omrežje.
- Instrumenti v podravski regiji:
 - enkratna denarna pomoč,
 - socialna posojila,
 - subvencija najemnine,
 - pomoč socialno ogroženim.

- Instrumenti na območju Medžimurske županije:
 - enkratna denarna pomoč,
 - stanovanjski dodatek,
 - sofinanciranje drv za kurjavo,
 - sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade,
 - sofinanciranje povečanja rabe obnovljivih virov energije v družinskih hišah,
 - spodbude za izdelavo toplotnih fasad,
 - sofinanciranje izdelave projektne dokumentacije za sončne elektrarne,
 - sofinanciranje sončnih elektrarn.

- Instrumenti na področju Varaždinske županije:
 - enkratna denarna pomoč,
 - stanovanjski dodatek,
 - sofinanciranje stanovanjskih stroškov za mlade,
 - sofinanciranje stroškov drv za kurjavo,
 - sofinanciranje stroškov izdelave projektne dokumentacije za energetske prenove družinskih hiš,
 - programi javnih potreb v socialnem varstvu in zdravstvu.

7.3. Možnost prenosa instrumentov v čezmejnem območju

Za zmanjševanje energetske revščine in izboljšanje življenjskih pogojev energetske revnih gospodinjstev so v Sloveniji in Hrvaškem vzpostavljeni različni instrumenti na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Čeprav se posamezni instrumenti v veliki meri ne razlikujejo glede na obseg, pristop in cilje, obstaja možnost prenosa in prilagajanja teh instrumentov na čezmejnem območju.

7.3.1. Možnost prenosa instrumentov na nacionalni ravni

Po opravljeni analizi nacionalnih instrumentov ugotavljamo, da mreža ENSVET v Sloveniji deluje v okviru javnega sklada - Eko Sklad. Občani, ki prejema enega od paketov socialne pomoči, se lahko prijavijo na brezplačen pregled stanovanja pri energetske svetovalcu iz mreže ENSVET. Ob obisku svetovalec opravi ustrezne meritve in izračune ter svetuje, kako učinkovito zmanjšati porabo energije in vode, posledično s tem tudi stroške. Poleg strokovnih nasvetov uporabniki prejmejo tudi paket preprostih izdelkov za varčevanje z energijo, s katerimi lahko letne stroške energije zmanjšajo za približno 100,00 EUR. Kot največjo dodano vrednost obiskov energetskega svetovalca izpostavljamo dejstvo, da svetovalec pomaga pri prijavi na različne javne razpise, preko katerih energetske revni državljani pridobijo nepovratna sredstva za vlaganje v energetske učinkovitost svojega doma.

Na Hrvaškem je bil leta 2020 objavljen Javni razpis za financiranje energetske obnove družinskih hiš ranljivih skupin državljanov, ki jim grozi energetska revščina. Zaradi majhnega števila prejetih vlog niso bila porabljeni vsa sredstva razpisa, čeprav je bila stopnja sofinanciranja 100-odstotna. Sklepamo, da je ta rezultat posledica nezadostne informiranosti energetske revnih občanov, starejših občanov, pomanjkanja zanimanja in pomanjkanja računalniške pismenosti.

Glede na rezultate opravljene raziskave ugotavljamo, da na hrvaški strani obstaja pomanjkanje strokovne podpore državljanom, ki jim grozi energetska revščina. Menimo, da bi model slovenske mreže ENSVET, ki vključuje usposobljene energetske svetovalce, bistveno olajšal dostop do javnih

pozivov namenjenih tej skupini državljanov. Z uvedbo podobnega svetovalnega sistema bi lahko dosegli večjo izkoriščenost razpoložljivih finančnih sredstev, kar bi prispevalo k zmanjšanju energetske revščine in povečanju energetske učinkovitosti v gospodinjstvih.

Vlada Republike Hrvaške vsakih šest mesecev sprejme paket ukrepov za zaščito gospodinjstev in gospodarstva pred podražitvami. Prednostne naloge so ohranjanje nizkih cen energije, zaščita pred inflacijo in zaščita najbolj ranljivih. V primerjavi s Hrvaško tudi Slovenija dela korake za blažitev posledic energetske krize, a z drugačnimi pristopi in ukrepi. Verjamemo, da lahko Slovenija po zgledu Hrvaške razširi svoje pakete pomoči in tako zmanjša posledice energetske krize ter zaščiti državljane, ki jim grozi energetska revščina.

7.3.2. Možnost prenosa instrumentov na regionalni in lokalni ravni

Z analizo instrumentov na regionalni in lokalni ravni smo ugotovili, da imajo v vseh štirih regijah instrumenti podobne cilje in obseg.

V Sloveniji smo identificirali instrumente za izobraževanje in ozaveščanje ter za aktivno spodbujanje priključitve na plinovodno omrežje v Pomurju ter instrument socialnega kreditiranja v Podravju, ki ga v hrvaških regijah nismo opazili. Ti instrumenti so primeri dobre prakse in hrvaške županije bi lahko po vzoru slovenskih regij prevzele tovrstne instrumente in tako spodbujale energetske učinkovitost v domovih ter ublažile tveganja energetske revščine med svojimi državljani.

Na Hrvaškem so instrumenti za sofinanciranje stroškov izdelave projektne dokumentacije za energetske prenove družinskih hiš v Varaždinski županiji ter spodbude za izdelavo toplotne izolacije fasad in sofinanciranje izdelave projektne dokumentacije za sončne elektrarne v Medžimurski županiji. Ti instrumenti so tudi primeri dobre prakse, saj jih je mogoče kombinirati z javnimi razpisi za obnovljive vire energije in energetske prenove enodružinskih hiš ter večstanovanjskih stavb, ki se financirajo in izvajajo na državni ravni. Po zgledu medžimurske in varaždinske županije bi podobne instrumente lahko prevzele tudi slovenske regije.

Občani v Medžimurski in Varaždinski županiji lahko kombinirajo različne vire sofinanciranja za vgradnjo obnovljivih virov energije ali energetske obnove. Glede na posamezni javni razpis in njegova pravila je mogoče doseči sofinanciranje iz Sklada za varstvo okolja in energetske učinkovitost, sofinanciranje na ravni županije ter mestno ali občinsko sofinanciranje. Pri uporabi več virov sofinanciranja je pomembno paziti, da ne pride do dvojnega financiranja in da se ne kršijo pravila katerega koli od kombiniranih razpisov.

8. Zaključek

Izvedena primerjalna analiza instrumentov boja proti energetske revščini na regionalni, nacionalni in EU ravni je pokazala, da obstajajo pomembne podobnosti, kakor tudi specifične razlike v pristopih Hrvaške in Slovenije pri opredeljevanju, financiranju in izvajanju instrumentov v boju proti energetske revščini.

Na nacionalni ravni obe državi izvajata več instrumentov za zaščito ranljivih skupin, vključno s socialnimi nadomestili, subvencioniranjem stroškov energije ter pozivi skladov za energetske obnove gospodinjstev in večstanovanjskih stavb. Ugotovljena je bila potreba po sprejetju svetovalne mreže na Hrvaškem po vzoru slovenske mreže ENSVET, ki državljanom omogoča dostop do strokovnih informacij ter olajša dostop do razpoložljivih finančnih spodbud.

Na regionalni in lokalni ravni so identificirani instrumenti, ki lahko služijo kot modeli za prenos dobrih praks. V Sloveniji obstajajo programi izobraževanja in ozaveščanja, socialni krediti in spodbujanje priključitve na plinsko omrežje, medtem ko so na Hrvaškem primeri uspešnih regionalnih instrumentov sofinanciranja projektne dokumentacije za energetske obnove, lokalnih spodbud za izdelavo toplotnih fasad in sofinanciranje izdelave projektov sončnih elektrarn na lokalni in regionalni ravni.

EU instrumenti igrajo ključno vlogo pri financiranju ukrepov za zmanjšanje energetske revščine. Vendar pa je potrebno okrepiti administrativne kapacitete na nacionalnih in regionalnih ravneh, da bi zagotovili učinkovito črpanje razpoložljivih sredstev ter povečali regionalno in lokalno sofinanciranje.

Na koncu analiza poudarja pomen integriranega pristopa, ki vključuje finančno podporo, svetovalne storitve in infrastrukturna izboljšanja. Možnosti prenosa instrumentov med Hrvaško in Slovenijo predstavljajo priložnost za optimizacijo politik ter krepitev ukrepov za zmanjšanje energetske revščine v čezmejnih območjih.

9. Priloge

D.2.1.3 Priloga 1_Primerjalna analiza instrumentov je v ločenem dokumentu, ki je priložen temu dokumentu.